

Riksdagens protokoll

2009/10:25

Fredagen den 6 november

Kl. 09.00 – 13.08

Protokoll
2009/10:25

---

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2009/10:36

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:36 Ekonomisk trygghet och antalet personer som har jobb
av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 november 2009.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 23 oktober 2009

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2009/10:37

Till riksdagen

Interpellation 2009/10:37 Förmögenhetsskatten och kapitalinflödet
av Hans Olsson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 17 november 2009.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 23 oktober 2009

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Tf. expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Carina Hägg har frågat mig när Sverige ska ratificera Europarådets konvention mot trafficking. Hon har vidare frågat mig om jag avser att ta initiativ för att säkerställa en såväl organisatorisk som finansiell förmåga samt redovisa prioriteringar för GRETA. Slutligen har hon frågat om jag avser att aktivt verka för att EU och enskilda länder ratificerar Europarådets konvention mot trafficking.

Människohandel är ett brott av sådan karaktär att ett fungerande internationellt samarbete naturligtvis är av största vikt. Sverige arbetar också aktivt på många sätt, både nationellt och internationellt, för att bekämpa handel med människor.

Till att börja med vill jag säga att bekämpandet av människohandel är en särskilt prioriterad fråga för Sverige under ordförandeskapet i EU. Nyligen arrangerades i Bryssel en konferens om människohandel vid vilken både medlemsstater och tredjeländer deltog liksom internationella organisationer och frivilligorganisationer. Konferensen var mycket uppskattad och välbesökt. Bland konferensdeltagarna fanns till exempel EU-kommissionens vice ordförande, en rad justitie-, inrikes- och migrationsministrar och både drottning Silvia och drottning Paola av Belgien.

Syftet med konferensen var att förstärka EU:s politik och åtgärder mot människohandel som rör länder utanför EU med fokus på samarbetet med ursprungsländer och transitländer för människohandel. Vid konferensen framkom många förslag till konkreta och effektiva åtgärder. I den deklaration som antogs betonas inte minst betydelsen av en förbättrad samordning inom EU och hur vi kan gå vidare för att ytterligare stärka samarbetet med viktiga partner. I april 2010 ska en uppföljningskonferens hållas då resultatet av den nu hållna konferensen ska följas upp.

Konferensen knöt nära an till det handlingsinriktade program för att stärka samarbetet med länder utanför EU och regioner och internationella organisationer som det svenska ordförandeskapet nu arbetar aktivt för att slutföra. Programmet innefattar åtgärder för att utveckla partnerskapen med länder utanför EU, åtgärder för att förstärka samordningen inom EU och åtgärder för att förebygga och bekämpa människohandeln.

Just nu förhandlas också inom EU ett nytt rambeslut om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skyddande av offer. Målet med rambeslutet är att i ökad utsträckning förebygga och lagföra människohandelsbrott samt skydda dem som faller offer för människohandel. Rambeslutet går i vissa delar längre än vad som är fallet med Europarådskonventionen. Bland annat föreslås stränga lägsta maximistraff för människohandelsbrott.

Människohandel är dessutom en viktig fråga i det program som ska lägga fast riktlinjerna för det rättsliga och brottsbekämpande samarbetet för de kommande fem åren, det så kallade Stockholmsprogrammet. Från det svenska ordförandeskapet driver vi i det sammanhanget på för att kampen mot människohandel ska ges en framträdande roll också i framtiden.

På det nationella planet arbetar vi på bred front för att bekämpa människohandel. I juli 2008 presenterade regeringen en handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Handlingsplanen omfattar en mängd åtgärder inom olika politikområden. Bland annat har Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten fått i uppdrag att förstärka de operativa insatserna samt arbeta för en utökad metod- och kompetensutveckling som rör människohandel och prostitution. Totalt satsar regeringen 213 miljoner kronor på de åtgärderna i handlingsplanen under 2008–2010.

Det framgår tydligt av direktiven till utvärderingen av förbudet mot köp av sexuell tjänst att en utgångspunkt är att köp av sexuell tjänst ska vara kriminaliserat även i framtiden. Regeringen har också i många sammanhang framhållit den koppling som finns mellan prostitution och människohandel för sexuella ändamål, men att fokusera enbart på en lagstiftning duger inte om resultat ska uppnås i kampen mot människohandel. Arbete måste bedrivas på flera olika plan.

Jag kan lägga till att under konferensen i Bryssel var utnyttjande utifrån efterfrågan inom prostitution en viktig diskussionspunkt hos många talare och något som också togs upp.

När det gäller Sveriges tillträde till Europarådets konvention om bekämpande av människohandel har den frågan tillsammans med flera andra frågor analyserats av Utredningen om människohandel m.m. Regeringen planerar att under våren 2010 presentera en proposition som bland annat behandlar frågan om tillträde till konventionen. Med undantag för en föreslagen lagändring avseende sekretess bedöms Sverige dock uppfylla de krav som ställs enligt konventionen. Svenska myndigheter har redan i dag möjlighet att samarbeta över Europas gränser på det sätt som konventionen antyder.

Expertgruppen GRETA har en viktig funktion att fylla genom sitt uppdrag att övervaka tillämpningen av konventionen. Riktlinjerna för GRETA:s organisation är redan fastställda i konventionen och har kompletterats genom en resolution som antogs förra året. Finansieringen styrs huvudsakligen av Europarådets budget.

Utan att förringa betydelsen av Europarådets konvention om bekämpande av människohandel kan jag alltså lugnt påstå att regeringen aktivt verkar för att EU:s och enskilda länders arbete mot människohandel ska gå vidare med oförminskad styrka.

Anf. 2 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Senare under förmiddagen kommer det att bli en interpellationsdebatt om artikel 6 i Europakonventionen. Det kommer även att bli en interpellationsdebatt om sexuella tjänster – ett begrepp som jag inte gillar och därför helst inte använder. Jag ville dock peka på att det kommer ytterligare frågor senare som har anknytning till den fråga vi debatterar nu.

Herr talman! Jag tycker att vi socialdemokrater har anledning att vara stolta över det arbete som vi har utfört. Det har gjort att Sverige har kunnat vara stolt och vara en förebild i dessa frågor i Europa och världen. Därför är jag glad att som representant för s-gruppen i Sveriges delegation till Europarådet kunna ha denna interpellationsdebatt i dag. Vi möter allt fler frågor om vad som händer i Sverige. Varför driver inte Sverige

dessa frågor, undrar man och påtalar att vi har haft en stark röst. Då får vi säga att vi i dag har en annan regering.

Det handlar om politik, skilda synsätt på människor och på synen på trafficking och prostitution. Under åren har moderatföreträdare gjort sig löjliga och ondgjort sig över kampen mot dessa problem. Vi har velat synliggöra kopplingen mellan trafficking och sexuellt utnyttjande och mellan efterfrågan och antalet prostituerade och offer för trafficking.

Vi har trott att vi har uppnått en stor samstämmighet, och till viss del har det varit så, men nu ligger det en c-motion i riksdagen om att riva upp sexköpslagen. I delegationen till Europarådet har vi sett att Moderaterna röstat på ett annat sätt eller smitit hem vid viktiga omröstningar. Fp-ledamöter agiterar ifrågasättande, och vi vet att initiativ till att riva upp sexköpslagen lyfts in på den borgerliga sidan i den liberala tvärpolitiska gruppen här i riksdagen. Vi ser alltså gång på gång hur man försöker underminera det synsätt som fram till denna mandatperiod var det samlade. Därmed har också arbetet mot trafficking kommit att undermineras.

I detta perspektiv säger inte statsråden någonting, vilket är värt att notera. Det är med deras tysta gillande som maktperspektivet försvinner ut ur texterna.

Av svaret ser jag att justitieministern inte avser att ta några initiativ för att andra länder ska ratificera konventionen mot trafficking, inte heller EU självt. Statsrådet tänker inte ta några initiativ för att se hur GRETA ska kunna säkra sin verksamhet personellt och ekonomiskt för att kunna ta emot det vi hoppas, nämligen att fler länder ratificerar konventionen och därmed ansluter sig till arbetet.

Man tänker heller inte från regeringens sida ta några initiativ för att påverka det kommande arbetet. Det sker en utveckling och det är viktigt att de frågor vi diskuterar i dag får en balanserad del av konventionens arbete.

Man lyfter fram trafficking för organhandel. Det är en oerhört viktig fråga, men det kan inte vara så att man inte kan ha mer än en fråga på dagordningen samtidigt.

Jag känner oro för att det viktas över och blir mindre fokus på trafficking för sexuella ändamål, utnyttjande av kvinnor och många gånger unga flickor och barn.

Man har påtalat att Svenska institutet har tagit in personalkapacitet som har helt annan syn än den svenska för att arbeta med de här frågorna.

Det finns oroande tecken, och här vill inte statsrådet ta några initiativ.

Anf. 3 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Sverige ska vara stolt över ett engagemang i de här frågorna under lång tid. Men jag blir upprörd över den konspirationsidé som interpellanten för till torgs och över att hon dessutom försöker misstänkliggöra och påstå sådant som inte finns i underlaget.

Vi hade en konferens om människohandel i Bryssel för några veckor sedan. Det var en mycket aktiv konferens med nästan 600 deltagare från olika länder i fyra seminarier för att åstadkomma mer mot människohandel. Socialdemokraterna hade två invändningar i den debatt jag hade. Den ena var att konferensen var på fel ställe.

Den var på fel ställe när den var förlagd till Bryssel dit de flesta kunde komma. Vi försökte få med folk från Afrika, Sydamerika, USA, Sovjet och Ukraina och ville att det skulle vara så billigt och bra som möjligt.

Den andra invändningen från Socialdemokraterna handlade om att vi borde ha gjort mer reklam för en svensk lag, sexköpslagen, som vi själva håller på att utvärdera. Det är väl bra att ha ordentligt på fötterna.

Direktiven till översynen av sexköpslagen är mycket bra. Det finns säkert en massa konstiga motioner i Sveriges riksdag, men regeringen står bakom de direktiv som ligger för utvärderingen av sexköpslagen. Den är viktig.

Det finns två eller tre länder som har tagit liknande steg som de Sverige tog när sexköpslagen infördes. Det är naturligtvis glädjande. Det finns fler som är intresserade. Vi diskuterar prostitutionen som en del av det som är människohandel i dag. Det är bra.

Det vi åstadkom i Bryssel var till exempel att lyfta in barnsexturismen för första gången i en sådan deklaration. Jag tycker att det är bra eftersom en stor del av människohandeln handlar om att barn hanteras i en kriminell nätverkshandel bland annat för sexuella ändamål.

Sverige ska inte anse sig vara så väldigt duktigt. Vi tappar bort en väldigt massa barn. Många barn kommer ensamresande till Sverige. Jag vill inte påstå att kommuner, vare sig socialdemokratiska eller andra, står på kö för att ta sig an det problemet.

Vi har dessutom en lagstiftning som gör att det mellan varven är lite svårt för domstolarna att sätta dit dem som ägnar sig åt att organisera sådan här handel. Det är skälet till att den här regeringen arbetar för att modernisera den svenska lagstiftningen.

Jag struntar egentligen i vad som är syftet med handeln, men jag accepterar inte modernt slaveri. Därför är de operativa insatserna, stödsatserna och det konkreta gränsöverskridande polissamarbetet otroligt nödvändigt.

Jag måste säga att jag skäms när man tror att det enda man behöver göra är att göra reklam för en svensk lagstiftning.

Varje år utsätts miljontals människor i världen för denna grova kränkning. Då är det lite futtigt att säga att vi hade en lag för tio år sedan som vi tycker är bra. Det är sant, men det är verkligen inte det enda.

Jag tror att om Sverige vill göra skillnad ska vi jobba som Europarådet har gjort med konventionen. Vi valde att inte lyfta ut det och ta det i särskild ordning.

Den förra regeringen påbörjade ett arbete för att se över människohandelslagstiftningen. Man valde att göra ett tilläggsdirektiv, vilket har gjort att det har tagit lite längre tid. Det har tagit mer tid eftersom det har behövts i detta komplicerade arbete. Man ville arbeta med ratificeringsfrågorna i ett sammanhang.

Jag har tyckt att det var okej av det enkla skälet att Sverige i praktiken i nästan alla avseenden åstadkommer minst det som krävs av konventionen.

Vi har inför konferensen arbetat nära Europarådet och tycker att det måste fortsätta.

Jag avser inte att försena ratificeringen, men kom inte och påstå att reklam för en svensk lag och konferensens placering är det viktigaste när det gäller att bekämpa modernt slaveri.

(Applåder)

Anf. 4 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag var på konferensen i Bryssel. Jag känner inte alls igen mig i beskrivningen. Jag tror inte alls att det är Socialdemokraternas representant som återges på det sättet.

Jag tycker att det är viktigt att man håller konferenser, men man kan inte ha för många konferenser.

Att ha en konferens räcker inte. Det räcker inte att försöka skjuta ansvaret utanför Europa till de länder som ofta är ursprungsländer för dem som är offer för trafficking. Man ska ha lite högre ambitioner än så.

Det är bra att vi har konferenser. Jag hoppas att det blir fler framöver.

Faktum är att Sverige var ordförande i Europarådet utan att ratificera konventionen. Därför kunde man inte driva de frågorna. Sverige är nu ordförande i EU utan att ha ratificerat konventionen. Sverige kan därmed inte driva den frågan.

Av justitieministerns inledning och text framgår det att Sverige inte har drivit de perspektiven. Man väljer att lyfta fram en konferens, och man ser fram emot att ha ytterligare en längre fram. Det är bra, men det är inte samma sak som att ratificera en konvention som lagtekniskt är ganska enkel.

Det här är en annan prioritering för att kunna driva en annan politik och inte behöva ha konventionen som bas. Vi tog en gång från svensk och socialdemokratisk sida initiativ till den här konventionen. Det spelar kanske större roll för länder utanför Sverige om vi kan få en större anslutning och om vi också ansluter oss. Men det är också viktigt för vår del. Brottsoffret i vid bemärkelse får inte det skyddet. Det förblir sekundärt fram till ratificeringen.

Det här är en annan prioritering. Justitieminister Beatrice Ask talar om Stockholmsprogrammet. Det är en uppföljning av ett tidigare program. Som ordförande har Sverige ansvar för att arbeta fram det. Man lyfter fram en del. Man prioriterar möjligheten till tillgång till tolkning för brottsoffer och andra som är inblandade i en brottsprocess. Det är naturligtvis bra för att få en rättssäker process.

När vi tidigare i veckan diskuterade Europarådets betänkande sade jag att det inte är det enda som är viktigt. Organiserad brottslighet, efterfrågan och stöd till brottsoffer är andra frågor som är viktiga. Det är inte enbart detta perspektiv. Det är väldigt svagt uttryckt i Stockholmsprogrammet.

Nästa del som vi nu har ansvar för att arbeta med är det nya rambeslutet. Det framgår tydligt av det som Beatrice Ask säger att det inte bygger på Europarådets konvention. Man gör det som något separat. Det leder till att man försvagar hela arbetet när man inte utgår från den starka grund som det vida Europa har arbetat fram. Konventionen är öppen också för länder utanför Europa att ansluta sig till.

Det här blir en försvagning av arbetet.

När man talar om personella resurser handlar det ju inte om dem som ska arbeta utifrån konventionens grunder. Det är något annat man talar om.

Vi har från Socialdemokraterna tidigare väckt en motion om hur vi skulle vilja se det här arbetet förstärkt. Jag har förstått att regeringen väljer att gå en annan väg där man mer har någon som allmänt kan företräda och diskutera frågan. Det kan också vara bra eftersom det krävs ett stort opinionsarbete i de här frågorna.

Konventionen skulle bli den starka grund som vi skulle kunna utgå från och ha som bas och vägledande. I stället distanserar man sig från konventionen mycket medvetet och gör andra ingrepp.

Vi vet att den sittande regeringen mycket snabbt har gått fram med ganska komplicerade lagstiftningar. Här har vi haft en utredning som har legat klar länge. Det är ett mycket litet ingrepp lagtekniskt för att gå fram med en lagstiftning till Sveriges riksdag för att vi ska kunna ratificera detta. Det finns en uppslutning. Vi socialdemokrater är beredda att ratificera denna konvention. Ändå har regeringen prioriterat bort den. Det är, justitieministern, en politisk nedprioritering, en omskiftning, om man tar sig tillbaka till sina tidigare rötter i dessa frågor.

Anf. 5 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag begärde ordet därför att hela delegationen i Europarådet, alltså även alliansens företrädare, sedan länge har ståndpunkten att denna konvention bör ratificeras.

Jag hade, till följd av borgerligt förfall, tillfälle att tillsammans med två andra socialdemokratiska ledamöter uppvakta statssekreteraren i Justitiedepartementet i detta ärende. Vi talade på uppdrag av hela delegationen.

Den argumentering som vi fick var uteslutande förvaltningsmässig. Justitiedepartementet kunde inte avsätta personal för att komma till riksdagen med en proposition.

Jag har respekt för beredningsprioriteringar i Regeringskansliet. Men när statsrådet själv säger att det handlar om en helt okomplicerad ändring i sekretesslagen – det finns ingen invändning från remissinstanserna – tillåter jag mig att säga att det hade varit möjligt för regeringen att komma till riksdagen med en mycket kort proposition, självklart lagrådsremitterad. Därmed hade den kunnat tillträdas åtminstone den gångna våren.

Herr talman! När jag sedan såg propositionsförteckningen som regeringen lämnade till kammaren i samband med riksmötets öppnande fanns där ingen proposition upptagen. Därför stöder jag de framstötter som har gjorts när det gäller ratifikationen i form av en proposition. Det ligger för kammarens beslut nästa vecka sex socialdemokratiska motioner om ratifikation.

Herr talman! Det är också ett implementeringsarbete som pågår genom arbetsgruppen där Sverige inte kan delta. Jag kan understödja Carina Hägg på den punkten att det väcker frågor i den parlamentariska församlingen i Strasbourg och så vidare om varför Sverige inte finns med, särskilt som vi har klagat från både utredning och remissinstanser att det över huvud taget inte finns någon motsatt uppfattning i det svenska rättsliga eller politiska systemet.

Herr talman! Jag vädjar till statsrådet att klargöra att det har skett en missbedömning i Regeringskansliet och av regeringen att man inte har kunnat komma fram med denna proposition. Jag önskar också att propositionen så snart som det över huvud taget är möjligt kommer på riksdagens bord.

Anf. 6 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Nej, vi har inte gjort någon missbedömning. Det är riktigt att det är på en punkt som Sverige inte redan i dag uppfyller alla de önskemål som finns i konventionen. Det gäller en sekretessregel. Jag tror att den tidigare talmannen är väl medveten om att just sekretessregler är rätt besvärliga när de ska hanteras rent lagtekniskt.

Vi valde – och vi har valt det medvetet – att lägga detta arbete tillsammans med en modernisering av den svenska lagstiftningen om människohandel som vi genomför. Det kommer en proposition i vår därför att jag vill förstärka arbetet.

Även om man skulle ha ryckt ut denna enda fråga är det en omfattande fråga. Det är faktiskt så att en del av den förlängda tid som har beställts har berott på just hanteringen av sekretessregeln. Men det är en fråga. Det är därför ingen sak som man lätt vispar över, utan det är naturligtvis oerhört centralt.

Men om vi funderar över de människor som är utsatta för människohandel varje dag och varje stund är det i sak så att en rad andra insatser är nödvändiga.

Det retar mig att vi i Sverige har en lagstiftning som gör att vi måste släppa igenom en del personer utan fällande dom när vi tycker att vi borde kunna fälla dem för de brott som de har begått mot dessa människor. Det är skälet till att vi vill ha en modernisering av denna regel.

Sedan säger Carina Hägg att det inte räcker med en konferens. Nej, det var precis det som jag försökte säga.

Utöver denna konferens, där vi tar med alla olika aktörer som kan tänkas finnas till en stor brainstormingkonferens och olika seminarier, har vi sett till att det är en uppföljningskonferens. Vi har arbetat och förelagt ett utkast till ett action oriented paper som är en programskrivning, alltså en lista på åtgärder och annat som olika länder och andra kan behöva göra för att förstärka arbetet.

Vi har antagit en deklARATION där vi för första gången tar en del nya steg, exempelvis som jag nämnde när det gäller barnsexturism. Det är väldigt vanligt, kan jag berätta, att folk i Sverige och i andra europeiska länder åker utomlands på semester och utnyttjar barn.

Sedan kan man fråga sig om det människohandelsrambeslut som vi arbetar med i EU och som jag tycker är oerhört centralt har något mervärde. Vi hoppas få en politisk överenskommelse. Jag tror att vi har förhandlat färdigt och får det i november. Det innebär en utvidgad kriminalisering av människohandel. Det innefattar också utnyttjande av personer för att de ska tiggas och begå straffbelagda gärningar.

Jag vet inte om Carina Hägg och Björn von Sydow har gått runt i Stockholm och sett hur små barn, handikappade och andra får sitta och tiggas på gatorna. En person fälldes faktiskt för några månader sedan. Det gällde en man som man hade tagit armproteserna från och som satt utanför ett varuhus i Uppsala för att tiggas månad ut och månad in. Han kunde

inte språket, han var handikappad och så vidare. Det är detta som är verkligheten. Det är otroligt viktigt att också den typen av syften när det gäller människohandel kan hanteras på ett vettigt sätt.

Ramförslaget innehåller också stränga lägsta maximistraff, och straffsatserna är högre än de som gäller i dag. I Europakonventionen finns inga bestämda straffsatser. Men vi måste få upp detta för att alla länder med kraft ska arbeta och inse detta brotts allvar.

Det är också mer långtgående bestämmelser i rambeslutet om assistans, stöd och skydd för brottsoffer. Man ska veta att dessa unga människor, för det är många ungdomar, om det hålls en rättegång hotas, skändas och är livrädda. Vi har även ett särskilt avsnitt som handlar om brottsoffer som är barn och som utnyttjas å det grövsta och får hela sina liv ödelagda.

Att då stå och säga att vi inte gör någonting annat än att ordna en konferens tycker jag är rent oförskämt. Jag tycker verkligen att Sverige driver på i dessa frågor, och jag tycker att det är otroligt viktigt oavsett vem som gör det.

Anf. 7 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag noterar att justitieministern med emfas försvarar sin linje. Men det är ändå så att vi socialdemokrater under hand har försökt hitta samstämmighet och har försökt att skapa en bred uppslutning och också driva på och förklara att detta är en central fråga för oss som deltar i den europeiska politiken. Men vi har inte kunnat få denna samsyn, och då kommer man till en punkt då man tvingas se att det faktiskt är en politisk prioritering. Från regeringens sida går man då tillbaka och vilar på tidigare kända ståndpunkter som har upprepats av en del företrädare, både under tiden i opposition och under senare tid när man är i majoritetsställning. Jag beklagar det.

Jag beklagar också att justitieministern inte här tar tillfället i akt och förklarar hur hon ska se till att Stockholmsprogrammet hänger ihop med konventionen på ett väldigt konstruktivt sätt som gör att detta förstärks och att det inte skapar luckor mellan arbetena. Jag beklagar att justitieministern inte heller tar tillfället i akt att redovisa hur hon tänker att det kommande rambeslutet ska hänga ihop med konventionen, så att det inte heller där skapas luckor utan att detta blir en helhet så att dessa saker förstärker varandra och gör det möjligt att utifrån konventionen bedriva arbetet starkt och målmedvetet.

Sedan är det upp till varje land att nationellt lägga fast straffsatser. Det vill nog varje parlament ha ett ord med i laget om även framdeles. Men det är bra att EU tar ett samlat initiativ för att visa på en inriktning.

Men jag har fortfarande inte fått något svar i fråga om GRETA. Jag har inte heller fått något svar när det gäller enskilda länders tillträde till konventionen och våra ambitioner där. Det här, justitieminister Beatrice Ask, är ett växande bekymmer för oss som försöker driva dessa frågor ute i Europa. Jag hade hoppats att vi skulle kunna få en samsyn. Jag konstaterade också under en debatt tidigare i veckan att detta är en fråga som inte har den prioritering jag fram till nyligen ändå trodde att den i grunden hade.

Anf. 8 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det är just för att förhållandena är så avskyvärda som justitieministern säger som frågeställningen är Sveriges tillträde till konventionen.

Det är 20 länder i Europa som står utanför Europeiska unionen. Jag har respekt för det arbete som sker inom Europeiska unionen i denna fråga, och säkert kommer unionens lagstiftning att gå längre än konventionen. Men 20 länder står utanför, och vi vet – justitieministern vet mer än jag om det – att det i långa stycken är just från de länderna som människohandeln rekryteras.

Det är också så att länder i hela världen kan tillträda konventionen. Nog är det underligt att Sverige fyra år efter att vi har påtecknat den inte har förmått ratificera, särskilt som varje diskussion visar att det handlar om *en* lagstiftning. Sekretesslagen är central för vårt samhälle, men regeringen hade haft tillfälle att även i tidigare propositioner lägga in detta ärende.

Jag vill avsluta med att säga att det inte finns några företrädare från alliansens parlamentariker här i dag. Jag är varsam med att utnyttja det mandat mina kolleger på den borgerliga sidan har gett mig att vid tidigare tillfälle få företräda delegationen – de får själva tala om det. Men jag vill säga att hela delegationen partipolitiskt intill varje debatt vi har haft i kammaren har varit överens om att det är ytterst angeläget att en ratifikation sker. Kammaren har också möjlighet att kommande vecka rösta för en socialdemokratisk motion som innebär att sekretesslagen ändras.

Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag är väldigt glad att det finns ett engagemang mot människohandel. Samtidigt är jag dock djupt besviken över att Socialdemokraterna ställer sig vid sidan av Sveriges målmedvetna arbete för att nå resultat när det gäller att hjälpa och stötta de människor som utsätts för trafficking och när det gäller att sätta dit de kriminella som begår sådana handlingar.

Jag har stor respekt för Europarådets konvention, och precis som jag har redovisat hade Sverige inte åstadkommit mer i sak, i praktiken, för dessa människor genom att tidigarelägga arbetet och rycka loss just ratificeringsfrågan från den förstärkning och modernisering vi gör av den svenska lagstiftningen. Det är verkligen en rätt formalistisk synpunkt. För mig är det viktigt att nå resultat, eftersom jag varje dag ser exempel på hur människor utsätts för avskyvärda kränkningar i denna handel.

Jag delar helt Björn von Sydows uppfattning om hur viktigt det är att på olika sätt få med olika länder, och där är självklart Europarådet fantastiskt eftersom man kan knyta till sig länder som inte ingår i EU. Jag är dock inte säker på att det ens hade hjälpt om Sverige hade gjort det.

Däremot tror jag att de öga-mot-öga-diskussioner som vi har haft möjlighet att föra och de öppna diskussioner om bilaterala partnerskap som vi kunde åstadkomma vid vår konferens i Bryssel är betydelsefulla. Jag har också särskilt följt upp den konferensen vid besök i USA, både med USA:s attorney general Eric Holder och med deras särskilda ambassadör – de har ju äntligen tillsatt en sådan. Luis C de Baca arbetar särskilt mot människohandel, och jag har suttit ned och diskuterat dessa frågor

med honom för att se på vilket sätt också USA kan hjälpa till. Där har frågorna nämligen legat lite för fåfot de senaste åren.

Jag menar alltså att den här regeringen gör väldigt mycket konkret för att åstadkomma resultat, och självklart kommer vi att ratificera konventionen. Det kommer att finnas med i den proposition vi lägger fram i vår. Jag förstår besvikelsen över att den inte kom redan i höst, men den ligger i ordnade former. Vi kommer att genomföra det beslutet, men innan dess kommer vi att se till att EU fattar tuffare beslut för att angripa denna grova kriminalitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2009/10:25
6 november

Svar på
interpellationer

3 § Svar på interpellation 2009/10:38 om polisens agerande vid oroligheter och hantering av anmälningar mot polisen

Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jacob Johnson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att polisen inte ska uppträda diskriminerande mot personer med utländsk bakgrund. Han har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa högsta möjliga trovärdighet när det gäller hanteringen av anmälningar mot polisen. Avslutningsvis har han frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att polisen ska ha tillräcklig utbildning om hur polisen bör agera på ett sakligt och icke-diskriminerande sätt.

Poliser ska självklart alltid visa respekt för alla människors lika värde. Regeringens målsättning är att fler poliser ska arbeta i yttre tjänst och vara närvarande på tider och platser där de bäst behövs. Detta arbete handlar i allt större utsträckning om ömsesidig respekt och dialog med medborgare i samhället och inte minst med ungdomar. Kraven på att polisen ska kunna bemöta människor med olika erfarenheter och i alla sammanhang på ett professionellt sätt är därför höga. Jag är övertygad om att den stora majoriteten av alla poliser också lever upp till dessa krav.

Inom polisen bedrivs ett aktivt arbete med mångfalds- och värdegrundsfrågor. Bland annat har polisen arbetat fram en gemensam värdegrund under 2008. Den fastställdes av rikspolischefen i januari 2009. Av denna framgår att poliser ska genomföra sitt uppdrag professionellt och skapa förtroende hos allmänheten genom att vara engagerade, effektiva och tillgängliga. I polisens grundutbildning är det polisiära bemötandet och etikfrågor centrala delar under hela studietiden. Dessutom ingår utbildning i mänskliga rättigheter och diskrimineringslagstiftning.

När personer anmäler att enskilda polisers agerande uppenbart strider mot polisens uppdrag eller beslutade regler och riktlinjer är det viktigt att det finns en stor trovärdighet i hur dessa anmälningar hanteras. I utredningen *Summa summarum* (SOU 2007:5) förordas en ordning där internutredningsverksamheten samlas i en särskild organisation inom Rikspolisstyrelsen. Utredningens slutsats är att det utöver en förtroendeskapande effekt inte finns några andra skäl som talar för inrättandet av en helt fristående internutredningsmyndighet. I likhet med utredningens bedömning anser regeringen att en väl fungerande och förtroendeingivande organisation kan skapas inom polisorganisationen om verksamheten

organiseras på så sätt att den blir tydligt avskild från den övriga operativa verksamheten. Mot denna bakgrund har regeringen gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att lämna förslag på en sådan ordning.

Rikspolisstyrelsen har i maj 2009 redovisat sitt uppdrag. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet. Avsikten är att förordningsändringar som gör det möjligt för Rikspolisstyrelsen att inrätta den nya organisationen ska kunna beslutas i början av nästa år.

I sammanhanget kan också nämnas att det numera finns en möjlighet att anmäla poliser för diskriminering till Diskrimineringsombudsmannen. Enligt diskrimineringslagen (2008:567) gäller diskrimineringsförbudet även de som omfattas av lagen (1994:260) om offentlig anställning. Diskrimineringsförbudet tar sikte på bland annat den anställdes uppträdande och språkbruk.

Anf. 11 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Tack för svaret, justitieministern!

Denna interpellationsdebatt tar upp frågan om polisens agerande mot personer, och då särskilt ungdomar, av utländsk härkomst mot bakgrund av händelserna bland annat i Gottsunda i Uppsala tidigare i höstas. Det framgick också av rubriken på min interpellation när jag sände den till kammarkansliet, men jag noterar att rubriken nu är omformulerad.

Bakgrunden är, som jag kort beskrivit i interpellationen, de oroligheter som inträffade i Uppsala och andra större städer som Malmö och Göteborg tidigare i höstas. Det handlar om bränder, stenkastning med mera i utsatta och segregerade bostadsområden och polisens agerande inte minst gentemot ungdomar med utländsk bakgrund i dessa områden.

Jag har själv deltagit i flera möten efter det inträffade. Jag har pratat med många människor och tyvärr fått bilden att många Uppsalabor med utländsk härkomst känner sig kränkta av polisens agerande – polisen har använt för mycket våld i vissa situationer, de har behandlat personer med svensk respektive utländsk bakgrund på olika sätt, polisen har tilltalat ungdomar respektlöst, polisen har hämtat personer till förhör på ett olämpligt sätt, med mera.

Naturligtvis är det – och det är en självklarhet, men låt mig ändå säga det – polisens uppgift att ingripa vid olika typer av våldsamheter eller annat olagligt beteende och att lagföra de ansvariga. Vid sådana ingripanden måste polisen ibland använda det våldsmonopol som polisen har rätt att använda. Det är som sagt självklart. Men lika självklart måste det vara att polisens ingripanden uppfyller mycket högt ställda krav på att endast använda ett minimum av våld och endast om det är nödvändigt och att ingripandet mot misstänkta görs på ett helt korrekt sätt med respekt för de aktuella individerna.

Tyvärr är den sammanlagda bild jag har fått av polisen i samband med händelserna i Uppsala tidigare i höstas att de ej har lyckats leva upp till dessa högt ställda men berättigade krav. Denna min bedömning överensstämmer i hög grad med vad som framkommer i till exempel Brottsförebyggande rådets rapport *Diskriminering i rättsprocessen*, som visar att det förekommer att polisen bemöter personer med utländsk bakgrund med kränkande benämningar i samband med kontroller, att personer med utländsk bakgrund lättare blir misstänkta för brott, att poliser är mer

benägna att avfärda kvinnor som anmält våldtäkt om de har utländsk bakgrund etcetera.

Justitieministern understryker i sitt svar vikten av polisens respekt för alla människors lika värde och att polisens arbete i allt större utsträckning ska handla om ömsesidig respekt och dialog med medborgare i samhället, inte minst med ungdomar. Kraven på professionellt sätt från polisen är därför höga. Beatrice Ask hänvisar till den gemensamma värdegrunden.

Jag tror att vi är ganska eniga om dessa målformuleringar och ambitioner, men det räcker inte med goda målsättningar och vackra ord, justitieministern. Det är verkligheten som gäller, inte kartan. Hur ser justitieministern på polisens agerande i dag? Hur ser verkligheten ut? Lever polisen upp till kraven? Vad avser ministern att vidta för ytterligare åtgärder för att kartan en gång ska bli verklighet?

Anf. 12 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Frågan om polisen som eventuellt begår brott och hur man då ska agera är ingen ny fråga. Den har funnits under lång tid. Jag såg redan under 90-talet när jag arbetade som advokat många exempel på hur den här frågan uppstod, och jag kan bara säga att det på många sätt har blivit bättre. Kårandan har blivit sådan att man mindre skyddar varandra. Polisen försvarar inte längre okvädningsord mot svarta människor och så vidare, så mycket har blivit bättre. Men en sak kvarstår: Så fort en polis misstänks för brott uppstår det problem, inte nödvändigtvis problem på det sättet att utredningarna inte sköts på rätt sätt – jag skulle inte vilja säga att de håller lägre standard – men det blir alltid diskussion om det.

Det är ett problem både för de poliser som misstänks för brott och för målsäganden. Vi tog under vår regeringstid initiativ där och lade fram ett förslag som nu finns färdigt i Justitiedepartementet och som samlar damm där därför att Beatrice Ask inte vill göra någonting åt detta. Men nu har Beatrice Ask världens chans att göra något som många skulle uppskatta, också poliser som är misstänkta för brott – det kan jag säga som har försvarat dem. De säger att de, när de sedan blir friade eller om det inte väcks åtal, får höra: Ja, ja, det var bara för att poliser utredde det. De blir alltså aldrig på riktigt frikända.

Vi har även det problemet att målsäganden känner att det inte är någon mening med att anmäla eftersom det ändå är polisen som utreder polisen. Det skapar myter om att kolleger i rummet bredvid utreder. Så är det inte, det vet vi, utan det är poliser som naturligtvis inte känner varandra. Vi vet att det är särskilda enheter. Men faktum kvarstår: Det är poliser som utreder poliser.

Det färdiga förslaget finns. Det är bara för regeringen att trycka på startknappen. Det skulle innebära att vi får en särskild myndighet för detta. Det här är inget nytt som vi hittat på. Det finns i våra grannländer Norge och Danmark, så det är en väl beprövad myndighetsstruktur som visat sig vara väldigt lyckosam. Det får till effekt att förtroendet ökar. Målsäganden vågar anmäla i större utsträckning. De har större förståelse och större respekt för processen, och poliserna själva som misstänks för brott har större möjlighet att känna sig friade när de väl är friade.

Som det är nu blir konsekvensen – det vet jag som har nära kontakt med dem som arbetar med dessa frågor – att man i vissa fall till och med är så rädd att lägga ned på utredningsstadiet att man i flera fall väcker åtal. Då får vi den situationen att personer som kanske inte skulle åtalas blir åtalade. Vi får vidare den konsekvensen, som man kanske inte har tänkt på, att i många av de här fallen är det inte tillräckliga bevis. Det kanske inte finns en bakgrund, men man tycker att man har fredat sig själv genom att väcka åtal. Vad får det för konsekvenser? Jo, domstolarna dömer inte annorlunda. Vi får ovanligt många friande domar. Och vad blir då konsekvensen? Jo, man säger: Titta, polisen har många fler frikännande domar än vad gäller vanliga människor.

Det handlar mycket om förtroende. Det handlar ytterst om psykologi.

Vi har en stor chans att få en ändring. Vi hoppas, även om vi är i opposition, att förslaget ska genomföras så fort som möjligt. Annars får vi se till att svenska folket ska få avgöra om vi ska ha en sådan här myndighet eller om vi ska fortsätta att låta polisen utreda polisen. Att lägga det under Rikspolisstyrelsen var nog det allra sämsta förslaget, om man vill ha förtroende i de här frågorna, i stället för att lägga det under den högsta ledningen inom polisen.

Tänk om, Beatrice Ask, så kan vi nog komma överens i den här frågan.

Anf. 13 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Herr talman! Självklart ska polisen ha ett bra bemötande och bemöta alla människor i vårt samhälle med värdighet, med respekt och inte agera diskriminerande. Det är en självklarhet.

Låt oss, herr talman, titta på fakta i målet vad gäller Stenhagen och Gottsunda. Jag är Uppsalabo precis som frågeställaren Jacob Johnson. I samband med händelserna i Stenhagen och Gottsunda har det varit stenkastning mot brandbilar vid flera tillfällen. Det har varit stenkastning mot polisbilar. Det har varit mordbränder. Skolor och badhus har satts i brand. Det har varit skadegörelse vid skolor. Tårgasgranater har kastats mot poliser, stenar har kastats mot poliser, bilar har eldhärjats och det har varit våldsamma upplopp. Det har varit mycket skadegörelse, misshandel och våld mot tjänstemän. Det finns 400 anmälningar i de här ärendena om skadegörelse och andra övergrepp.

Bland anmälningarna finns det en mot polisen. Det finns alltså en anmälan mot polisen. Det är viktigt att behålla det perspektivet. Det är viktigt att man inte fråntar polisen verktygen för att agera när det krävs. Det är grovt kriminella som har varit drivande i de här kravallerna, och andra personer har hakat på.

I ett internationellt perspektiv kan man se att det finns likheter mellan situationen i Gottsunda och Stenhagen i Uppsala och situationen utanför Paris. Det finns en gemensam identitet hos ungdomar i de här områdena. Man är utsatt för rasism, utanförskap och orättvisor.

Det här kan vi naturligtvis inte bekämpa med polisiära insatser på kort sikt, utan det är långsiktigt man ska arbeta med detta, öka dialogen och satsa på skolan. Alla ska ha rätt till en bra grundskola så att man får rätt kunskaper med sig i livet. Det är viktigt att satsa på arbete. Därför är det bra att regeringen har en tydlig arbetslinje för att skapa en trygghet för människor i de här områdena.

Det är något som egentligen borde ha påbörjats för en lång tid sedan. Vi ser resultatet av någonting som har gått snett för mycket länge sedan. Men nu har man vänt detta och satsar faktiskt mycket på skolan. Bara den senaste tiden har jag fått rapporter från Gottsundaskolan om att det är betydligt lugnare där nu efter de insatser som polisen har gjort och den dialog som polisen för med elever, skolpersonal och ungdomar i skolan än vad det var i våras, alltså innan kravallerna började.

Polisen har gjort enormt stora satsningar på att föra en dialog och arbeta preventivt, förebyggande. Det är oerhört viktigt. Det finns fyra närpoliserna på plats. Man har gjort en satsning med Gottsundagrupper som arbetar sedan september 2008. Just nu är det en förstärkning med 6–8 poliser utöver förstärkningen i Gottsundaområdet och Stenhagenområdet.

Herr talman! Jag vill att man tittar på fakta i målet, att det i det här fallet finns en anmälan mot polis och 400 anmälningar om skadegörelse, misshandel, tårgasattacker med mera.

Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Först, Jacob Johnson, en formalitet. Jag vet inte varför interpellationen har döpts om. Det har gjorts på kammarkansliet. Jag har fått den med den rubricering som finns i handlingarna och har absolut inte haft någon avsikt att ändra den.

När det gäller Gottsundahändelserna mer explicit skulle jag vilja säga att den typen av upplopp och händelser som vi har sett på flera håll vore värd en alldeles egen interpellationsdebatt. Det är en komplicerad problematik i största allmänhet. Men jag ska hålla mig till den fråga som interpellationen tar upp, nämligen polisens bemötande, brister i bemötande och brott som misstänks ha begåtts av poliser.

Låt mig först säga att det är otroligt viktigt att konstatera att den fastställda värdegrund som vi nu har fått på plats naturligtvis inte räcker. Nästa steg i Rikspolisstyrelsens planering är att arbeta med att följa upp och förankra värdegrunden och att diskutera bemötandefrågor på olika sätt hela tiden. Det är alldeles nödvändigt, därför att poliser utsätts i olika situationer för många besvärliga prövningar och behöver hela tiden arbeta med sitt bemötande och sitt uppträdande.

Det är ett stöd för polisen att vi nu får fler poliser och att det är tydligt i anvisningarna till polisen att man ska jobba i yttre tjänst, nära medborgarna. Många polismyndigheter har också valt att organisera sig så att fler av poliserna är förankrade lokalt. Bara i Stockholms län öppnar vi 27 nya poliskontor under den här mandatperioden. Det är oerhört viktigt att man intar stadsdelar och områden där det inte finns någon polis som kan sägas vara den egna polisen som känner ungdomar och andra. Jag tror att det är så man bygger ett långsiktigt förtroende.

Den andra delen i frågeställningen är poliser som misstänks för brott och som agerar på ett sådant sätt att det leder till anmälningar. Det har förts en diskussion i riksdagen under väldigt lång tid om man ska ha en alldeles särskild organisation eller hur man ska göra.

Det är inte så att det bara är den senaste utredningen som har diskuterat detta, utan det har gjorts i omgångar. Den utredning som Thomas Bodström nämnde, *Summa summarum*, blev färdig 2007 och var sedan ute på remiss. Den föreslog inte en egen organisation, därför att man såg

inget stort mervärde utöver det mer pedagogiska i att den heter något annat.

Brottsutredningar görs bäst professionellt, och det är poliser som är professionella när det gäller polisutredningar. Det är lite besvärligt. Därför föreslår utredningen – och det har visat sig ha starkt stöd hos remissinstanserna – att man bör hitta en ordning där detta organiseras mycket självständigt inom Rikspolisstyrelsens hägn och att man har tydliga regler, så att man verkligen markerar skillnaden mellan polisverksamhet i allmänhet och de som utreder. I dag kan polisutredningar göras på olika håll i landet, men avsikten tycker man ska vara att de ska samlas på ett ställe.

Jag har mot den bakgrunden arbetat och arbetar med de förändringar som behövs för att i början av nästa år göra justeringar. Jag har också bett Rikspolisstyrelsen att ta fram hur man konkret ska genomföra det som utredningen och remissinstanserna föreslår, hur det skulle se ut i praktiken. Jag avser faktiskt att göra den förändringen nästa år.

Det är, så att säga, mer en synbarhetsfråga om det ska vara en alldeles egen organisation eller inte. Men jag tror att det är viktigt att människor kan ha förtroende för att anmälningar mot poliser hanteras på ett professionellt sätt, att det inte råder någon tvekan om att hanteringen är objektiv och utgår från fakta och att man inte har några kopplingar till poliser som är anmälda för brott.

Anf. 15 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag börjar med frågan om en fristående myndighet, som också Thomas Bodström har kommenterat. Vi närmar oss kanske en rödgrön majoritetsuppfattning i den här frågan.

Justitieministern har i sitt svar avvisat inrättandet av en särskild, fristående myndighet som ska behandla anmälningar mot poliser, bland annat med hänvisning till utredningen *Summa summarum*, vars slutsats sägs vara att det inte finns några skäl, utöver de förtroendeskapande, som talar för ett inrättande av en fristående internutredningsmyndighet. Men, justitieministern, det som är huvudskälet för att inrätta en sådan myndighet är förtroendet för att det inte är poliser som utreder sig själva. Det är jätteviktigt att allmänheten kan känna fullt förtroende för att anmälningar mot poliser behandlas på ett helt korrekt sätt.

Vi i Vänsterpartiet har därför i vår budgetmotion för 2010 föreslagit att en sådan myndighet inrättas och också anslagit medel i vår budget för start av en sådan kommande år. Jag hoppas naturligtvis att en ny rödgrön majoritet i riksdagen om ett år kan genomföra ett sådant beslut.

Ulrika Karlsson tog upp en lite bredare diskussion om vad som har hänt i Gottsunda, och jag håller med justitieministern om att det egentligen är värt en egen interpellationsdebatt. Det har skett mycket där. Ulrika Karlsson nämnde polisens olika åtgärder, och jag kan nämna frivilligorganisationernas och invandrarorganisationernas arbete som har skapat en dialog och medverkat till en positiv utveckling. Jag kan hålla med om att vi ser en positiv utveckling, och den ska naturligtvis fortsätta. Jag har också fått signaler från polisen om att man har tagit till sig en del av kritiken och arbetar med frågan. Nästa vecka kommer jag själv att ha en särskild träff med länspolismästaren för att ytterligare diskutera de här frågorna. De är ju viktiga eftersom polisen, som sagts här, har det lagliga

monopolet på att använda våld. Det måste ske på bästa möjliga sätt, och därför denna debatt.

Det finns andra saker som nyligen har kommit till riksdagens bord som berör det här. Till exempel har vi fått ta del av Riksrevisionens styrelses redogörelse angående hantering av unga lagöverträdare. Av den framgår bland annat att polis och åklagare inte lever upp till den skyndsamt som lagen kräver när det gäller lagöverträdare under 18 år, att det finns klara kvalitetsbrister i socialtjänstens arbete kopplat till detta, att förundersökningar när det gäller unga ska ledas av åklagare eller poliser med särskild kompetens i de här frågorna, att rutiner och arbetssätt har klara brister, att polisen har ottydliga mål för det här arbetet, att det brister i kompetensen och att polisen inte har någon nationell ungdomsutbildning. Det är naturligtvis viktigt att poliserna har möjlighet att lära sig mer om de här sakerna. För att just höja polisens kompetens tycker vi från Vänsterpartiets sida att polisutbildningen borde förlängas och bli treårig och en riktig högskoleutbildning.

Detta är exempel på åtgärder för att långsiktigt ytterligare höja polisens kompetens och verkligen säkerställa att vi alla som bor här i Sverige, oberoende av om det är jag med svensk bakgrund eller flyktingar och invandrare som kommit hit, kan känna oss trygga och lita på att polisen gör ett professionellt, sakligt och korrekt arbete.

Anf. 16 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Frågan om polisutbildningen är närmast skrattretande. Den har vi haft många interpellationsdebatter om, och den kommer att få ytterligare ett kryss på listan över misslyckanden under Beatrice Asks fyra förlorade år. Vi har pratat om den här frågan många gånger. Det finns en utredning från den socialdemokratiska regeringen, och det finns en utredning från den borgerliga regeringen. Ingenting händer. Vi är inne på det fjärde och sista året av mandatperioden.

Det skulle naturligtvis vara till stor glädje att ha det i Sverige. Det skulle vara många fördelar med det. Vi skulle få en bättre forskning. Vi skulle få poliser som arbetar med personer när de kommer ut i tjänst som de lärt känna redan under studietiden. Vi skulle ha en bättre fördelning av människor som ursprungligen kommer från andra länder. Vi skulle ha en bättre könsfördelning.

Polisfacket arbetar hårt för den här frågan, och vi var klara att genomföra den under 2007–2008 om vi hade fått sitta kvar. Nu får vi hoppas att vi får chansen igen, och då kommer det att bli en polisutbildning också i Sverige som är akademisk på samma sätt som i många andra länder.

När det gäller den här utredningen handlar det om att ha en politisk vilja. Det handlar om att själv vilja någonting och inte gömma sig bakom en mening i en utredning. Det finns ett färdigt förslag. Svårare än så är det inte. Precis som sägs här handlar det om förtroende. Förtroende är en av grundbultarna i rättssäkerheten. Utan förtroende finns ingen rättssäkerhet. Stort förtroende ger stor rättssäkerhet. Det är det som är poängen. Det är därför som det är så viktigt att ha den här särskilda, fristående myndigheten.

Jag kan garantera att vi kommer att få se många fall på samma sätt som nu där poliser känner sig orättvist behandlade när det frias eller när det inte väcks åtal och målsägande inte litar på rättssystemet och därige-

nom inte vågar anmäla. Misshandlade kvinnor till poliser har det varit många diskussioner om här, och det finns många kvinnor i dag som inte vågar anmäla för att de tänker: Ja, det är väl bara de polisernas kolleger som hanterar ärendet.

Du har fortfarande chansen. Du har tio månader på dig. Ta chansen! Du kommer att tjäna på det, det försäkrar jag.

Anf. 17 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Herr talman! Jag kan inte nog instämma i det som Jacob Johnson sade, nämligen att alla människor ska känna sig trygga oberoende av bakgrund. Det är jätteviktigt att alla människor känner sig trygga. Dels ska de känna sig trygga av hur polisen agerar i det område där de bor, dels ska de kunna parkera bilen på parkeringsplatsen utanför bostaden utan att den sätts i brand under natten, och bussarna ska trafikera området efter klockan åtta på kvällen. I Uppsala vill lokaltrafiken dra in bussarna efter klockan åtta på kvällen.

Det handlar om trygghet att ens dotter faktiskt kan ta lokalbussen hem om hon går på bio inne i stan. Det handlar om att bygga trygghet, och där är polisen ett viktigt instrument. Polisen *måste* ha verktyg att agera mot de grova kriminella krafterna. För det *är* en grupp grovt kriminella, och sedan har de en svans runt omkring sig.

Jag delar uppfattningen att det kanske finns anledning att diskutera den här frågan i en annan interpellationsdebatt om grogrunden eller bakgrunden till upploppen i Gottsunda och Stenhagen, men det är alldeles för komplicerat för att kunna bortförklaras med dagshändelser. Det finns en lång historik som har lett till problembilden som vi ser i dag. Ungdomar började inte kasta sten på grund av något misslyckande under den här mandatperioden, utan det här är en problembild som har funnits länge.

Thomas Bodström pratar om förtroende som grundbulten i rättsväsendet, och det är ju så – förtroendet är grundbulten. Därför är det så viktigt att man har förtroende för polisen, att polisen är närvarande och att polisen finns på plats och har en dialog med invånarna i Gottsunda och i Stenhagen precis som man har nu. Glöm inte bort att skolan rapporterar om att det är tryggare och lugnare där nu än vad det var i våras.

Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Frågan som rör en fristående myndighet kan man naturligtvis ha olika uppfattningar om, Jacob Johnson. Jag vill påpeka att det här har drivits från riksdagen från alla partier i olika avseenden och olika konstellationer, och det har utretts i flera omgångar. Den senaste utredningen lägger ett förslag som inte innebär att man förordar en särskild myndighet. Det har remissbehandlats på sedvanligt sätt, och en majoritet av remissinstanserna delar uppfattningen att man inte bör inrätta en särskild myndighet men däremot göra om organisationen och förändra hur man hanterar den här typen av misstankar om brott begångna av poliser.

Det där är den sedvanliga ordning som vi brukar ha, men den sakkunskap som finns i form av utredningar och remissarbete som vi brukar lägga stor vikt vid både i riksdag och i regeringar i Sverige talar emot den ståndpunkt som Jacob Johnson har just nu.

Jag har talat om att jag nog stöder den majoritetsuppfattning som finns från remissinstanser och andra att det även om det synbart skulle kunna vara en bra idé – jag har också suttit i riksdagen, så jag vet precis hur man kan resonera åt det hållet – är det ändå så att när man går ned i frågan för att se hur man ska göra den här typen av utredningar på bästa sätt och få dem så professionella och fristående som möjligt kommer man att behöva poliskompetens och på något sätt hitta det.

Jag tycker att de här olika utredningarna är förtjänstfulla i den bemärkelsen att de faktiskt har brottats med den här problematiken på ett väldigt seriöst sätt, och jag har respekt för det sättet att arbeta på även om det inte alltid blir några löpsedlar om det, vilket en del tycker är det viktigaste.

Den andra delen i interpellationen rör bemötande, och jag tror att när det gäller ungdomar har vi ett problem, för många ungdomar har en bild av polisen som innebär att man känner ett behov av konfrontation eller ett avståndstagande. Då tror jag inte att det finns några enkla vägar, utan det handlar om att ha fler poliser, att arbeta nära och att jobba med sin kompetens när det gäller att möta ungdomar.

Utbildningen är självklart otroligt central när det gäller detta. Vi kommer också framöver att ändra svensk polisutbildning, men vi har en utbildning som innehåller mycket undervisning och träning i bemötande.

Ett problem vill jag ändå lyfta fram. Det är antagningen. Vi skulle behöva många fler poliser med invandrabakgrund och förortskompetens än vad vi har i dag. Vi har fått en liten förbättring rent statistiskt, men den är väldigt liten och antalet ligger på en låg nivå från början.

Jag tycker att det är ett problem. Ett av skälen till att det är så är att polisutbildningen är otroligt populär, och det gör att det bland annat krävs väldigt höga teoretiska betyg för att komma in på polisutbildningen. Många invandrarungdomar har tyvärr en del svårigheter i grundskola och gymnasium av olika skäl, och de söker inte i samma utsträckning till utbildningarna. Antagningen slår inte direkt ut dem, men vi har en lägre andel ungdomar med invandrabakgrund som söker, och det är ett bekymmer. Därför är jag väldigt glad över det arbete som vissa polismyndigheter bedriver för att öka intresset för att söka polisutbildningen.

Jag tror att vi behöver en akademisk polisutbildning framöver, men jag vill gärna säga att antagningen till akademisk utbildning inte med automatik löser den svårighet som vi har att få invandrarungdomar bättre representerade bland nya poliser.

(Applåder)

Anf. 19 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag tycker att vi har haft en intressant debatt om de här väldigt viktiga frågorna. Som det har sagts här tidigare borde vi egentligen ha haft en egen interpellationsdebatt om bakgrunden till de här problemen med segregering, diskriminering i arbetslivet och kriminalitet och om de åtgärder som måste sättas in mot problemen. Men det är en större debatt som det inte riktigt var min avsikt att ta upp i den här interpellationsdebatten.

Justitieministern och jag har olika åsikt vad gäller värdet av en fristående myndighet. Det är bara att konstatera att vi gör en annan avvägning. Jag tror att just för det här förtroendeskapande motivet skulle det ha

en stor betydelse, och kanske också, om man hade en sådan myndighet, vara en signal ut i samhället så att det kanske kan bli lättare att rekrytera också poliser med utländsk bakgrund till de här viktiga utbildningarna.

Att vi på sikt kan få en akademisk polisutbildning är väldigt viktigt. Jag noterar med tillfredsställelse att justitieministern inser att det finns ett problem när det gäller bemötandet av ungdomar. Det är naturligtvis en ganska komplicerad fråga.

Vi har en annan utbildningsnivå rent allmänt i samhället, och vi har etnisk mångfald och många religioner. Detta gör att det ställs mycket större krav på polisen i dag, och därför är den värdegrund som det talas om mycket viktig. Det är också viktigt att polisen ges utbildning och möjligheter att utveckla kompetensen nära medborgarna så att vi får en tillit mellan medborgare och polis. På så sätt kan även pappan från Mellanöstern, som nämns i det aktuella exemplet från Gottsunda, känna sig trygg med att polisen behandlar hans barn på samma sätt som andra barn.

Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag är glad att Jacob Johnson tagit upp dessa frågor, för bemötandefrågor är oerhört centrala. Det handlar om förtroendet för den myndighet som ju kan ingripa i människors frihet. Polisen har alldeles särskilda möjligheter att göra det. Det är farligt om vi får en situation där stora grupper, och även enstaka människor, känner att polisen inte agerar på rätt sätt. Därför är bemötandefrågorna centrala, och därför är jag glad för det värdegrundsarbete som Rikspolisstyrelsen med stort allvar tagit sig an. Det gäller också den uppföljning av värdegrunden som de avser att arbeta med. Likaså är det viktigt att fundera över utbildningsfrågorna i perspektivet av att bemötandet är viktigt.

Jag tror att man ibland ska säga sådant som är självklart. Många av poliserna är utbildade för länge sedan och finns där ute, men man behöver inte ha utbildning för att uppträda som folk. Jag blir arg när professionella vuxna människor som är ute och arbetar med personer som hamnat i svåra situationer, eller i mötet med ungdomar, inte uppför sig som folk. Man ska bemöta sina medmänniskor med respekt och utföra sitt arbete på ett professionellt sätt. Det kräver ledarskap på alla nivåer i polisorganisationen. Det kräver också kurage av kolleger och andra medarbetare att våga säga ifrån när man inte orkar eller begriper att uppföra sig på ett anständigt sätt.

Polisen finns där ute. De är förebilder för många ungdomar. De måste bete sig på samma sätt som de själva vill bli bemötta, annars vinner man ingenting. Det måste vi enträget och ständigt arbeta med.

Sedan har vi den särskilda problematik som vi varit inne på, nämligen när en polis blir anmäld för ett brott. Hur hanterar vi det? Det är riktigt att vi nog har olika åsikter om det. Jag lutar mig mot det gedigna utredningsarbetet som gjorts och utgår från att remissinstanserna har viss erfarenhet av hur man ska göra detta på bästa sätt.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 21 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Marie Nordén har frågat mig varför jag inte är beredd att fullfölja planerna att bygga fängelset i Östersund trots regeringens upprepade löften om stora satsningar i rättsväsendet. Thomas Bodström har frågat mig om jag avser att ge klartecken till Kriminalvården för att anstalterna i Östersund och Haparanda ska byggas. Jag har valt att svara på frågorna i ett sammanhang.

Regeringen fullföljer i budgetpropositionen för 2010 satsningen på rättsväsendet. Det är den mest omfattande satsning som någonsin gjorts på rättsväsendets område. För Kriminalvårdens del har detta medfört att regeringen tillfört myndighetens anslag nära 1,6 miljarder kronor under innevarande mandatperiod. Det anslag för Kriminalvården som regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2010 är ca 2,5 miljarder kronor högre än anslaget 2004, vilket innebär att anslaget under denna period har ökat med mer än 50 procent. Under samma period har en stabilisering av klienttillströmningen skett, och det genomsnittliga antalet inskrivna klienter vid häkten och anstalter är i dag ungefär detsamma som för fem år sedan.

Regeringens krav är att de betydande belopp som tillförs ska användas till att upprätthålla kvaliteten, effektiviteten och säkerheten i Kriminalvårdens verksamhet. I vilka byggnader och på vilken plats det ska ske är en fråga för Kriminalvården.

Den tidigare regeringen ställde i samband med den försvarspolitiska propositionen 2004 ut ett löfte om att Kriminalvården skulle bedriva verksamhet i bland annat Östersund, som ett sätt att kompensera för nedläggning av försvarets verksamhet, vilket var ett löfte utan beslutsunderlag och finansiering. Faktum är att den förra regeringen aldrig gav något formellt uppdrag till Kriminalvården att upprätta en anstalt i Östersund. Jag tycker att det är häpnadsväckande att ange en sådan sak till riksdagen utan att sedan följa upp det med ett uppdrag till myndigheten.

Jag har hela tiden varit tydlig med att det är Kriminalvården som bäst avgör var anstalter och häkten bör placeras och att det därför är Kriminalvården som ska ansvara för detta, inom de ramar som riksdag och regering bestämmer.

För hyreskontrakt som är längre än sex år krävs regeringens medgivande till hyrestiden. Det är alltså kontraktens längd som regeringen prövar i det sammanhanget. Kriminalvårdens ansvar är att bedöma om de utökade ekonomiska ramarna bör användas till verksamhet i Östersund och Haparanda. Om Kriminalvården vill teckna hyreskontrakt som är längre än sex år i Östersund och Haparanda utgår jag från att myndigheten gör en korrekt hemställan om ett medgivande till hyrestiden. En sådan hemställan har inte inkommit.

Anf. 22 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Jag måste väl tacka för svaret. Trots att det var väntat var det inte det svar jag hade hoppats på. Jag hade hoppats på en vilja från ministern att ta ansvar för den aktuella situationen och vara del av en

*Svar på
interpellationer*

lösning. Jag tror att ministern är medveten om att hon är den som kan lösa problemet.

Som jag säger i min interpellation, och ministern i sitt svar, fattades beslut om en anstalt i Östersund i samband med försvarsnedläggningen 2004. Det var en del av ett större paket med statliga arbetstillfällen som skulle kompensera för den förlust av jobb som vi fick i Östersund och i Jämtlands län. Anstalten är en viktig del av det kompensationspaketet. Från början handlade det om cirka hundra arbetstillfällen, men det har växt under åren och Kriminalvårdens planerade behov har ökat, vilket innebär att det landar i ungefär 220 anställda på den planerade anstalten.

Planeringen har nu som sagt pågått i fem år. Förhandlingarna mellan Östersunds kommun och Kriminalvården om marken är klara. Kostnaderna för verksamhetsbeskrivning, upphandling, projektering med mera uppgår till ca 155 miljoner kronor. Till detta kommer en i dag okänd kostnad för Specialfastigheter och övriga leverantörer som arbetat med projektet i form av olika garantiåtaganden.

Att detta skulle ha pågått utan någon kännedom om eller återkoppling till Regeringskansliet har jag mycket svårt att tro. När ministern hävdar att det är upp till Kriminalvården att avgöra var den ska bedriva sin verksamhet upplever jag det som ett sätt att skjuta ifrån sig ansvaret i den här situationen – precis som ministern gör då hon inte är beredd att lösa situationen som den ser ut i dagsläget.

Ministern säger i sitt svar att ingen hemställan om medgivande för att hyra längre än sex år har gjorts. Det stämmer dock inte. Under våren 2009 lämnade Kriminalvården in ett godkännande till regeringen för ett hyresavtal som skulle vara längre än sex år; det var på 25 år. Man fick vänta i fem månader, och när beskedet kom lämnades det tillbaka i form av ett återförvisande på formella grunder.

Ministern vill hävda att anstalten inte skulle vara finansierad eller budgeterad för, men ministern vet mycket väl att det inte fungerar så. Det här var ingen budgetfråga 2005 då den förra regeringen lade sin sista budget för den mandatperioden.

Justitieministern måste ta ansvar och agera utifrån den situation som nu råder. Jag tycker inte att det duger att försöka gömma sig bakom formaliteter eller en tidigare regering. Skattebetalarna vill inte se att 155 miljoner och mer slängs i sjön, till ingen nytta. Det tror jag inte att ministern heller vill, och det kan hon förhindra i dag genom att ta ansvar.

Det duger inte att häpna, för det löser inte problemet. Frågan är mycket viktigare än så.

Anf. 23 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Regeringen styr riket. Ansvarig för rättsfrågor är justitieministern. Nu är det Beatrice Ask.

Vi kan konstatera att under den här tiden, på tre år, har vi sett en kris i polisen 2007. Det slutade med att RPS-chefen avgick. Jag stod och sade det två dagar innan här. Beatrice Ask förnekade det. Två dagar senare avgick han.

År 2008 var det kris i Åklagarmyndigheten. Rättegångar ställdes in. Vittnen fick gå hem. Misshandlade kvinnor fick gå hem. Misstänkta människor fick vänta på att få sin sak prövad. Det var en kris som orsakade stor skada för många människor.

År 2009 är det Kriminalvårdens tur. Vi har en kris där vi har projekterat för hundratals miljoner för anstalter varom vi inte vet om de kommer att bli verklighet, i varje fall inte om Beatrice Ask fortsätter att vara ansvarig för rättsfrågorna. Det är du som är ansvarig för de här frågorna. Det går inte att gömma sig bakom myndigheterna. Det är du som måste stå upp för de här sakerna.

Vi har sagt det här i en proposition. Det är mycket riktigt. Det här arbetet har pågått under socialdemokratisk regering och under borgerlig regering. Det är ständiga kontakter mellan myndigheter och departement under såväl socialdemokratisk som borgerlig regering. Det är inte så att myndigheterna arbetar på sitt håll och Justitiedepartementets tjänstemän på sitt håll. Man har kontinuerlig kontakt med varandra. Man vet precis vad som händer. Allt annat är felaktigt. Försök i varje fall inte lura mig, som fortfarande har många vänner i Justitiedepartementet som jag umgås med och får mycket information av. Det är inte så det går till, att det plötsligt kommer en fråga och man säger: ”Oj, ska det byggas en anstalt i Östersund? Det får ni nog se till att få finansiering för.” Det är inte så det har gått till. Det här har man väl känt till på Justitiedepartementet under dessa tre år. Allt annat är att slarva med sanningen. Så ser det nämligen ut.

Det går alltså inte att skylla ifrån sig. Vi har en situation där man bara i Östersund har projekterat för 155 miljoner kronor. Beatrice Ask säger att man har satsat så mycket att det ska ordna sig. Men hur ser det ut enligt regeringens siffror? Jo, man övertog en budget i balans och med plus på varje rättsområde. När det gäller Kriminalvården kan vi se ett underskott redan nästa år, 2010, på 138 miljoner. Det kan man väl leva med, men redan 2011 är det 1 074 miljoner. År 2012 är det 2 182 miljoner.

Beatrice Ask säger att det här ska göras inom ramen för den ekonomi som man har. Det är klart att det inte går! Det är klart att Östersund inte får något fängelse med det. När det sedan utblir reformer som man skulle kunna spara mycket pengar på, hundratals miljoner, i form av att utveckla halvvägshus, fotboja och mycket annat, är det klart att det havererar. Det är klart att hela Kriminalvården nu lider i den kris som polisen och åklagarna haft tidigare.

Det krävs att man tar tag i taktpinnen, inte gömmer sig bakom myndigheterna, inte agerar som om man fortfarande vore i opposition, utan faktiskt visar hur det ska bli: Antingen blir det en anstalt i Östersund, eller så blir det inte det. Att vara minister innebär att också ta obekväma beslut. Jag skulle ha respekt för det. Jag skulle inte gilla det, men jag skulle ha respekt för det. Jag vet också att man får propåer från alla möjliga olika håll. Det är diskussioner i Skåne och så vidare. Jag förstår att man kan ha uppfattningen att det ska ligga någon annanstans. Men säg då det! Säg att ni inte vill ha den där utan anser att det ska vara en annan prioritering! Att gömma sig bakom en kriminalvårdschef, dessutom på felaktiga grunder, inger inte respekt utan ökar bara den misstro som finns inom rättsväsendet mot den ledning som nu sköter de här frågorna. Man låter sig inte luras av detta ute i Kriminalvården. Man vet hur det ligger till: Beatrice Ask har inte förmått sköta ledningen av kriminalvårdsfrågorna.

Anf. 24 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att lämna ett gott råd till föregående talare: Byt informatörer! Skaffa dig bra informatörer, så får du rätt information!

Det finns anledning att peka på det justitieministern började med, nämligen de resurser som Kriminalvården de facto har tillförts de senaste åren. Budgeten ligger nu på 7,3 miljarder. Men det var bara 5,7 miljarder för ett fåtal år sedan. Bara under den här mandatperioden under alliansregeringen har Kriminalvården tillförts ytterligare en tredjedel i ökad budget. Med de mindre satsningar som Thomas Bodström gjorde har Kriminalvården fått budgeten ökad med 52 procent på fem år. Det finns ingen närhet till någon annan myndighet som skulle få en så pass stor ökning av resurserna. Med tanke på den finansiella krisen är just Kriminalvården av alla myndigheter mer än väl tillgodosedd med ekonomiska resurser.

Den viktiga frågan i dag gentemot skattebetalarna är hur vi hanterar dessa resurser. Det finns goda anledningar att påpeka att vi i Sverige har ett system som har tjänat oss väl under många hundra år, med fristående myndigheter som tar ansvar. Kriminalvården tillhör de myndigheter som inte har en verksamhetsstyrelse utan ett insynsråd, där jag själv ingår, och där generaldirektören är den som fattar besluten inom ramen för verksamheten.

Det är klart att vi som skattebetalare, riksdagsledamöter och andra, har rätt att kräva att en myndighet planerar, verkställer och utvecklar verksamheten, har god kontroll, tar ekonomiskt ansvar och planerar på ett klokt sätt.

Herr talman! Trots pengaregnet får vi nu en diskussion där Kriminalvården ger sken av att man har utsatts för besparingsåtgärder, trots att bara årets tillskott är 700 miljoner kronor. Det blir stopp för två planerade anläggningar. Låt mig också säga, herr talman, att jag verkligen hoppas att Kriminalvården ser till att den nya anstalten i Haparanda byggs och verkställs så fort som möjligt.

Att Thomas Bodström som oppositionspolitiker ägnar all sin kraft åt att nästan maniskt jaga just Beatrice Ask i stället för att tala om samhällskritik må vara. Däremot är jag bekymrad när jag läser pressmeddelandet från Kriminalvården, där man pratar om neddragningar utan att i samma pressmeddelande som myndighet tala om att det faktiskt netto sker en ökning av antalet anstaltsplatser nästa år. Jag blir också bekymrad när jag ser att den generaldirektör i vars insynsråd jag ingår inte heller nämner i samma pressmeddelande att nedläggningen av anstalten i Härnösand beror på att en ny superanstalt byggts några kilometer därför, att nedläggningen av en del häkten beror på att nya häkten har byggts eller att det i listan också ingår anstalter som man redan tidigare har beslutat att lägga ned. Det ger inte en riktigt korrekt bild av vad som händer.

Jag måste säga att jag tycker att regeringen har tagit ansvar, som redan 2008 gav uppdraget att se över hur Kriminalvården fungerar. Vi kan konstatera när det gäller det andra delbetänkandet, *Effektiviteten i Kriminalvårdens lokalförsörjning*, att både Ekonomistyrningsverket och utredningen i sig kraftigt kritiserat sättet som Kriminalvården använder för att sköta projekteringar och hur man hanterar skattemedel.

Än värre: I det ytterligare betänkande som nu kom, *Kriminalvården – ledning och styrning*, finns kraftig kritik. Man säger att strategiska vägval måste föregås av analyser. Det är mycket kraftig kritik. Man säger att ledning och styrning måste blir mer strategisk och att tillsynen måste förstärkas.

Herr talman! Det här är ett samhällsproblem. Det är en myndighet. Det finns ett politiskt ansvar. Men det finns anledning att också återkomma till vad den tidigare justitieministern egentligen inledde och har ställt till med.

Anf. 25 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det som Thomas Bodström ibland kallar för kris skulle jag lika gärna kunna vända på och säga att jag har fått städa upp inom polisen, åklagarväsendet och även Kriminalvården, som det ser ut, efter företrädarna. Jag är inte beredd att säga att det är något problem att göra det. Men det är så här när det gäller Östersund och Verksmon: Socialdemokratiska regeringen lovade saker. Men det finns inga beslut. Det finns inga pengar. Vi har varit väldigt tydliga redan från första dagen med den nya alliansregeringen: Det är myndigheten som ansvarar inom de ramar som ges. Ingen myndighet har procentuellt fått sådana förstärkningar som just Kriminalvården. Det är ramen för diskussionen.

Det är otroligt viktigt när det gäller de stora investeringar som man måste göra i kriminalvårdsanläggningar att ha ordning och reda på papperen. Jag kan berätta för Thomas Bodström, om han inte har noterat det, att jag har bestämt att vi ska genomföra en särskild revision av de senaste byggprojekten. Det är alldeles nödvändigt. Jag vill försäkra mig om att de medel som skattebetalarna lägger på detta används på ett anständigt och bra sätt och att man följer de riktlinjer och regler som gäller för statlig verksamhet. Det är oerhört nödvändigt.

Det är inte så att man som minister bara kommer överens om och gör verbala satsningar eller att man helt plötsligt hoppar in och fattar de roliga besluten, strör löften omkring sig och säger att man får fixa det. Det får vara lite ordning och reda.

Inom Kriminalvården har man nu en arbetsgrupp som tittar på de planer man har. Krister Hammarbergh berättade en del om utredningen om effektivitet och styrning, och det har gjorts en del andra, och den genomlysning som vi har gjort i olika avseenden. Den visar att det finns väldigt mycket mer att göra för att få träffsäkerhet i prognoser och annat.

I motsats till Socialdemokraterna är alliansregeringen varsam. Vi tänker inte bygga fängelser som inte behövs. Beläggningssituationen framöver är sådan att vi ligger på 90 procent för anstalterna och 80 procent för häktena. Vi förnyar strukturen successivt, vilket är nödvändigt. Men vi kan inte bara bygga med stora insatser utan att veta att vi gör rätt. Kriminalvården är den professionella myndighet som ska ta det yttersta ansvaret för den typen av byggnationer.

Nu är jag uppvuxen i Jämtland. Jag har till och med bott i Östersund. Jag vet mycket väl hur lurade de känner sig däruppe. Jag förstår alla som är upprörda över att det plöjts ned miljontals kronor, och de undrar om det blir någon anläggning. Det kan man verkligen fundera över. Det får arbetet inom Kriminalvården utvisa.

Det är ändå så att jag som justitieminister har ansvar för att se till att myndigheten arbetar på ett genomtänkt sätt och att man också tar ansvar för de prioriteringar som måste göras. Det är ingenting som man bara far runt och lovar dem för att man tror att det är enklare rent politiskt. Jag tänker ta mitt ansvar i det fallet.

Anf. 26 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Krister Hammarbergh hoppas och hoppar på tåget att anklaga Kriminalvårdsstyrelsen. Men det löser inte problemet i den situation som nu är. Det är majoriteten som måste ta ansvar. Justitieministern vill gömma sig bakom en revision och en översyn. Det är inte fel i sig att göra sådana, men det löser inte problemet i den situation som nu är.

Det är många som känner sig lurade och upprörda, säger Beatrice Ask. Ja, det är det. Det är många som känner sig lurade och upprörda över att vi i dag har en regering som inte ser sin roll i att fördela de statliga resurserna över landet eller behovet av att våga fatta ett beslut i Regeringskansliet om att de statliga jobben ska spridas över landet.

Det gjorde vi när vi fattade ett försvarsbeslut som var jobbigt och väldigt smärtsamt för många inblandade. Men vi fattade beslutet att kompensera för de statliga jobben. I dag har vi en regering som aktivt bedriver en motsatt politik och aktivt flyttar de statliga jobben ute i landet tillbaka till Stockholm.

Den här frågan är för viktig för att landa i politisk prestige eller i att man anklagar varandra. Den här frågan berör väldigt många människor i Jämtland. Det är människor som drabbades av försvarsnedläggningen och den senaste nedläggningen i Östersund av Frösö behandlingshem. Det blev också en fråga för regeringen. Men där valde regeringen att helt och hållet säga att myndigheten tar ansvar för det.

Det finns många som har förhoppningar om anstalten och de möjligheter den skulle ha öppnat för dem att komma tillbaka till arbetsmarknaden och arbetslivet igen. Det är just därför vi har diskussionen här i dag och det är så viktigt att ministern ser sitt ansvar att fatta ett beslut.

Det är inte, precis som Thomas Bodström sade tidigare och som ministern också är medveten om, någonting som har dykt upp den här månaden. Det är en fråga som man har jobbat med väldigt länge. Oavsett vilka resurser som regeringen har tillfört myndigheten under åren har Kriminalvården inte möjlighet att uppföra anstalten utan att regeringen är med och bidrar.

Jag vill återigen säga att detta inte var en budgetfråga när vi fattade beslut om budgetpropositionen och pekade ut Haparanda och Östersund som två kommande anstalter. Det var inte en budgetfråga då, men det är en budgetfråga nu. Nu har den här regeringen möjlighet att ta ansvar för det.

Det finns väldigt olika åsikter om vilka behov man kommer att ha i framtiden. När ministern beskriver situationen kan man tro att alla behov är tillgodosedda när det gäller platser inom Kriminalvården. När man talar med domstolsväsendet, åklagarväsendet, polismyndigheten, Brå och för den delen också Kriminalvården ser det helt annorlunda ut.

Detta är två anstalter som många säger sig behöva om man inte ska hamna i samma situation som vi var i på 90-talet när det var en överbelastning. Det var väldigt lätt att ta sig ut, och det var inte en rimlig situat-

ion för många. Hursomhelst är det jobb som är väldigt viktiga för jämtarna. Vi får se vad revisionen leder till. Den kommer vi att följa. Men det löser inte problemet som det nu är.

Anf. 27 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska först säga till Krister Hammarbergh att detta är en interpellationsdebatt. Du vet att det är en kontroll av regeringen och ministern och inte en allmänpolitisk debatt. Om du inte har förtroende för mig kan du fråga din kloka partikamrat Henrik von Sydow. Han har suttit i KU och vet vad en interpellation är.

Jag vill inte hindra dig att gå upp i debatten. Men detta är en kontroll av regeringen och statsrådet. Än mindre är det särskilt lämpligt att kritisera en myndighet som inte har någon möjlighet att besvara kritiken. Jag vill bara ha det sagt. Jag tar gärna en allmänpolitisk debatt vid ett senare tillfälle. Men som ordförande i justitieutskottet tycker jag att det är lämpligt att du följer det som är tänkt i grundlagen.

Beatrice Ask säger att hon har städat upp. Var det att städa upp att få målsägande att gå hem från rättegångarna? Var det att städa upp att när vittnena fick gå hem? Var det att städa upp när åklagarna sjukskrev sig på grund av arbetsbörda? Var det att städa upp? Var det att städa upp när det var kaos inom polisen mellan rikspolischef och länspolismästare?

Är det att städa upp har vi närmat oss det vi brukar leka hemma, nämligen tvärtomspråket, man säger en sak och sedan är det precis tvärtom. Det är inte att städa upp att få rättegångar inställda. Det är allt annat än att städa upp. Det är kaos och brist på ledarskap från Justitiedepartementet. Det är konsekvensen. Jag tror inte att det skulle vara roligt för dig om åklagarna råkade läsa att du tycker att du har städat upp när de på det sättet fick sin arbetsbörda. Det tror jag inte att de skulle gilla.

Sedan är det som vanligt när det är en interpellationsdebatt. Det är plötsligt Socialdemokraternas fel nu också. Jag har sagt det tidigare, och jag säger det nu igen. Jag kan vara född i opposition. Jag tror att man är evinnerligt trött när man nu börjar närma sig valet att tala om vad tidigare regeringar har gjort.

Vi kunde säkert ha gjort saker och ting bättre. Låt oss diskutera det vid tillfälle. Men detta är återigen en interpellationsdebatt för att kontrollera vad regeringen och statsråden har gjort. Då går det inte bara att skylla ifrån sig.

Det går inte att säga att det är Kriminalvårdens uppgift, som om man inte visste om att det har arbetats med projektering. Jag skulle vilja säga att det vore ännu värre att låtsas som att du inte kände till det som har pågått i Östersund. Där har 155 miljoner redan plöjts ned i något som inte kommer att bli verklighet.

Du säger att jämtarna nu känner sig lurade. Det är klart att de känner sig lurade! De har också följt arbetet. De har sett detta. Det har varit bygglov och dessutom problem med bygglovet. Det har varit en stor diskussion i Östersund.

Det är klart att de känner sig lurade. De har utgått från att man säger ifrån om det inte blir verklighet. Då skulle man ha respekt för beslutet, som jag sade tidigare. Man skulle inte gilla det, men man skulle ha respekt för det. Att tio månader före valet säga: Det är Kriminalvården som

får ta ansvar för det, inger inte förtroende när den har 1 miljard i underskott för 2011.

Som om det inte vore nog med det bygglov och den projektering som gjorts har man inrättat ett häkte i Östersund. Det kan väl ändå inte ha gått dig spårlöst förbi, Beatrice Ask? Det har inrättats ett häkte efter en lång diskussion, som också jag var involverad i. Där var en av tankarna att människor inte ska behöva åka till Sundsvall. Därför har man inrättat ett häkte som nu också kommer att försvinna om denna politik fortsätter.

Nu hoppas vi att den inte ska göra det. Du säger att Östersundsborna inte ska känna sig lurade. De har ett val att göra nästa år, och det är ett enkelt och konkret val för jämtarna och Östersundsborna. Vid en borgerlig seger kommer det antagligen inte att bli någon anstalt. Om nu inte saker och ting förändras fullständigt med nya anstalter på andra håll kan man med säkerhet säga att med en socialdemokratisk seger kommer det att bli en anstalt. Det är enkelt för medborgarna. De trodde 2006 att det skulle bli en anstalt oavsett vilka som vann. Nu vet de bättre. År 2010 väljer Östersundsborna – anstalt eller inte anstalt, borgerlig seger eller socialdemokratisk seger. Det är vad som väntar.

Anf. 28 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Innan jag börjar mitt inlägg måste jag, eftersom detta är tv-sänt, be talmannen förklara för tv-tittarna och Thomas Bodström hur debattreglerna ser ut för interpellationsdebatter. Det framställdes delvis felaktigt nyss.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag kan göra det efter inlägget eftersom det är begränsat till två minuter.)

Jag tror att det är väsentlig information också med tanke på respekten för demokratins kammare.

Herr talman! Jag vänder mig först lite grann till Marie Nordén. Om det hade varit så att Socialdemokraterna seriöst menade att man ville ge mer resurser till Kriminalvården hade man signalerat det i sin budgetreservation. Det har man inte. Man vill inte anslå mer pengar till Kriminalvården. Så mycket var det löftet värt. Det enda initiativ Socialdemokraterna har tagit jämfört med regeringen under den här mandatperioden är faktiskt mindre pengar ett av åren. Det är sanningen.

Nu lovar Thomas Bodström saker i tidningarna. Men nu börjar man misstro dig, Thomas Bodström. Du fick frågan i Haparandabladet: Varför ska vi tro på dig nu? Misstron sprider sig, Thomas Bodström. Man ser att det är oppositionspolitik och ingenting annat.

Faktum är att det är ett mycket märkligt agerande att göra sig så bred med tanke på att man egentligen har styrt det här och gett dekret via pressmeddelande och inte genom dokumentation. Det tyder på att den förra regeringen inte hade förmåga att regera, utan snarare agerade under valåret. Den ställde ut tomma löften och gav inga resurser. Nu sitter vi med problemet.

Men vi har också andra problem som är viktiga att debattera. Vad händer med alla dessa resurser som tillförs Kriminalvården? Det är en viktig och väsentlig diskussion. Jag anser också fortfarande att anstalten i Haparanda borde byggas. Men det krävs resurser, styrning och effektivitet.

Anf. 29 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

En interpellationsdebatt är en debatt som pågår utifrån det ärende som är inlämnat av interpellanten. Det hindrar inte att andra anmäler sig till debatten, vilket Krister Hammarbergh har gjort. Han har också fått ordet. Detta har uppfyllt alla krav som kan ställas på en interpellationsdebatt.

Anf. 30 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag tycker att Marie Nordén tar upp det som är centralt, nämligen att man inte löser situationen nu bara genom att gömma sig bakom formaliteter. Det är alldeles sant. Utifrån Östersundsbornas verklighet är det väldigt märkligt hur man har agerat.

Jag konstaterar att det är ännu märkligare eftersom Socialdemokraterna gör sig så breda men inte anslår några pengar för en Östersundsanstalt i sin budget. De anslår inte heller mer pengar. Det gör att vän av ordning ställer sig frågan: Vilka ytterligare anstalter vill Socialdemokraterna lägga ned? Vill man öppna för halvtidsfrigivning? Eller på vilket sätt ska Kriminalvårdens budget annars gå ihop?

Men det löser inte heller situationen i dagsläget. Det finns två saker som jag och regeringen gör. Det ena är att gå igenom ärendet och se hur det är hanterat. Hur ser effektivitet och ledning ut när det gäller de stora byggprojekten och planeringen inom Kriminalvården? Vi har också försäkrat oss om att Kriminalvården nu har en arbetsgrupp med de bästa medarbetarna man har för att gå igenom investeringsplaner och prognoser när det gäller beläggning. Då kan man komma till goda slutsatser i de bedömningar som myndigheten ska göra.

Vi har inte ändrat besked tio månader före valet vare sig vad gäller Östersund, Haparanda eller någon annan anstalt. Jag har från första dagen varit tydlig med att Kriminalvården själv har ansvaret för vilka anstalter man ska ha och hur organisationen ska vara strukturerad. Men man får då rätta sig efter de ramar som finns. Ingen myndighet har fått mer anslagsökningar än Kriminalvården. De får för nästa år 700 miljoner kronor ytterligare. Den som påstår att detta är ett besparingskrav får fundera lite över sitt eget sätt att räkna. 700 miljoner kronor är fruktansvärt mycket pengar.

Låt mig i sammanhanget också ta upp en aspekt som jag tycker är viktig. Vi invigde i veckan en ny anstalt i Härnösand. Jag var inte ensam där, utan det var många som deltog i invigningen. Det är bra att vi har fått tre nya säkerhetsanstalter. Men det är klart att det väcker viss uppmärksamhet hos många människor att kostnaderna per dygn för en intagen på en säkerhetsanstalt ligger på 5 000–6 000 kronor. De nya platserna är fruktansvärt dyra generellt sett; man kan bo på väldigt fina hotell för de kostnaderna. När man samtidigt ser att Kriminalvården skulle kunna göra mycket mer när det gäller verksamhetens innehåll om de fick använda kanske hälften av pengarna per dag och intagen inser man att

det kanske ändå finns skäl att vara lite noga med hur resurserna används. Man ska ställa krav på en myndighet som har detta ansvar.

Jag tycker att det är otroligt viktigt med den genomlysning av effektivitet och beslutsstrukturer som man har gjort. Det måste det vara oavsett var i landet en anstalt ska ligga. Det är ingen som vill att vi ska bygga bara för sakens skull, även om det just under byggtiden kan innebära visst stöd när det gäller arbetsmarknaden.

Vi går igenom de senaste byggprojekten. Kriminalvården arbetar aktivt för att fatta de beslut de behöver fatta för att klara sig inom den ram som nu utökas med 700 miljoner kronor. Innan det är gjort vet vi naturligtvis inte hur det går med vare sig Östersund, Haparanda eller en del andra angelägna beslut som måste fattas.

Det handlar både om att vi har en önskan om att byta ut en del gamla otidsenliga anstalter och om att det behövs en del nybyggen.

Anf. 31 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Jag börjar med att kommentera Krister Hammarberghs inlägg. Den tidigare regeringen fattade beslut om ersättningsjobb i bland annat Östersund. Vi genomförde också samtliga under den mandatperiod som det gällde. Det här är ett av de få som var efterslänrare. Det föregicks inte av några politiska diskussioner. Alla var överens om tagen. Det väcktes ingen interpellation av någon moderat eller centerpartist eller någon annan borgare i riksdagen som ifrågasatte en anstalt i Östersund och Haparanda, bland annat.

Det är nu ett beslut behöver fattas av regeringen vad gäller ett hyresavtal på 25 år. Sedan handlar det om att det hamnar i budget 2012. Både justitieministern och Krister Hammarbergh är mycket väl medvetna om att det 2005, som var vårt sista budgetår för den gången, inte fanns någon möjlighet att budgetera för någonting som skulle ligga 2012. Men man kan ju alltid slå ifrån sig ansvaret.

Vi är inte betjänta av ett icke-besked just nu. Det är färdigprojekterat i Östersund och Haparanda. Ska man börja bygga någonstans är det just på de platserna. Jag hoppas att i alla fall få det beskedet från ministern – att man inte springer i väg och börjar lägga ned resurser på någon annan plats för att bygga något mer angeläget där det kanske är mer tätbefolkat och finns fler människor som kan ge en röst i nästa val.

Ministern kan ha en åsikt om placeringen av en anstalt. Häktet är viktigt; Thomas Bodström tog upp den frågan. Det handlar om en besparing på Kriminalvården, men en kostnad bara på polismyndigheten med 4 miljoner kronor per år om häktet försvinner från Östersund.

Vi kommer att följa frågan noga. Det är en viktig fråga för östersundarna. 220 jobb kan tyckas vara väldigt lite här i Stockholm, men i Östersund är det många jobb. Jag vill ha en seriös diskussion om det här, och östersundarna vill ha ett besked från ministern om att hon ställer sig bakom en anstalt i Östersund.

Anf. 32 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill först säga till Krister Hammarbergh att det naturligtvis är helt riktigt att du får gå upp i debatten. Det har talmannen alldeles rätt i. Du kan läsa hela tanken med interpellationer i regeringsformen 12 kap. 5 § om kontrollmakten. Där står det att riksdagsledamot

får framställa interpellation eller fråga till statsråd i angelägenhet som angår tjänsteutövningen. Då får naturligtvis vem som helst vara med och diskutera. Yttrandefriheten är ju så vid att man kan säga i stort sett vad som helst, men om du vill följa de intentioner som finns i regeringsformen handlar det om kontroll av regeringen och inte om allmänpolitisk debatt. Jag tyckte att det kunde vara bra för dig att känna till det.

Låt mig nu gå över till det som detta handlar om, nämligen kontroll av statsrådet Beatrice Ask. Beatrice Ask säger att Kriminalvården vet detta bäst, och sedan pekar hon på den utredning som man har gjort. Jag tycker att det var bra att vi gjorde en sådan utredning. Då får man klarlagt om det är regering och riksdag eller Kriminalvården som ska göra detta. Vad står det då i SOU 2009:13? Jo, följande: ”Utredningen konstaterar att det är statsmakterna som i första hand förfogar över de kriminalpolitiska åtgärderna. Därigenom är det statsmakterna – alltså regering och riksdag – som bäst kan styra den långsiktiga utvecklingen samt möta de trendbrott som påverkar förutsättningarna för Kriminalvården. Utredningen föreslår därför att regeringen, precis som i flera andra jämförbara länder, bör besluta om det antal platser som ska finnas vid häkten och anstalter på tre års sikt eller längre.”

Det är väldigt viktigt att man tar det här greppet. Man kan inte peka på en ekonomi som visar 1 miljard i underskott 2011. Det handlar inte bara om pengar, utan man skulle kunna spara massor av pengar på halvvägshus, fotboja och en massa saker som vi har föreslagit gång på gång. Det handlar om miljarder som man skulle kunna spara. På det sättet skulle man kunna få den anstalt i Östersund som man har väntat på så länge och som vi hoppas ska bli verklighet.

Anf. 33 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Eftersom Krister Hammarbergh inte har rätt till fler repliker i denna interpellationsdebatt vill jag säga att huvudsyftet med interpellationsdebatten är granskning av statsrådets tjänsteutövning, men det hindrar inte en debatt mellan deltagarna. Skulle någon deltagare gå utanför det regelverk som gäller ingriper sittande talman, vilket jag inte har gjort i dagens debatt.

Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Låt mig först säga till Marie Nordén att det är helt riktigt att den tidigare regeringen utlovade ersättningsjobb i samband med försvarsbesluten. Då säger Marie Nordén att det bara är detta med Kriminalvården som är en efterslänrare. Två saker finns att säga om det. Det första är en fråga: Varför gjorde man inte något när det gällde Kriminalvården genom att fatta beslut och anslå pengar? Det andra är att försvarsuppgörelsen inte handlade om Östersund och Haparanda utan om Östersund och Arvidsjaur.

Styrningen av transportverksamheten har flyttats från Göteborg till Arvidsjaur i ordnade former, och det har skett under denna regering. I den delen är det genomfört och har följts upp.

Men det finns mer att göra i den här frågan. Jag inser också det. Det är inte så jag smiter ifrån det, men det måste faktiskt vara så att man fattar beslut på rätt ställe.

Det är intressant med högläsning ur olika promemorior, framför allt i debatter. Det är klart att statsmakterna ska fatta beslut om de långsiktiga riktlinjerna och ramarna. Men det står inte, och Thomas Bodström hittade inte heller någon sådan passus, att man ska besluta om organisation och placering i detalj. Det är en viss diskrepans däremellan som man får lära sig som statsråd.

Det är viktigt för alliansregeringen att ha myndigheter som tar det professionella ansvaret när det gäller detaljer i verksamheter och när det gäller organisationen och för att arbeta inom de budgetramar som anges.

Jag kan konstatera att Socialdemokraterna inte har mer pengar till Kriminalvården än alliansregeringen. Man har inte heller gjort någon annan prioritering än regeringen i sin budgetmotion när det gäller Östersund. Det är väldigt intressant med tanke på dagens debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2009/10:46 om trafikdata

Anf. 35 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Thomas Bodström har frågat mig om jag avser att återkomma med förslag om att lagstifta om skyldighet att spara trafikdata och när ett sådant förslag i så fall kommer.

Frågan om att ålägga privata företag att lagra trafikuppgifter för brottsbekämpande syfte väcker, som jag sagt flera gånger tidigare, flera principiellt viktiga frågor, inte minst rörande integritetsskyddet.

Sedan arbetet med att genomföra direktivet påbörjades har det dessutom tillkommit ytterligare initiativ på brottsbekämpningsområdet som på olika sätt påverkar skyddet för den personliga integriteten. För att värna den enskildes integritet är det viktigt att de olika initiativen ses i ett sammanhang.

Jag avser därför inte att lägga fram något förslag förrän frågan om lagring av trafikuppgifter har övervägts i ett bredare sammanhang, bland annat rörande vilka regler som ska gälla för de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifterna.

Att vi nu diskuterar ett helhetsgrepp innebär inte någon försämring av polisens möjligheter att i dag få tillgång till trafikuppgifter. Teleoperatörerna lagrar redan trafikuppgifter enligt gällande regler, till exempel för fakturering. Hittills har det inte framkommit några signaler från de brottsbekämpande myndigheterna om att uppgifterna inte kommer att vara tillgängliga för polisen. Vad direktivet syftar till är att i ett längre perspektiv se till att uppgifterna finns tillgängliga.

Anf. 36 THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ibland brukar jag kritisera Beatrice Ask för att hon ger väldigt otydliga besked. Man vet inte riktigt vad som gäller. Det här är inget undantag. Vi hade nämligen en interpellationsdebatt om detta för bara tre månader sedan. Kommer du ihåg vad du sade då? Då sade du så här: Det är min avsikt att regeringen ska lägga fram en proposition i höst. Nu säger du att det inte är någon försämring och att vi måste tänka på

integritetsdebatten. Vad är det som har förändrat läget sedan augusti? Vad är det som finns nu, och som inte fanns i augusti, som gör att man plötsligt hävdar att integriteten skulle hindra detta? Vad har hänt i september och oktober som gör att du helt plötsligt har ändrat uppfattning? Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

Du säger att det inte är någon försämring eftersom man fortsätter att spara. Det är totalt fel. Du kanske kan be din pressekreterare eller någon att plocka fram Dagens Nyheter från den 15 april i år. Där säger Bahnhof bland annat att man inte längre kommer att spara uppgifterna på det sätt som man gör. Den 28 april meddelade Tele2 att man inte kommer att spara uppgifterna.

Detta är en direkt försämring av polis och åklagares möjligheter att lösa de grövsta brotten. Det är mord, människohandel och annan grov organiserad brottslighet som man löser genom det här arbetet. Det har vi gjort tidigare genom detta – det är alldeles riktigt – men det håller på att försvinna.

Det finns också en annan stor nackdel som skulle försvinna om du genomförde det som du har lovat gång på gång och så sent som i augusti. Det handlar om att reglera kostnaderna. I dag är det rena High Chaparral. I dag är det så att polismyndigheterna ringer en teleoperatör, och sedan får man deala lite fram och tillbaka tills man kommer fram till ett pris. Så ska inte brottsbekämpningen se ut. Det var också grunden till att jag och andra tidigare kolleger i EU tog initiativ till att vi ska ha ett gemensamt ansvar för det här och att varje land tar ansvar för att genomföra de här sakerna. Det har en del länder gjort och en del inte. Sverige tillhör dem som inte har gjort det.

Det har fått konsekvensen att vi nu är anmälda till och troligen kommer att bli fällda av EG-domstolen. Tänk att vara justitieminister och bli fälld för att inte genomföra det som är polis och åklagares viktigaste verktyg vid sidan av dna. Det viktigaste verktyget vid sidan av dna är att få fram teleoperatörernas uppgifter. Där har du svikit polis och åklagare, och så säger du att du inte har hört något från polis och åklagare. Jag kan försäkra dig om att jag ständigt hör detta från polis och åklagare eftersom jag är i ständig kontakt med dem.

De till och med söker upp mig. De skriver mejl till mig och frågar: När kommer detta på plats? Vi behöver det. Vi måste försäkra oss om att vi kan ha det i framtiden.

Det är oerhört viktigt att kunna få en reglering av kostnaden på ett sätt som vi inte har i dag. Då blir man naturligtvis bekymrad i rättsväsendet när man hör dig säga: Det ska införas. Det är en debatt om det är sex månader eller tolv månader. Henrik von Sydow och jag har samma uppfattning om att det ska vara tolv månader. Det är en diskussion bland de borgerliga partierna.

Du säger gång på gång att det ska genomföras. Och så plötsligt kommer svaret: Nej, det ska inte genomföras.

Förklara nu, Beatrice Ask, för mig och för alla dem som arbetar i rättsväsendet vad som är skillnaden från augusti till november! Jag vet nämligen bakgrunden. Jag ska komma tillbaka till varför det inte blir någonting. Men jag ska ge dig chansen att förklara varför det inte blir det som du har lovat under hela den här mandatperioden.

Anf. 37 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Först vill jag gärna säga att jag behöver varken bli påmind om vad jag har sagt själv eller om vad som är skälet till att det inte kommer en proposition nu. Jag vet det, och jag har inga orsaker att hymla med det.

Det finns ett direktiv som Sverige ska följa upp, och det finns regler för det. Vi är redan försenade. Det var min avsikt att lägga fram en proposition. Men det finns en politisk diskussion, och regeringen har kommit fram till att vår respekt för integritetsfrågorna är sådan att vi känner ett behov av att diskutera detta i ett helhetssammanhang.

Jag har självklart redovisat vad som kan vara de olika scenarierna om man inte lever upp till ett direktiv. Men vi har varit beredda att ta den diskussionen. Till skillnad uppenbarligen från Socialdemokraterna respekterar vi den oro många människor känner för den personliga integriteten.

Lagring av teledata är en sak som är känslig för många människor. Då får det väl ta den tid det tar att reda ut det och sätta saker i sitt sammanhang så att man inte helt plötsligt har drivit igenom en massa saker som sedan försvårar och omöjliggör annat som är viktigt.

Vad har då tillkommit eller vad finns? Vi har flera olika diskussioner på europeisk nivå. Det är möjligt att Thomas Bodström inte är så insatt i det. Vi har diskussioner om ytterligare bestämmelser när det gäller passagerardata. Det är integritetskränkande för många. Det är viktigt ur brottbekämpningssynpunkt, precis som teledata.

Vi har en diskussion om hur man ska följa pengarna och finansiella transaktioner i förhållande till det Swiftavtal som amerikanerna vill ha med EU. Det finns flera sådana stora diskussioner som är nog så besvärliga att hantera utifrån den balans som alltid ligger i att bekämpa brott och att värna den enskildes integritet.

Det finns verkligen många frågor uppe på agendan. Det tycker jag inte är så konstigt.

Min bedömning i augusti var den att vi skulle kunna lägga fram ett förslag. Det har jag inte lyckats åstadkomma ett beslut om. Då får man lägga det senare. Då är tidplanen den att vi måste få ned de här olika diskussionerna i ett sammanhang för att kunna hantera detta. Jag tycker inte att det är något stort bekymmer.

Jag ser inte heller att jag skulle vara okunnig om polisens behov av de här uppgifterna. Polisen använder, – dagligdags höll jag på att säga – i hög utsträckning teledata. Det är befintlig information som finns redan i dag innan man har ett krav på lagring av teledata.

Bahnhof och Tele2 kom med besked om att de inte tänkte lagra. Det hade att göra med Ipredebatten. Det är klart att det finns skäl att fundera över vart det leder.

Vad jag försökte säga i min inledning var att hittills har inte myndigheterna sagt att de märkt att de inte får tillgång till uppgifter som de har efterfrågat eller att det har blivit dramatiska förändringar redan nu i den information som operatörer har. Hittills fungerar det enligt det regelverk vi har på ett bra sätt.

Jag ser också behov av att lösa de här frågorna framöver, men det här är bakgrunden. Det är inget som jag tycker är konstigt. Tvärtom skulle jag bli förvånad om riksdag och regering bara struntade i att bekymra sig om den integritetsdebatt som vi har haft de senaste månaderna och som är nog så väsentlig. Jag tror att respekten för rättspolitikerna kräver att man hanterar de frågorna med viss eftertänksamhet och noggrannhet, även om det ställer till en del trassligheter i formaliteterna vad gäller EU-direktiv.

Anf. 38 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Nu har du en svart tunga, Beatrice Ask, om du sträcker ut den. För det var inte ett ord sant av vad du sade. Vilken av de här sakerna har tillkommit efter augusti? Vilken av de saker som du nämnde var ett skäl för att inte lägga fram en proposition har tillkommit efter augusti? Ingen alls.

Alla de här sakerna har diskuterats hur länge som helst. Integritet är så viktigt att man inte bör använda det som ett svepskäl för att tala om hur det egentligen ligger till.

Nu ska jag tala om hur det ligger till. Anledningen till att Beatrice Ask inte lägger fram en proposition är att man är osams med Näringsdepartementet om kostnaderna. Glöm inte att jag känner människor i Regeringskansliet, Beatrice Ask! Stå inte i riksdagen och säg något som inte är sant!

Det är kostnaderna som är problemet mellan Justitiedepartementet och Näringsdepartementet. Det vet alla som har arbetat med de här frågorna.

Vi tror nog att du kanske ville lägga fram ett förslag. Vi har kunnat konstatera, tyvärr, att du har förlorat och att du inte kommer att lyckas att lägga fram det. Återigen ytterligare ett misslyckande.

Det är djupt bekymmersamt för polis och åklagare. Kom ut på fältet och prata med polis och åklagare! Jag kan försäkra er om hur bekymrade de är.

Det handlar just om det faktum att man inte längre sparar uppgifterna. Precis som har sagts här är det kanske i första hand för Ipredlagen, men detta blir polis och åklagare lidande av i sitt arbete mot till exempel narkotikabrott och människohandel. Det är ett verktyg som man behöver så väl.

Man måste tänka på integriteten. Detta säger en minister i regeringen som just har lagt fram förslag om Ipred och FRA och som just har förlorat kampen mot Försvarsdepartementet när det gäller FRA så att Säpo nu inte får utreda de sakerna. Men man ska kunna spara telefonsamtal.

Detta är en regering som har genomfört de här sakerna och som plötsligt när det handlar om betydligt mindre integritetskränkande åtgärder säger att man måste tänka på integriteten. Jaså, det kom nu någon gång i september eller oktober samtidigt som vi har röstat om FRA i riksdagen.

När ungefär? Var det samma vecka som vi diskuterade FRA som man plötsligt började skylla på integriteten?

Enligt Ipredlagen får bolagen gå direkt och begära ut IP-nummer. Vi säger att det ska finnas en särskild myndighet. Varför tänkte man inte på integriteten när det gällde FRA och Ipred, om det var så viktigt för dig, Beatrice Ask?

Det blir pinsamt, Beatrice Ask, riktigt pinsamt att höra hur du skyller på och använder integriteten. Den är alldeles för viktig för att man ska kunna använda den på det sättet.

Det är ingen som tror på det som arbetar med de här sakerna i Regeringskansliet. Vi vet hur det ligger till. Du är deras chef på Justitiedepartementet. Vi känner till de här sakerna. Vi känner också till den diskussion som har funnits.

Vi har också haft de problemen när vi har suttit vid makten. Ibland går det inte. Vi hade samma diskussion, och det drog ut på tiden i flera olika lagstiftningsprojekt. Säg då i stället det! Jag trodde på dig när du sade att det var din avsikt i augusti.

Men nu får du chansen igen. Kom med de verkliga förklaringarna till att du i augusti sade att det var din avsikt att lägga fram en proposition i höst och att du nu i november några veckor senare inte gör det! Du skyller på integriteten. Säg i stället som det är! Då kommer min respekt och många polisers och åklagares respekt för dig att öka. Det kan jag försäkra dig om.

Anf. 39 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! Det här är en delikat fråga. Det finns en viktig integritetsaspekt när det gäller datalagringsdirektivet. Jag kan förstå Thomas Bodströms upprördhet i det avseendet. Det är ju hans baby. Det är det som Thomas Bodström drev igenom på Europainivå när han var justitieminister.

Det handlar om att lagra all trafik, kommunikation som vanliga människor har. Det ställer integritetsfrågorna på sin spets.

Den viktigaste frågan var inte löst före den här mandatperioden. Det var frågan om när de brottsbekämpande myndigheterna får gå in och hämta ut de uppgifter som finns lagrade.

Jag tycker som riksdagsledamot att det är positivt att justitieministern och Justitiedepartementet har en eftertänksamhet i de här frågorna, tittar på helheten och för in det i ett bredare sammanhang innan man sjösätter lagstiftningen. Jag tycker att det väldigt viktigt att man reglerar de här delarna, och jag önskar att de regleras i samband med att man faktiskt implementerar datalagringsdirektivet.

Vad gäller tidsperioden för lagring företräder Thomas Bodström en linje där man vill lagra all kommunikation i tolv månader, alltså ett helt år, medan vi i den borgerliga alliansen har enats om en lagring enligt direktivets minimikrav, vilket är sex månader.

Summa summarum, fru talman: Det här är en integritetsfråga. Det handlar om vilken personlig integritet vi som privatpersoner har rätt till och när de brottsbekämpande myndigheterna som polis och åklagare kan gå in och hämta uppgifter som finns lagrade om vår datatrafik.

Jag tycker att det är positivt att justitieministern väger in det i ett bredare sammanhang och att frågan tar tid. Hellre en klok och eftertänksam lag än en ivrig lag som vi kanske i efterhand kommer att ångra.

Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Först måste jag faktiskt rekommendera Thomas Bodström att byta vänner i Regeringskansliet, för om de har sagt till dig att det är kostnadsfrågan som är regeringens bekymmer med lagringen av

trafikdata är de verkligen oinsatta. Den frågan har det inte varit någon diskussion om alls. Vi är mycket bestämda i den frågan, och hade det varit det som var problemet hade vi haft en proposition. Vi kompenserar nämligen inte företaget för att vi gör lagändringar för brottsbekämpningsändamål. Det skulle inte falla en borgerlig regering in. Kostnadsaspekterna är absolut inte bekymret i det här sammanhanget.

När det gäller Ipredlagen var väl Socialdemokraterna med och röstade för införandet av den, om jag minns rätt, så det är också märkligt. Vi har ju haft en väldigt intensiv debatt de senaste åren om integritetsfrågorna, och jag vill nog påstå att diskussionerna om de olika integritetsfrågor som ligger på europeisk nivå har ökat i intensitet. Det är i vart fall just lagring av datauppgifter, dataskydd och sådana frågor som ständigt är uppe på ministerrådets möten och som ständigt dyker upp när jag träffar EU-nämnden och andra.

Jag tycker att vi måste se både frågor som är på EU-nivå och svenska lagstiftningsfrågor och debatt i ett sammanhang, så det finns nog skäl att ha ett helhetsperspektiv när man hanterar de här frågorna. Så har i vart fall regeringen tyckt att de måste se på frågan, och det är skälet till att det inte blir en proposition i höst utan att den dröjer.

Thomas Bodström är heller inte den enda människan i världen som besöker verkligheten, även om jag är väldigt imponerad över Thomas Bodströms möjlighet att vara precis överallt. Jag har gjort ungefär 200 besök ute i verksamheten, utöver partiarrangemang, på senare tid. Det är klart att det inte är särskilt mycket, men det innebär ändå att jag har väldigt mycket vanlig kontakt med olika delar av verksamheten.

Jag har dessutom ett departement som förhoppningsvis har ännu mer kontakter med verksamheterna, och de besked vi får är att det i dagsläget inte är några stora bekymmer med att använda trafikdatauppgifter för olika brottsbekämpande ändamål. Skälet till de förslag som Thomas Bodström drev och som är bakgrunden till utredningen, direktivet och alltihop är ju att man ser att i en förlängning, i framtiden, kommer inte operatörerna att ha samma behov av att lagra uppgifter, men eftersom de är användbara och viktiga i brottsbekämpande sammanhang så vill man ha någon typ av regelverk för att försäkra sig om att det är möjligt att göra det. Det är dock ingen akut fråga här i dag, utan det ges faktiskt utrymme för att hantera det hela.

Jag tycker inte att det är svårt att ibland som minister få ändra beslut, men jag har ingen avsikt att dra frågor under en längre tid än nödvändigt. Det var min bestämda uppfattning att försöka få fram en proposition under hösten. Nu är det inte möjligt, och jag skäms inte för det, även om oppositionen gör sig lustig över det. Jag tycker ändå att det är ganska klokt att se frågan i ett helhetsperspektiv.

Anf. 41 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Integritetsdebatten diskuterades i de borgerliga partierna för snart ett år sedan. Ett år är en rimlig utgångspunkt, säger Henrik von Sydow den 12 december i Svenska Dagbladet, och de vill på ett par punkter gå längre än det vi hade förhandlat fram och menar att även misslyckade försök att ringa någon skulle kunna omfattas.

Johan Pehrson uttalar sig. Inger Davidson sade att det här om att gå längre är en av de frågor som diskuteras. Johan Linander som på många

sätt har drivit integritetsfrågorna hårt sade att det är en liten ytterligare integritetskränkning men väldigt viktig för polisen.

Det här var klart bland de borgerliga partierna, och det är det jag menar: Man har redan haft de här diskussionerna och kommit fram till sin slutsats. Det har funnits väldigt och konstruktiva diskussioner bland de borgerliga partierna om dessa viktiga saker. Det var klart; det är ingenting som har hänt mellan augusti och november. Men man har inte lyckats komma överens i Regeringskansliet, precis på det sätt som jag säger.

Sådant kan hända. Det vill jag säga. Det är inte så att all lagstiftning kan komma fram på den tiden, men här gäller det ett av polis och åklagares viktigaste verktyg, och det är därför det är så viktigt att vi får fram det arbete som är så nödvändigt och den proposition som vi har väntat på.

Nu kommer det alltså inte att bli någonting under hela den här mandatperioden, trots att utredningen var klar redan 2007 och det bara var att lagstifta på den och trots att de två stora operatörerna nu säger att man inte längre tänker spara samtal.

Detta är naturligtvis tacksamt för oss i oppositionen, men jag skulle inte vilja ha den här fördelen att kunna driva det ända fram. Jag vet nämligen att priset betalas av brottsoffer, och det är rena julaftonen för de kriminella organisationerna att se den valhänthet som finns i regeringen när det gäller att bekämpa organiserad brottslighet.

Trots att vi kan visa på och få stöd hos myndigheterna att regeringen inte gör ett bra arbete när det gäller att bekämpa organiserad brottslighet anser jag alltså att det inte är värt det. Jag hade hellre sett en uppgörelse tillsammans med dig, Beatrice Ask, för att vi tillsammans skulle kunna lägga partipolitiken åt sidan och bekämpa organiserad brottslighet.

Anf. 42 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! Vad gäller brottsbekämpning är det ofantligt viktigt att de brottsbekämpande myndigheterna har de rätta verktygen för att göra utredningar och verka förebyggande. Det råder inga tvivel om det.

Samtidigt behöver man rättssäkerhet när man använder verktyg som till exempel avlyssning, kameraövervakning eller, som i det här fallet, trafikdata. Det handlar om att lagra uppgifter från människor som faktiskt inte är brottsmisstänkta. De är inte misstänkta för brott, utan här handlar det om att lagra all information om vilka samtal de har ringt, var de har befunnit sig vid en viss tid och så vidare.

Thomas Bodström drev som justitieminister fram datalagringsdirektivet, och han står fast vid att tolv månader är en lämplig tid. Vi i alliansen säger att det är för lång tid. Det är alltför integritetsinskränkande eller integritetskränkande. Vi har vägt detta mot varandra. De brottsbekämpande myndigheterna har sagt att de behöver tolv månader. Vi har vägt in integritetsperspektivet.

Frågan är inte på något sätt avgjord, vilket justitieministern har redovisat här. Hon plockar in frågan om datalagringsdirektivet i ett bredare sammanhang och tittar på det utifrån integritetsperspektivet. Jag tycker att det är klokt, och som jag sade tidigare: Hellre en klok och eftertänksam lag som faktiskt beaktar integritetsperspektivet på ett gott sätt än en ivrig integritetskränkande lag som går för långt och som vi i efterhand får ångra.

Jag tycker alltså att det här är bra. Jag stöder justitieministerns agerande i den här frågan, och jag bejakar eftertänksamheten i ärendet.

Prot. 2009/10:25
6 november

Anf. 43 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Jag tycker att justitieministern har varit mycket tydlig och klar i den här diskussionen. I och med att jag blev apostroferad vid två tillfällen av Thomas Bodström vill jag klargöra att jag tycker att Thomas Bodström ska läsa Svenska Dagbladet lite noggrannare än han gör. Han läser den slarvigt och verkar mest läsa rubrikerna.

Jag vill vara tydlig med att när jag pratade om tolv månader som en utgångspunkt var det en utgångspunkt just därför att det var ett förslag från de rättsvårdande myndigheterna på fältet. Det var just en utgångspunkt för diskussionen. Moderaterna har inte tagit ställning för detta eller satt ned foten och drivit detta i diskussionen. Det kan vara angeläget att tydliggöra det för den diskussion som förs här.

Sedan vill jag också instämma i att det är otroligt stora värden som står på spel. I ena vågskålen ligger att vårt rättsväsen, polis och andra, skulle ha goda förutsättningar att agera mot brottslighet, att agera brottsbekämpande. Samtidigt är det i andra skålen en fråga om fri- och rättigheter. Det handlar om den enskildes integritet, om skyddet för privatlivet att inte kunna bli misstänkt på felaktiga grunder. Det finns en rättssäkerhet i att ha ett gott skydd för integriteten. Det är ohyggligt stora värden. Det får man inte vara nonchalant mot. Det kan inte den här kammaren vara nonchalant mot. Fattar vi beslut på det här fältet ska de vara väl utredda. De ska vara väl övervägda. Det ska vara en balans som vi ska känna oss trygga med, kunna försvara och stå upp för.

Jag ger förstås också i denna fråga fullt stöd till det som justitieministern har sagt i sina inlägg i denna diskussion.

Anf. 44 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag vill bara göra ett påpekande därför att jag tycker att det är väsentligt att rätta till det som Thomas Bodström sade. Det är faktiskt inte sant att det inte lagras trafikuppgifter i dag. Det lagras uppgifter hela tiden. Det är också uppgifter som polisen använder enligt de regler som gäller i dag. Det är väldigt viktigt att veta var vi är på tidsskalan. Det fungerar.

Det som det handlar om är ju att försäkra sig om att man kan få tillgång till sådana uppgifter i framtiden. Där har regeringen valt att ta mer tid på sig därför att vi vill diskutera integritetsaspekterna ur ett helhetsperspektiv. Det är ju så med lagring av trafikuppgifter att det slår mot alla, hederliga och ohederliga.

Medan Thomas Bodström ägnar sig åt formaliteter kring om det tar för lång tid eller inte att lagra uppgifter om kreti och pleti har vi fokuserat väldigt mycket kraft på att stärka insatserna mot den grova och organiserade brottsligheten, där också trafikuppgifter ibland kan vara väldigt användbara. Det är inte så att lagring av trafikdata och användning av sådana uppgifter är det enda sättet man kan utreda eller följa och spana på den här typen av kriminalitet, tvärtom är det väldigt viktigt med andra insatser.

Jag menar att det arbete vi har gjort för att mobilisera många myndigheter mot den grova och organiserade brottsligheten har varit nog så

Svar på
interpellationer

viktiga. I dag har vi fem nya underrättelsecentrum där olika myndigheter samlas för att ha all den informationen man tillhoppa kan använda för att arbeta i brottsbekämpande syfte. Vi har också gett polisen en särskild och flexibel förstärkningsgrupp som kan jobba med detta och mycket annat. Jag menar att det ger mycket kraft åt den här brottsbekämpningen, och då fokuserar man på dem som ska sättas dit och ägnar sig inte åt integritetsinsamling vad gäller alla andra.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2009/10:47 om Stockholmsprogrammet och artikel 6 i Europakonventionen

Anf. 45 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Thomas Bodström har frågat mig på vilka sätt jag inom ramen för ordförandeskapet i ministerrådet och som medlemsland i EU avser att ta initiativ för att nå upp till vad artikel 6 i Europakonventionen föreskriver.

Det svenska ordförandeskapet har prioriterat frågan om stärkandet av den misstänktes processuella rättigheter i brottmål. På ordförandeskapets första dag presenterade Sverige ett förslag till färdplan för arbetet med processuella rättigheter i brottmål. I färdplanen slås det fast att det bör vidtas åtgärder på EU-nivå för att stärka den misstänktes rättigheter och att den lämpliga strategin för det arbetet är ett steg-för-steg-förfarande. I färdplanen utpekas ett antal rättigheter som bör prioriteras, bland annat rätten till tolkning och översättning, rätten till information och rätten till försvar. Färdplanen har följts av kommissionens förslag till rambeslut om rätten till tolkning och översättning, och Sverige har vidare lagt fram ett förslag till resolution med praktiska åtgärder om tolkning och översättning som kompletterar rambeslutet. Dessa instrument utgör det första, viktiga steget i arbetet med processuella rättigheter.

Den nya strategi som Sverige lanserat genom färdplanen är både realistisk och ambitiös. En självklar utgångspunkt är att åstadkomma ett mervärde i förhållande till Europakonventionen, och naturligtvis får konventionens skyddsnivå aldrig underskridas. Jag anser att det är viktigt att samarbeta med Europarådet i den här frågan och vi har därför konsulterat Europarådet om alla tre instrumenten.

Till min stora glädje enades EU:s justitieministrar om dessa tre instrument – färdplanen, rambeslutet och resolutionen med praktiska åtgärder – vid RIF-rådet den 23 oktober. Det innebär ett genombrott i arbetet med att stärka misstänkta rättigheter i brottmål. Det är första gången EU lyckats nå framgång på detta viktiga område. Färdplanen säkerställer att arbetet kommer att fortsätta ett antal år framöver. Kommissionen har redan aviserat att den kommer att lägga fram förslag angående det andra steget i färdplanen, rätten till information, under det spanska ordförandeskapet. Den viktiga diskussionen på det området kommer alltså inte att avstanna. I avvaktan på kommissionens nästa förslag kommer diskussionen att fortsätta i olika forum.

Anf. 46 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Här hade regeringen chansen att verkligen kunna skjuta fram positionerna på ett sätt som alla vi sju partier delar, nämligen att vi tror på en hög rättssäkerhet också för dem som är misstänkta för brott.

Jag blev ytterst förvånad när jag i juli läste ett uttalande där man sade: Vi ska egentligen inte komma med nya saker utan vi ska bara samla ihop de saker som redan är under diskussion. Hur kan man ha en så låg ambitionsnivå? Hela ordförandeskapet ligger framför och man säger: Vi ska inte komma med nya saker. Det är fullständigt obegripligt att missa en sådan chans. Att så defensivt gå in i ett ordförandeskap tycker jag var mycket märkligt.

Det har också präglat resten. Man har använt lite kosmetika som att man samlas här och så vidare, men de verkliga sakerna har man skjutit på framtiden, tyvärr. Jag hade gärna stått bakom regeringen när det gällde ett kraftfullt Stockholmsprogram. Det står inte så nu. Det kommer att bli ett väldigt magert resultat om det här står sig, tyvärr. Tråkigt! I och med Lissabonfördraget är det ju sista gången som Sverige kommer att ha ett ordförandeskap och den möjligheten.

Det är naturligtvis ännu tråkigare för dem som drabbas att ambitionen är så låg. Det som hittills har kommit fram som konkreta saker är tolkning och översättning. Alla som känner till Europakonventionens artikel 6 om rättvis rättegång vet att detta redan är någonting som förpliktar länderna. Det man gör är att man förpliktar länder som redan är förpliktade. Det är alltså som att införa en lag som redan finns. Det är som att man säger att någonting borde göras som redan är gjort. Det förstår var och en att det är ganska meningslöst.

Då är det faktiskt, precis som nu diskuteras med miljööverenskommelsen, bättre att man inte har en överenskommelse alls. Det finns saker här enligt artikel 6 i Europakonventionen, nämligen att man om man är misstänkt för ett allvarligt brott har rätt till försvarare. Det finns också andra saker som borde finnas med. Det har man inte lyckats komma överens om. Det skulle jag också kunna acceptera och säga så här: Vi gjorde ett försök men vi klarade det inte. Men det har man inte gjort. Man har inte skjutit fram det förslaget till de diskussioner som har förts, utan man har präglats av den ståndpunkt man hade juli. Vi ska komma överens om vad tidigare ordförandeländer redan har förhandlat fram.

Sedan kommer vi till det som alla vi som har arbetat i EU vet är fikonspråk, nämligen att man tar det steg för steg, man gör det så småningom. Då vet alla vi som har arbetat i EU att det man gör är att man säger att det här ska vara en färdplan. Hur många gånger har vi inte hört just ordet färdplan eller steg för steg? Detta betyder att man inte klarar av det och lägger det på framtiden på okänd tid. För att det här ska vara trovärdigt tar man alltid första steget. Det är alltid första steget mot hur det ska se ut, men sedan är det slut.

Sedan är det andra frågor som kommer att dominera. Det är det stora bekymret. Jag vet faktiskt inte om du själv är lurad, Beatrice Ask, eller om du försöker lura andra. Så här går det till i EU, och det är en kultur som är främmande för Sverige att försöka lura medborgarna på det sättet. Det kommer inte att bli så under överskådlig tid. Man kommer möjligtvis att klara andra steget, men det blir ett Stockholmsprogram, en överens-

*Svar på
interpellationer*

kommelse, som i sak understiger de rättigheter som redan finns. Man lägger sig alltså lägre.

Då blir det inget mervärde, som du säger i svaret. Tvärtom blir det större skada än nytta. Det blir kosmetika utan värde, det blir en överenskommelse utan sakligt innehåll och det blir en försämring snarare än förbättring av rättssäkerheten för de länder som redan har förpliktat sig att följa Europakonventionen.

Anf. 47 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Vi har diskuterat frågan i riksdagens justitieutskott vid ett flertal tillfällen. Jag kan börja med att notera den omsvängning som finns i synen på genomslagskraften för Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna från Socialdemokraternas sida. Jag har vid flera tillfällen diskuterat statusen och ställningen för Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och dess genomslagskraft här i Sverige, det vill säga om den ska vara som en grundlag, om det ska vara möjligt att lagpröva eller om det ska vara möjligt att testa politiska beslut mot konventionen. Där har Socialdemokraterna historiskt haft en rätt kärv, ljum, inställning. Det är väl bra att det finns ett engagemang för genomslagskraften från Thomas Bodströms sida. Jag välkomnar det.

Jag välkomnar också att perspektivet med fokus på rättigheterna är så pass centralt under det svenska ordförandeskapet och i Stockholmsprogrammet. Riksdagens justitieutskott har tidigare i kammaren påpekat att det är oerhört angeläget att vi nu åstadkommer en bättre balans än vad tidigare rättsliga program har haft. Det ska vara en bättre balans i Stockholmsprogrammet jämfört med Haagprogrammet som skärper rättighetsperspektivet och fyller det med ett innehåll.

Riksdagens justitieutskott har inte bara debatterat frågan här i kammaren, vi hade också ett möte med representanter för det tunga rättsliga utskottet i Europaparlamentet, JURI-utskottet, den 24 september. Då kunde Thomas Bodström tyvärr inte vara med, men vi hade ett bra samtal med Europaparlamentariker från olika delar av Europa. Då förstod man att det handlar om 27 olika perspektiv, att det är 27 olika medlemsländer som ska samlas. Det är viktigt att man lär sig det.

Det hade varit enkelt att skriva ett Stockholmsprogram om det bara hade varit den här kammaren som skulle rösta om det. Nu handlar det om att visa ledarskap och att komma framåt med dessa för hela Europa otroligt viktiga frågor. När man deltar i dessa diskussioner och för dessa samtal får man ett stöd för att gå fram steg för steg. Man måste börja med det som i dag inte alls är utkrävbara rättigheter i EU:s alla medlemsländer. Vi kan använda oss av retorik och stora ord men att göra rättigheter utkrävbara, rätten till tolkning och rätten till information, är ohyggligt centralt för att faktiskt förändra verkligheten för Europas medborgare. Det är inte fråga om bara stora ord utan om att faktiskt på ett positivt sätt förändra verkligheten.

Det är därför inte helt ansvarstagande att prata om att göra ett försök. Det är mer att stänga huvudet mot väggen. Här är det fråga om ett viktigt tillfälle, ett viktigt momentum. Vi kan inte bara stå här i talarstolen, vara tuffa och prata med stora ord om att det naturligtvis ska vara på ett visst sätt, utan vi har ett ansvar som ledare för EU att ta frågorna framåt. Därför finns det ett stort stöd från riksdagens justitieutskott att arbeta med en

färdplan, att börja med de saker som är väsentliga för rättssäkerheten, det vill säga information och rätten till tolkning. Det ska göras utkrävbart i hela Europa. Det skulle vara att verkligen förändra verkligheten.

Alternativet att bara stå och prata innebär en risk att köra huvudet i väggen. Det är inte att ta ansvar.

Om man hade varit med i diskussionen med det tunga rättsliga utskottet i Europaparlamentet hade man vetat att det är fråga om ett ledarskap som har ett starkt stöd därifrån. Vi vet att den färdplanen uppskattas av en sådan institution.

Anf. 48 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Tolkning och översättning är verkligen inte kosmetika. Den här diskussionen handlar om något väsentligt, nämligen att om man är misstänkt för att ha begått ett allvarligt brott är det rimligt att man får hjälp med både tolkning och översättning så att man verkligen förstår vad man är anklagad för och kan göra sig förstådd. Det kan alla vara överens om.

Thomas Bodström har naturligtvis rätt att detta redan står med i Europakonventionen – och mycket mer än så. Det är jättebra. Problemet är att det inte funkar. Svenska medborgare på semester utomlands som ”åker dit” ställs inför situationer där de inte alls får någon tolk och där det inte fungerar. Då måste någon göra något. Den strategi som Thomas Bodström ställde sig bakom när kommissionen tog initiativ 2004 körde fullständigt i diket. Det blev ingenting, det vill säga man tog inte ett enda steg framåt. Det var det vi gjorde.

Vi var helt överens om den svenska strategin att det är otroligt viktigt med de processuella rättigheterna. Vi fick då vända på kuttingen och fråga oss hur vi ska göra nu. Jag hade många samtal med enskilda ministrar, inte minst med sådana som är mer kompisar med Socialdemokraterna än med mig, och frågade: Varför har ni sagt nej till denna rättighet och börjat vända på det hela? På den vägen växte det fram en insikt om att vi måste ta det hela bit för bit och att det finns fördelar med strategin. Det gör arbetet runt varje enskild rättighet mer fokuserat och djupare. Det går inte att förhandla bort en rättighet därför att man inte går på djupet. Nu har vi beslut om både att arbeta med tolkning och översättning och att arbeta gediget med frågan på vilket sätt detta kan stärkas. Sedan tar vi nästa del enligt färdplanen. Jag tror att det här kan vara framgångsrikt. Det återstår att se.

Vad som är roligt och jättebra är att vi har fattat beslut om det första steget. Här har alla medlemsländer sagt att vi nu ska arbeta för att se till att tolkning och översättning finns på plats i verkligheten. Thomas Bodström vet naturligtvis att det är jätteviktigt att få information, biträde och allt möjligt annat. Det är självklart, men utan att arbeta konstruktivt och med en medveten taktik i det här sammanhanget tror jag inte att vi hade nått resultaten. Det är något vi ska vara glada för. Som jag påpekade tidigare har vi arbetat nära och naturligtvis haft kontakt med Europarådet för att diskutera hur vi ska hantera frågan.

Förhandlingsresultatet ger mervärde i förhållande till konventionen, även om konventionen inte garanterar att saker finns på plats. Det finns få domar, ungefär tio från Europadomstolen, som handlar om rätten till tolkning. Det är svårt att utläsa några klara principer om vad som gäller.

Här bidrar rambeslutet och resolutionen med praktiska åtgärder till större tydlighet och mer långtgående rättighetsskydd. Det gäller ett verkligt skydd för dem som är utsatta och befinner sig i den här sitsen. Rätten till översättning finns inte kodifierad i Europarådskonventionen. Den omnämns inte ens i artikel 6 utan har utvecklats enbart genom rättspraxis. Här innebär redan själva kodifieringen ett betydande mervärde.

Man kan naturligtvis kritisera regeringen för mycket och man kan tycka att EU gör fel saker, men i just det här fallet är det en otrolig framgång att vi faktiskt har fattat besluten och att arbetet fortsätter. Det beror på att vi inte gav upp när vi såg att den förra strategin kollapsade och inte fungerade utan att vi försökte hitta ett nytt sätt att angripa problemet på.

Anf. 49 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det här är tredje interpellationsdebatten jag har med Beatrice Ask i dag, och det är tredje gången det är Socialdemokraternas fel från förra regeringstiden. Jag har haft ungefär 50 interpellationsdebatter med justitieminister Beatrice Ask under de här tre åren, och i 50 interpellationsdebatter har det varit Socialdemokraternas fel. Är det inte fantastiskt att du fortfarande är i opposition när du har tio månader kvar som justitieminister? Det är helt fantastiskt att det är Socialdemokraternas fel i vartenda fall.

Jag tror att många vill höra vad du tycker i olika frågor och vad som är ditt ansvar. Jag tror att allt fler känner att det blir alltmer pinsamt att bara skylla ifrån sig på vad som har hänt tidigare.

Jag påstår inte att jag är felfri. Även solen har sina fläckar. Jag gjorde till och med stora misstag flera gånger, men jag tror att det blir märkligt när vi nu går in i en valrörelse att tala om vad som har hänt under tidigare mandatperioder. Tala i stället om det som är.

Stockholmsprogrammet startade 2004–2009, och det fanns en stor enighet om det. Det finns en stor enighet om det i Sverige – det finns egentligen inga skillnader mellan de sju olika partierna vad vi ska tycka i de olika frågorna. Jag har i alla fall inte hört talas om några stora skillnader när det gäller rättigheter för personer som är misstänkta för brott.

Som advokat är jag naturligtvis väldigt glad för det. Jag tycker att det är bra. Det här är frågor som diskuterades också under vår tid. Bland annat när det gällde rätten till försvarare var jag inblandad i många diskussioner.

Henrik von Sydow har rätt i att man har 27 olika ståndpunkter. Men man måste försöka, om det nu handlar om att visa ledarskap. Det är inte alltid så svårt. Det är inte så det fungerar i EU. Man behöver inte ha den defensiva hållningen att vi ska slutföra det som andra har förhandlat.

Tolkning och översättning – skulle det vara kosmetika? Det var inte det jag sade. Det är inte kosmetika. Men det är andra länder som redan har förhandlat fram det. Det är väl ingenting som ni har gjort. Det här skulle en skicklig sekreterare kunna sammanföra på samma sätt som svenska regeringen. Det är inga problem alls att bara sammanföra de saker som redan har förhandlats.

Ledarskap är att våga och att pröva. Man misslyckas ibland, och man lyckas ibland. Jag misslyckades med flera saker i EU därför att jag försökte men inte nådde hela vägen fram. Men jag lyckades också genom att envetet tro på att kunna driva frågorna.

Vi såg resultat i fråga om människohandel, som såg hopplöst ut. Vi såg resultat i narkotikaöverenskommelsen. Det såg hopplöst ut på grund av att alla sade att det var meningslöst att försöka få det därför att Nederländerna alltid säger nej. Men efter två tre års förhandling lyckades vi. Om vi hade provat taktiken att säga att det inte är någon mening om man inte har alla länder med sig skulle vi inte ha haft vare sig människohandelsöverenskommelsen eller narkotikaöverenskommelsen.

Det gäller inte minst det som vi diskuterade i den förra interpellationsdebatten, trafikdata, där vi hade ett väldigt starkt motstånd. Det är klart att det hade varit lättare att lägga sig på en helt annan nivå. Det är klart att det hade varit lättare att säga: Nej, det går inte, vi hittar inte någon gemensam lösning och så vidare.

”Bättre lyss till den sträng som brast än att aldrig spänna en båge.” Det är ett råd till dig, Beatrice Ask. Våga ta ut svängarna! Du har en liten tid kvar innan det här ska paketeras. Låt inte alla andra ha gjort jobbet! Låt inte detta bli ett resultat som skapar ett mindre värde än Europakonventionen!

Man säger att det inte går att göra någonting i de här länderna. Det är klart att det gör! Det går faktiskt att anmäla till Europadomstolen. Den finns i Strasbourg. Samtidigt som du säger att det inte finns några möjligheter berättar du att det finns tio domar. Ja, det finns domar – just det! Man har alltså möjlighet att gå till domstolen om man inte är nöjd. Det här finns alltså redan.

Ska det vara värt någonting måste vi i varje fall få in de saker som redan nu diskuteras: information och försvarare. Klarar du det, Beatrice Ask, ska jag vara den förste som kommer upp till Justitiedepartementet med en blomsterkvast och gratulerar dig till ett mycket bra arbete. Men som det ser ut nu är det ett så magert resultat att vi inte kan annat än beklaga.

Anf. 50 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Är det ett ”magert resultat”? Det här är en färdplan som skissas mot ett Europa som i större utsträckning bygger på rättigheter, ett Europa som i större utsträckning bygger på rättsstatens principer. Det är en viktig del i detta som vi just nu diskuterar.

Återigen: Det är inte alls så att det finns en utkrävbar rätt till tolkning och till information i domstolsprocesser. Det är viktigt att ta det steget och lägga den grunden för att sedan kunna gå vidare på det här fältet.

Vi vet vad det handlar om när vi diskuterar det här med kolleger från andra medlemsländer i Europa och kolleger från det rättsliga utskottet i Europaparlamentet. Det är i stor utsträckning en fråga om pengar. Detta kostar. Det kostar för rättsväsendena i de olika medlemsländerna, vilket gör att det inte alls är någonting som är fullt utkrävbart för Europas medborgare.

Jag vill bara skicka med att det är ett viktigt steg att ta och sedan fortsätta med. Ambitionsnivån ska vara högre. Sätt blicken lite längre fram i tid! Det är klart att vi ska ha en högre ambitionsnivå i hela Europa. Men detta är ett viktigt steg. Den svenska regeringen tar som ledare för Europeiska unionen ansvaret för att föra det rättsliga samarbetet framåt här.

Med detta vill jag tacka för diskussionen.

Anf. 51 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Först är det viktigt att ha klart för sig att rambeslutet, färdplanen och resolutionen har ett mervärde i förhållande till konventionen. Det arbetet är naturligtvis någonting som är inkluderat och finns med som en del i Stockholmsprogrammet.

Utgångspunkten i interpellationen är att det skulle saknas något i förhållande till Europakonventionen. Jag har lite svårt att se vad det skulle vara. Det är ju hur man försöker nå upp till det hela som är det viktiga, och det vore intressant att få veta om det finns något i den som har glömts bort. Som jag ser det är det snarast så att EU nu beslutar om mer vad gäller processuella rättigheter än vad man får i Europakonventionen.

Det fanns inte heller något färdigförhandlat förslag, som sades här. Det som fanns var det arbete som drevs inom EU och som kapsejsade därför att man inte kom överens. Det var väldigt sorgligt för alla oss som stred. Och Sverige har stridit hårt för processuella rättigheter. Det var i det skedet som jag var väldigt angelägen om att hitta ett nytt angreppssätt för att inte ställa den frågan åt sidan.

Jag anser att det är otroligt viktigt att medborgare som rör sig mer och mer ute i världen och inte minst i Europa vet att om man blir misstänkt för någonting ska grundläggande rättigheter som tolkning, översättning, information och annat vara klart. Man ska veta att man får det i EU:s alla länder. Så är det inte, hur många konventioner man än har skrivit på. Då måste EU göra någonting därutöver, och det är det arbetet vi har bedrivit.

Att göra det stegvis på det sätt som vi har inlett arbetet och lyckats få beslut om innebär, som jag påpekade tidigare, att vi har gått mer grundligt in för de två rättigheter som nu är hanterade. Där säger nästa ordförandeskap, som är det spanska, att de kommer att ta tag i nummer 3 på listan, information, som också är oerhört centralt.

På detta sätt kan EU stärka medborgarnas förtroende för det rättsliga samarbetet och för rättssäkerheten i unionen. Det måste vara den viktiga ambitionen.

Anf. 52 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! På två minuter hinner vi inte prata om alla domar i Europadomstolen. Men artikel 6 talar om en rättvis och opartisk rättegång, som gäller i Sverige och i många andra länder och där man alltså har möjlighet att inte bara gå till domstolen utan också kräva skadestånd av det land som inte följer den.

Problemet är att om man utelämnar uppgifter om information och försvarare i det här ledet ger man signaler till de länder som inte följer dessa rättigheter. Visst finns det även i Sverige mindre allvarliga brott där man inte får försvarare, men vi ser alltid till att man får det vid mer allvarliga brott.

Det är det här som ger felaktiga signaler. Man vet att det har funnits en diskussion, men man har kommit fram till: Nej, vi tar inte med det här.

Det är mycket märkligt att man i Europa 2009 är väldigt bra på att komma överens när det gäller straffskalor och annat, men man klarar inte att komma överens i så viktiga processuella frågor som att få information och försvarare. Man skjuter det på framtiden på det sätt som EU alltid gör, oavsett ordförandeskap, när man inte kommer överens. Man säger

att det är en ambition och att man ska lägga ett förslag, och plötsligt går det upp i rök. Detta är djupt beklagligt.

Jag hade, som sagt, inte krävt resultat. Jag hade haft respekt för att man inte klarar det. Jag vet hur svårt det kan vara i EU. Jag vet hur svårt det kan vara under ett ordförandeskap att lyckas på så kort tid. Men om man från början har ambitionen att inte skapa något mervärde utifrån vad andra länder redan har förhandlat fram blir det väldigt tunt.

Det är synd, tycker jag, att Sverige har missat den här chansen, att man har fått ett så magert innehåll på en så viktig sak som vi alla sju partier står bakom, nämligen tanken på en hög rättssäkerhet också för människor som är misstänkta för brott. Men det är inte alldeles för sent.

Jag försäkrar att jag inte kommer att kritisera dig om du gör ett försök men misslyckas. Jag kommer att säga att det var bra kämpat men att det inte var ditt fel att du misslyckades. Ta chansen! Du har den fortfarande. Annars blir det magert.

Anf. 53 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det är inte så att vi har förhandlat bort eller lagt vissa rättigheter åt sidan. De rättigheter som vi talar om är tolkning och översättning, rätten till information om dels rättigheter, dels brottsmisstankar, samt rätt att ta del av uppgifter om betydelsen av att förbereda sitt försvar. Vi tar upp rätten till försvar och rätten för anhöriga med flera att underrättas om ett frihetsberövande. Vi tar upp skyddet för misstänkta och tilltalade med ett särskilt skyddsbehov. Listan är väldigt lång.

Thomas Bodström kan heller inte i interpellationen peka på någon rättighet som vi skulle ha hoppat över.

Däremot visade det sig att man inte lyckades få medlemsstaterna att börja jobba med att i praktiken genomföra den konvention man har skrivit under. Det är illa, för medborgarna väntar sig naturligtvis att det som olika konventioner säger också ska finnas i verkligheten. Det är detta som det här arbetet syftar till.

Vi har gjort en färdplan där vi steg för steg har listat hur vi ska genomföra detta. I första steget är beslut redan fattat. Vi har då gått igenom hur reglerna som gäller tolkning och översättning ska finnas i de europeiska medlemsstaterna och hur man kan arbeta tydligt för att få det stöd som medborgarna behöver. Nästa steg som kommer är information, som Spanien kommer att arbeta med. Jag kan inte förstå att detta skulle vara att göra någonting sämre, utan det har ett tydligt mervärde, framför allt för medborgarna, därför att man äntligen försöker göra praktik av det man har pratat om i så många år. Jag är stolt och glad över att Sverige har kunnat bidra med det. Jag har också fått väldigt mycket uppskattning för detta arbete och detta beslut från olika håll, men jag väntar mig faktiskt inte att få det från alla partier i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 54 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Thomas Bodström har frågat mig på vilka sätt jag avser att inom ramen för ordförandeskapet i ministerrådet och som medlemsland i EU föra upp frågan om kriminalisering av köp av sexuella tjänster.

Den svenska regeringen menar att prostitution kan vara en grogrund för människohandel för sexuella ändamål. Vid kontakter med andra länder är vi mycket tydliga med vår uppfattning. Långt ifrån alla länder i EU delar emellertid vår syn på prostitution och vikten av att kriminalisera köp av sexuella tjänster. Däremot råder enighet om att människohandel måste bekämpas. Det svenska ordförandeskapet prioriterar därför EU:s arbete för att motverka människohandel. På detta område har vi varit mycket aktiva. Kopplingen till efterfrågan på tjänster från offer för människohandel har lyfts fram i olika sammanhang.

För närvarande arbetar vi med att förstärka det rättsliga regelverket mot människohandel inom EU. Här kan nämnas att det förslag till rambeslut om förebyggande och bekämpande av människohandel samt skyddande av offer som nu förhandlas innehåller ett åtagande för medlemsstaterna att sträva efter en minskning av den efterfrågan som ligger till grund för alla former av utnyttjanden som är relaterade till människohandel. Medlemsstaterna ska enligt förslaget överväga att vidta åtgärder för att straffbelägga användning av tjänster från en person med vetskap om att han eller hon är offer för människohandel. Denna uppmaning till ytterligare kriminalisering är tänkt att kunna inbegripa till exempel köp av sexuella tjänster från människohandelsoffer. Vidare kan nämnas rambeslutet om bekämpande av sexuellt utnyttjande av barn, där det pågår förhandlingar bland annat om kriminalisering av köp av sexuella tjänster från barn. I den frågan synes det råda stor samsyn mellan medlemsstaterna.

Nyligen arrangerade det svenska ordförandeskapet en konferens om människohandel i Bryssel vid vilken även tredje länder och internationella organisationer och frivilligorganisationer deltog. Vid konferensen antogs slutsatser som bland annat tog upp betydelsen av att angripa efterfrågan för att förebygga och bekämpa människohandel.

Avslutningsvis vill jag nämna att det trots medlemsstaternas olika syn på prostitution finns ett ökande intresse för det svenska förbudet mot köp av sexuell tjänst. Vi delar naturligtvis gärna med oss av våra erfarenheter i detta sammanhang och hoppas att det kan bidra till att ytterligare understryka betydelsen av att på ett tydligt sätt angripa efterfrågan för att kunna nå framgång i kampen mot människohandel.

Anf. 55 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Ja, det arbetas med människohandel. Det är bra, och det är vi nöjda med. Det vi har gjort till vår sak i Sverige var precis det som du nämnde i slutet, Beatrice Ask, nämligen kopplingen mellan sexköpslagen och människohandel. Det är något som vi från svensk polis vet har ett tydligt samband. Genom sexköpslagen får man större möjligheter att bekämpa människohandel.

Medan ligorna i Sverige organiserar kanske fem–tio kvinnor har de i Norge och Danmark kanske 40–50 kvinnor. Det beror på att de är mycket lättare att bekämpa här.

När vi hade makten 2006 hade vi redan planerat att svensk polis på hösten skulle åka ned i samband med fotbolls-VM för att informera om sitt arbete och om kopplingen mellan människohandel och sexköpslagen. Detta arbete blev aldrig av, för vi fick en borgerlig regering och en ny minister. Jag ska inte anklaga dig för detta. Du var ny som minister, och det var andra som drog i trådarna och såg till att det här inte blev av, men jag vill att du ska veta att det är ett faktum. Svensk polis hade inför alla ministrar fått möjlighet att tala om sambandet mellan sexköpslagen och människohandel. Nu fick de inte det.

Även om detta inte var så lätt för dig som ny minister har du i alla fall kunnat peka på sambandet mellan sexköpslagen och människohandel. Jag är dock inte så säker på att du verkligen är så genuint övertygad – inte bara för att du, om jag är rätt informerad, 1998 röstade mot sexköpslagen, tillsammans med din partiledare Fredrik Reinfeldt som inte ville ha någon sexköpslag, utan framför allt för att ni inte har drivit detta under vårt svenska ordförandeskap.

När du står här och nämner konferensen i Bryssel ska vi samtidigt komma ihåg att du inte nämnde ett ord om sexköpslagen i det tal som vi har sett från Brysselkonferensen. Där var det inte sambandet mellan människohandel och sexköpslagen som nämndes, utan det var andra saker. Vi har gått igenom det talet och sett att det inte nämndes något samband där. Där talade du på ett helt annat sätt, nämligen på det sätt som man gör i många europeiska länder där man säger att det samband som svenska politiker har drivit så mycket inte finns. Detta är djupt olyckligt. Också här har vi haft chansen att skjuta fram positionerna.

Det är bra att EU tar ytterligare steg, men det är knappast Sveriges eller den svenska regeringens förtjänst. Det är saker som växer fram. Men vi har haft en utmärkt möjlighet att visa på sambandet mellan människohandel och sexköpslagen. Det skulle kunna finnas med på olika sätt, kanske i Stockholmsprogrammet eller på andra sätt, men detta är inte frågor som har drivits.

Jag vet att det finns ett starkt motstånd mot detta på olika ställen, också inom den svenska regeringen och i Regeringskansliet, men detta är något som är viktigt att föra fram, inte bara när vi står i den svenska riksdagen utan framför allt när vi är nere i Bryssel.

Vi hade ett möte med europeiska parlamentariker där alla sju partier var med – den konferens som hölls för drygt tre veckor sedan – och där hade vi uppe just denna diskussion om sambandet mellan människohandel och sexköpslagen. Chefen för svenska Rikskriminalen, Therese Mattsson, talade föredömligt om sambandet mellan sexköpslagen och människohandel. Också en polis från Göteborg som har arbetat med detta på fältet talade om fördelarna med en sexköpslag. Men varför har du inte drivit detta hårdare i EU, exempelvis när du hade möjlighet att hålla tal på den konferens du nämnde? Där kunde du ha lyft fram detta samband, som vi talar oss så varma för här i riksdagen.

Varför agerar du på ett sätt i Sverige och ett helt annat sätt när du diskuterar sakerna i EU och i Bryssel? Det skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 56 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill tacka Thomas Bodström, som har ställt den här interpellationen så att vi har möjlighet att få denna debatt med justitieministern här i kammaren.

Jag tillhör dem som är besvikna. Jag trodde att vi hade kommit längre och att vi därmed också skulle kunna få en uppslutning kring detta och därmed också få hjälp av den nuvarande regeringen att tala väl om sexköpslagen också utanför Sveriges gränser.

Vi har sett en förändring i vår omvärld. Våra socialdemokratiska partivänner i Danmark har tagit ett beslut om detta på sin kongress, och Island och Norge har antagit lagar om sexköp som går längre än den svenska. Vi har också sett ansatser i Finlands parlament, där man har tagit ett litet steg i rätt riktning, och vi hoppas att man kan gå vidare.

Vi är inte ensamma längre. Det finns en stor nyfikenhet hos dem som tycker att detta är viktiga frågor. Det är klart att det finns andra som inte tycker att detta är något som över huvud taget bör lyftas upp på politisk nivå. De kanske kan känna sympati för Beatrice Asks inställning, men de andra – de som vill driva på framåt och skydda offren, de som vill skydda dessa kvinnor och synliggöra den organiserade brottsligheten och det grova utnyttjandet av kvinnor som är vår tids slavhandel – har förväntningar på oss. Det har de rätt att ha.

Vi väckte i riksdagen en motion om att man skulle ha ett porr- och prostitutionsfritt ordförandeskap. Det blev en enighet från oppositionen, men motionen röstades ned. Vi fick inget ställningstagande till förmån för den här motionen i utrikesutskottet.

Men det sades lite under hand: Ja, men vi ska nog göra det här ändå. Vi ska se till att det blir så.

Jag ser inget av det i dag.

Vi har haft en unik möjlighet att inte bara ta upp det i tal utan att också i praktisk handling visa att det här är något som är viktigt för oss. Det handlar om vad det kan betyda när man gör upphandlingar och när man hänvisar till hotell och så vidare. Det kostar så lite att bjuda på den informationen och att visa att det vi säger och det vi gör hänger ihop. Man har inte tagit vara på den möjligheten.

Det har också under senare tid och under den nuvarande regeringens mandatperiod, både inom Europa och utanför, varit andra idrottsarrangemang. Det har planerats för sådana som är på gång. Jag ser inte att man utifrån de förutsättningar som finns talar om problemet med prostitution i anslutning till stora arrangemang.

Det kan vara idrottsarrangemang. Det kan naturligtvis även vara andra arrangemang. Men den här möjligheten har man inte heller tagit vara på. Vi ser alltså att regeringen drar sig tillbaka från att vara en aktiv aktör.

Jag var deltagare i seminariet i Bryssel om trafficking. Jag förstår att man kanske inte hade kunnat komma fram till en slutsats i slutdokumentet och kunnat få en uppslutning bland alla medverkande bakom sexköpslagen. Men man kunde ha lyft in det. Man kunde ha drivit på. Man kunde ha talat om hur vi jobbar med de här frågorna och att det finns en möjlighet. Då hade man kanske längre fram kunnat få en uppslutning.

Jag vill avslutningsvis säga, justitieministern och fru talman, att vi hade en interpellationsdebatt tidigare under förmiddagen om just ratificeringen av Europarådets konvention mot trafficking.

Vi har fortfarande inte fått ett datum för när den propositionen eller skrivelsen kommer till riksdagens bord, så att vi kan fatta beslut. Kommer vi att kunna fatta beslut under år 2010, under den del som ligger före valet? Eller kommer vi inte att kunna det? Kommer det att komma någonting så sent att vi inte hinner under denna mandatperiod?

Jag beklagar att jag inte under den här mandatperioden ens har kunnat säga att det ändå kommer en ratifikation, att det ges en möjlighet. Jag har inte ens kunnat säga det. Ingen kan tolka det på annat sätt än att det är en nedtoning av ambitionerna.

När man tittar i översynen av sexköpslagen ser man att det står att det synsättet ska vara en av utgångspunkterna, inte att det ska *vara* utgångspunkten.

Beatrice Ask! Det finns mycket mer att stå till svars för.

Anf. 57 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! Människohandel är vår tids grävsta brott, särskilt människohandel för sexuella ändamål. Det är slavhandel för sexuella ändamål. Det är oerhört kränkande och förnedrande. Jag finner inte ord för att beskriva vidriheten i den typen av brottslighet, att man utnyttjar människor på det sättet.

Sedan är jag kanske inte riktigt lika säker som interpellanten på kopplingen mellan sexköpslagen och människohandel i det perspektivet. Jag kan se en koppling som jag har fått vittnesmål om när jag har mött verkligheten. Jag har faktiskt varit ute och träffat personer som rör sig i en verklighet, till exempel på Malmskillnadsgatan. Man visar på att kopplingen mellan sexköpslagen och människohandeln kan slå fel i och med att människor som kanske köper sex inte anmäler när de misstänker att det ligger ett människohandelsbrott bakom i det enskilda fallet.

Jag vet inte om den kopplingen stämmer eller inte. Men jag utgår från att den kopplingen är någonting som övervägs i den översyn av sexköpslagen och dess effektivitet som nu pågår. Jag tycker att det är bra att detta utvärderas. Men jag tycker inte att man kan sätta ett likhetstecken mellan sexköpslagen eller prostitution och människohandel i det perspektivet, för människohandel sker för flera ändamål än just för sexuella tjänster.

Men, fru talman, jag kan inte nog poängtera vidriheten i denna brottslighet, att man utnyttjar människor och använder människor som slavar för olika ändamål, sexuella ändamål eller för andra ändamål. Justitieministern talade tidigare i debatten om en person som satt i Uppsala och tiggde pengar i det avseendet.

Jag tror och vet att många insatser behöver göras för att bekämpa människohandel. Det handlar om de insatser som nu har gjorts för att bekämpa den grova organiserade kriminella verksamheten. Det behövs pengar för att bekämpa människohandel. Det handlar om informationsflödet, som man bland annat har tagit med i Östersjöstrategin, att information ska utgå när personer återvänder till sitt hemland, om de kommer från Östersjöområdet, och om uppehållstillstånd för dem som har med-

verkat vid en rättegång. Detta har nu också ändrats i praxis i Migrationsdomstolen.

Jag tycker alltså att det sker saker på det här området. Och jag vill säga att jag inte är riktigt säker på om kopplingen är positiv eller negativ, men det tror jag att utredningen om sexköpslagen kommer att visa.

Anf. 58 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Utomlands skämtar man ibland om svenskar som varandes väldigt egotrippade. Då brukar man låta som mupparna och säga: In Sweden we have what we call...

Jag tror att det är väldigt svårt att vinna respekt i internationella sammanhang genom att bara prata om sin egen förträfflighet. Däremot är den svenska sexköpslagen intressant därför att den är ett av de första och kanske viktigaste stegen för att komma åt efterfrågan på det här området. Utan köpare blir det ju inte så mycket prostitution, och det är viktigt att göra något åt detta.

Jag är väldigt glad över att ofta få berätta om sexköpslagen för ministrar och andra. Det är också viktigt med den utvärdering vi gör. Man kan titta på effektiva verktyg i dag mot prostitution. Då är kanske en sexköpslag en sak, men det har hänt mycket på tio år. Det är därför som vi gör den här utvärderingen.

Mycket av det som i dag är prostitutionsverksamhet sker inte öppet på gator och torg – en dag som denna är det väldigt kallt och eländigt ute. Det sker med hjälp av Internet och blir därför svårare att hantera. Det är klart att man måste fundera över den typen av förändringar när det gäller hur det här problemet ser ut när man gör en utvärdering och översyn. Och det är viktigt att det görs.

Men, som jag beskrev i min inledning, hade vi med en hel del på konferensen, och det kom upp många aspekter på efterfrågan. Det tycker jag var bra.

Jag vet att Carina Hägg var där, men hon gjorde väl inte något större avtryck.

Och jag höll inte bara ett inledningsanförande, som ligger på nätet. Jag ledde konferensen och deltog i diskussionerna. Jag hade också ganska många bilateraler. Det är klart att jag bland annat har talat om sexköpslagen. Så är det naturligtvis. Jag gör det ofta också i andra sammanhang.

Jag tror att jag i den här debatten, eller om det var i den tidigare om människohandel, nämnde någonting som jag tycker är ett väldigt viktigt steg i den deklaration som vi fick fram, nämligen att vi för första gången i det här sammanhanget får med barnsexturismen.

Det handlar alltså om vuxna människor som reser för att köpa sex av barn. Det är prostitution där man använder sig av barn som handelsvaror. Det är någonting alldeles bedrövligt, men det är tyvärr någonting som ökar i omfattning tillsammans med barnpornografi, med hjälp av Internet. De ligger väldigt nära varandra.

Det är ingen tvekan om att det i dag finns en stor enighet om att vi ska bekämpa övergrepp mot barn. Man är emot människohandel. Det finns lite olika uppfattningar om prostitution. Det är rätt obegripligt ur ett svenskt perspektiv att det är på det sättet, men det är ett faktum.

Då menar jag att det är väldigt bra att ta de saker där vi faktiskt snabbt får åtgärder på plats, därför att de ringar in problemen. Jag tror faktiskt att det är den typen av grepp som gör att också efterfrågan diskuteras. Man har upptäckt att det naturligtvis är ett problem, för det blir det när man angriper det här problemet.

I rambeslutet, som jag också nämnde i inledningsanförandet, finns det ett åtagande för medlemsstaterna. I förslaget till rambeslut finns det ett åtagande för medlemsstaterna att sträva efter en minskning av efterfrågan. Man talar också om olika typer av åtgärder, bland annat straffbeläggning. Kan vi nå dit har vi tagit ytterligare steg som är väldigt viktiga.

Vi beskylls för att vi inte gör tillräcklig reklam för en lagstiftning sedan tidigare. Jag tror inte att det i sak är det mest väsentliga. Jag förstår att det svider, eftersom Socialdemokraterna inte har några andra förslag om hur vi ska bekämpa det elände som prostitutionen innebär och de brott och övergrepp som begås i samband med prostitution och människohandel.

Anf. 59 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Man blir trött efter några timmar, Beatrice Ask; jag har förståelse för det. Men det sista om att vi inte skulle ha några förslag var ett stort misstag. Vi har bombarderat dig med förslag om hur vi ska förändra arbetet med människohandeln – något vi fick stöd för av två forskare i deras arbete bara för ett par dagar sedan.

Vi måste se till att få ordning på människohandel, koppleri och sexköpslagen. Människohandel är ett brott mot personer, koppleri är ett brott mot staten och sexköpslagen är en skyddslagstiftning. Det är inte bra, och det har jag under tre års tid försökt få dig att förstå. Nu får vi stöd också av forskningen på detta område.

Det är logiskt orimligt att staten ska gå in och betala ersättning för något som är ett brott mot staten. Nu betalar man ut skadestånd i domstolarna även till offer för koppleri, vilket vi är glada för. Detta har jag försökt påpeka gång på gång.

Något som du, Beatrice Ask, också hade kunnat ta upp i samband med människohandel är det förlegade faktum att koppleri är något som försiggår mellan två jämbördiga parter. Här har du också haft tre år på dig att göra förändringar, men du går upp i talarstolen och säger att det är tråkigt att Socialdemokraterna inte har några förslag. Vi har kommit med förslag gång på gång, men du vill inte göra några förändringar, Beatrice Ask.

Du vill inte driva dessa frågor i EU, Beatrice Ask, för det är besvärligt. Man skrattar lite åt Sverige när vi kommer dragandes med människohandel och sexköpslag. Jag vet hur det är. De har skrattat bakom min rygg också. Men det är värt det, för man når resultat om man försöker.

Varför har den svenska regeringen inte fört in frågan om människohandel i förhandlingarna när man nu har chansen? Det ska inte göras bara som en eventuell åtgärd – vem som helst som har arbetat i EU vet att sådant kan man få in hur lätt som helst – utan man ska verkligen driva dessa frågor. Det är inte bilaterala samtal som gäller i första hand, Beatrice Ask, utan nu hade du chansen att hålla ett tal inför alla där du verkligen hade möjlighet att visa att du tar dessa frågor på samma allvar som

du påstår dig göra här i Sverige. Du hade möjlighet att visa detta men missade det.

Kommer du, Beatrice Ask, under den resterande tiden av det svenska ordförandeskapet, och kanske därefter vad gäller överenskommelser om människohandel, att föra in detta samband och på ett tydligare sätt, och inte bara som en att-sats för en eventuell möjlighet, driva frågorna om sambandet mellan människohandel och sexköpslagen?

Eftersom du frågade efter förslag, Beatrice Ask, kommer jag nu med ett konkret förslag i nästa fråga. Kommer du att driva frågorna så att vi får en bättre ordning mellan människohandel och koppleri än det förlegade system som nu finns så att också flickor som utnyttjas genom grovt koppleri och koppleri – det kan många gånger vara en slump om man åtalas för grovt koppleri eller människohandel – får samma ställning som offer när det gäller människohandel i framtiden?

Där har du mina två konkreta frågor, Beatrice Ask. Jag vore tacksam om du kunde svara på dem eftersom detta är en interpellation, vilket är ett organ för kontroll av regering och statsråd. Att du i denna debatt svarar på just dessa två konkreta frågor vore värdefullt så att vi kan bedöma om Sveriges regering tar sambandet mellan människohandel och sexköpslag på allvar och på vilket sätt man avser att förbättra situationen för kvinnor och flickor i Sverige.

Anf. 60 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Jag vill understryka att vi under första åren av mandatperioden har gjort vårt yttersta för att hitta bred samsyn i dessa frågor och underhand påverka, lyfta fram perspektiv och informera om hur man ser på oss i vår omvärld, vilka förväntningar som finns och vad som krävs av oss. Jag får dock konstatera efter denna och tidigare interpellationsdebatt att det finns en politisk skiljelinje.

Justitieminister Beatrice Ask kallade det jag tidigare i dag förde fram för konspirationsteorier, men dessa har bekräftats av henne själv och av Ulrika Karlsson. Regeringen har inte intresse av att föra fram perspektivet att det finns ett samband mellan prostitution, efterfrågan på kvinnor för att utnyttja dem sexuellt och trafficking, vår tids slavhandel.

Vi är ett feministiskt parti. Vi erkänner och ser ojämställdhet och maktstrukturer och att det också visar sig i prostitution och människohandel. Har man inte det perspektivet ser man inte det och för inte heller en politik för att hantera dessa frågor. Jämställdhet kan inte uppnås så länge män köper, säljer och utnyttjar kvinnor och barn genom att prostituera dem. Det är oerhört viktiga frågor, och jag hade hoppats att vi delade den synen.

Det är ingen slump att Göran Lindblad som ordförande för Europarådsdelegationen röstade på ett annat sätt. Han är företrädare för regeringen i dessa sammanhang.

Det är ingen slump att det pågår en intensiv debatt inom den borgerliga gruppen om att riva upp sexköpslagen.

Det är ingen slump att företrädare för den borgerliga regeringen beivrar konferenser i Europa och säger: Vi ska riva upp lagen genom att ändra straffsatserna. Vi kan inte ta bort hela lagen, men vi ska göra det på ett annat sätt.

När man läser direktiven och ser hur vaga de är känner man såklart en oro. När man dessutom ser att regeringen skjuter ansvaret för att informera om sexköpslagen från sig själv till Svenska institutet som plockar in folk som har en positiv syn på prostitution blir oron inte mindre. Det är inte fråga om några konspirationsteorier; det är dagens verklighet. Jag beklagar det djupt.

Anf. 61 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! Jag blir lite betänksam. Det är givetvis viktigt vad justitieminister Beatrice Ask har sagt eller inte sagt på en konferens. Det viktiga är dock att regeringen har tagit på sig ledartröjan för att i verkligheten bekämpa människohandeln här i Sverige. Man har tagit fram en handlingsplan och gör satsningar mot grov organiserad brottslighet. Äntligen får de som medverkar i en rättegång om människohandel permanent uppehållstillstånd och blir inte tillbakaskickade till bödlarna med vändande båt. Information utgår när man återvänder inom Östersjöområdet. Regeringen har avsatt pengar till detta. Dessutom har man lyft upp kampen mot människohandel till Europeanivå.

Sexslavhandel är vår tids grövsta brott; jag står för det. Jag kan inte nog poängtera hur mycket viktigare det är att man konkret agerar än att man levererar fina ord i en talarstol. Ett sådant agerande, som justitieministern inte nämnde i detta sammanhang, är till exempel de svenskledda förhandlingarna med Makedonien som ansökarland. Jag träffade polismyndigheterna i Makedonien för en tid sedan. Man berättade att sedan Makedonien inledde processen om medlemskap i EU har transitverksamheten – Makedonien är ett transitland för människohandel – gått ned med mer än 50 procent. Det visar konkret att man kan göra saker för människor i verkligheten mer än att leverera ord i en talarstol.

Jag ger därför mitt godkännande till justitieministern i det avseendet. Det arbete som utförs för att bekämpa människohandel är positivt, och jag vill uppmuntra till fortsatt arbete.

Anf. 62 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det är nog bra att inte skriva alla sina inlägg innan man har lyssnat på vad som sägs. Carina Hägg gjorde en fantastisk insats när hon beskrev att jag inte skulle ha talat om sambanden mellan prostitution och människohandel. Jag har upprepat det vid flera tillfällen bara i dag, men det hade hon väl inte tänkt sig när hon skrev sina inlägg.

Regeringen har fattat beslut om en särskild handlingsplan mot prostitution och människohandel, så det är alldeles uppenbart att vi ser kopplingen. Jag har också anslagit flera hundra miljoner för att arbeta konkret mot denna typ av företeelser. Det säger också något om att regeringen tycker att det är viktigt. Men vill man inte se och lyssna kan man påstå precis vad som helst.

Göran Lindblad är en ärlig riksdagsledamot som alla andra riksdagsledamöter, men han är verkligen ingen företrädare för regeringen. Regeringen företräds av statsråden och inga andra. Vi får vara noga med det.

Det är ju fri motionsrätt i riksdagen och fria möjligheter att agera. Det gäller alla partier. Det är så i demokratier. Men regeringen företräds inte av riksdagsledamöter utan av andra.

En fråga som är intressant är den som Thomas Bodström tog upp och som jag tycker att man kan lägga några minuter på, även om den kommer in lite sent i diskussionen. Det är frågan om koppleri. Jag tycker att den är väsentlig. Människohandel blir ofta koppleri.

Det är samtidigt viktigt att se att koppleri träffar straffvärda handlingar som inte ingår när det gäller människohandel. Det är där problematiken ligger. Det är en seriös problematik som Thomas Bodström har tagit upp flera gånger.

Koppleri behöver inte alltid vara ett brott mot staten.

Människohandelsutredningen kommer till samma slutsats som Thomas Bodström, nämligen att den som är offer för ett människohandelsliknande förfarande ska anses som målsägare också vid koppleribrott. Det är verkligen relevant att jobba med den här problematiken. Jag ser den och tycker naturligtvis att det är viktigt att vi försöker hantera den på bästa sätt.

Det är dock viktigt att se till att inte straffvärda handlingar slängs ut med badvattnet. Man måste ta hand om problematik som bör fortsätta att vara brott.

Sammantaget vill jag säga att vi gör många insatser här hemma, på EU-nivå och internationellt mot prostitution och för att främja arbetet med att minska efterfrågan i prostitutionsträsket.

Prostitution är en integrerad del av människohandel och barnpornografi. Det är ungefär samma aktörer som i olika utsträckning ägnar sig åt övergrepp på enskilda människor, vilket samhället aldrig kan acceptera.

Vi driver de frågorna och kommer att fortsätta att driva dem. Jag tror också att vi kommer att ha framgång i flera av de viktiga ärenden som ligger framför oss.

Anf. 63 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Oppositionens roll är att kritisera. Det kan vara lite destruktivt ibland. Jag tycker ändå att vi har haft bra diskussioner här.

Jag tackar Beatrice Ask. Jag tycker att det har lett framåt att visa på skiljelinjer i olika avseenden. Det har också visat sig att vi tycker lika i många frågor.

Jag tycker också att det var väldigt bra när vi talade om kriminalvården tidigare. Det var bra av Beatrice Ask att fullfölja frågan om Saltvik. Där var vi eniga.

När det gäller människohandel och sexköpslagen är min kritik egentligen inte att vi tycker annorlunda, utan att ni inte driver frågorna tillräckligt mycket. Det räcker inte att tala om det vid middagar. Det räcker inte att tala om det vid luncher eller i bilaterala samtal. Vi vill att det ska föras in konkret i diskussionen.

Som jag har sagt tidigare kan det mycket väl misslyckas. Det tänker jag inte kritisera. Men jag tycker att man ska göra ett ordentligt försök att föra in det. Om det spricker får man säga: Det gick inte, men vi gjorde i alla fall ett försök.

Jag vet att det finns ett starkt motstånd i EU. Det finns också starkt motstånd på annat håll som försvårar detta, men jag tror att vi skulle tjäna på att driva de här frågorna hårdare och ta varje chans, inte bara här, att föra fram sambandet.

Jag kommer att följa detta noga under den resterande tiden av det svenska ordförandeskapet och därefter. Jag hoppas att det kan drivas lite hårdare och föras in i de konkreta förhandlingarna så att vi får med det i överenskommelsen. Jag kommer att vara den första att tycka att det är ett utmärkt arbete.

Tack för diskussionerna! Tack för debatten och trevlig helg!

Anf. 64 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det är bra att diskutera de här frågorna. Det är oerhört viktigt att Sverige är en aktiv aktör på den europeiska nivån.

Jag menar att vi på många sätt driver frågor som handlar om att se problemen med prostitution, människohandel och barnsexturism. Det är en verksamhet som växer. Det är en av de mest vinstgivande kriminella verksamheterna i dag. Omfattningen ökar i nästan alla länder. Det finns många skäl att tro att en hel del av de ensamkommande barnen i Europa kommer att användas bland annat för prostitution. Därför krävs det många konkreta åtgärder. Därför krävs det mycket aktivt deltagande.

Det krävs också – det är väl det som är engagemanget hos interpellanterna – att vi arbetar för att folk inte ska köpa de här tjänsterna. Utan kunder finns det faktiskt inte samma vinster att göra; så enkelt är det.

Det finns mycket att göra på det området. Därför måste frågor om människohandel tydliggöras ur olika aspekter. Det gäller också den brottsliga delen. Det är ofta en del av ett kriminellt nätverk.

Myten om den lyckliga horan är en av de fänigaste myter som fortfarande lever på många håll. Oftast handlar det om utnyttjade människor som används av grovt kriminella som lika gärna skulle kunna göra pengar på vapen, cigaretter eller något annat elände som de kommer på.

Vi har mycket att göra. Vi kommer att fortsätta att driva frågorna. Det är roligt att veta att oppositionen också engagerar sig på det här området.

Däremot tycker jag att det är beklagligt att man ibland inte vill lyssna och att man ägnar sig åt konspirationsteori i olika sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2009/10:67 om rehabilitering för soldater i utlandstjänstgöring

Anf. 65 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Monica Green har frågat mig vad jag avser att göra för att ingen soldat och officerare ska hamna mellan stolarna och för att alla ska få den bästa rehabiliteringen efter traumatiska upplevelser.

Jag känner stor stolthet över de män och kvinnor som under årens lopp tjänstgjort i internationella krishanteringsinsatser. De har gjort betydelsefulla insatser för människor i utsatta områden och för freden och de förtjänar stor erkänsla för sin insats. Några har fått betala ett högt pris genom att de skadats under tjänstgöringen. Sedan 1948 har 76 svenskar förlorat livet, varav 15 i strid.

För att få ett underlag för att kunna utveckla vårt omhändertagande av veteransoldater tillsatte regeringen 2007 Veteransoldatutredningen. Den

skulle lämna förslag till en svensk veteranpolitik, det vill säga ansvaret för personalen före, under och efter internationella militära insatser. I sitt slutbetänkande hösten 2008 lämnade utredningen förslag på en rad områden (SOU 2008:91). Det gällde bland annat rekrytering och insatsfrekvens, arbetsmiljö och risker, det medicinska omhändertagandet, Försvarmaktens ansvar att följa upp dem som deltagit i internationella insatser, ansvaret för rehabilitering, stödet till anhöriga och statens erkännande till dem som deltagit. Vidare föreslog utredningen att den nuvarande lagen om utlandsstyrkan inom Försvarmakten ska ersättas med en ny lag.

Utredningens betänkande har remissbehandlats och remissinstanserna var i allmänhet positiva till förslagen. Regeringen kommer att lämna en proposition till riksdagen i början av 2010. Vissa av Veteransoldatutredningens förslag har emellertid redan genomförts.

I det nya försvar som riksdagen har beslutat om kommer inte längre en särskild utlandsstyrka att behövas (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Samma förband kommer i stället att kunna användas i landet, i närområdet och i insatser utanför närområdet. Genom en ökad professionalism – i meningen rätt utbildning, övning och utrustning – kommer soldaterna att bli bättre förberedda för att lösa sina uppgifter i internationella insatser. Samtidigt kommer stödet efter insats att stärkas genom en bättre veteransoldatpolitik.

Anf. 66 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Anledningen till att jag har både skrivit en interpellation och väckt en motion i frågan om rehabilitering för skadade soldater är att jag har träffat en av dem. Jag har träffat Pontus Hübinette från Skaraborg som är förlamad från halsen och nedåt efter att ha varit i Afghanistan.

Pontus och hans gode man har beskrivit den jobbiga tid som de har varit med om och hur de har bollats mellan olika huvudmän. Det är sjukvården, kommunen och försvaret. Det har inte flutit på lätt på något sätt, utan det har varit en oerhört jobbig tid. Förutom det jobbiga med att faktiskt vara förlamad och behöva hjälp med allting har det också varit väldigt jobbigt för Pontus att få den rehabilitering han behöver.

Det är bakgrunden till att jag har skrivit interpellationen och också väckt en motion i frågan.

Trots att det är över 100 000 svenskar som har gjort FN-tjänst i utlandet finns det alltså brister i rehabiliteringen när någon har skadats eller upplevt traumatiska händelser. Det kan handla om komplexa konflikter, och det kan också vara så att gränsen mellan det civila och soldaterna är flytande. Det kan vara en av förklaringarna till att det är svårt att se var helhetsansvaret ska ligga.

Det finns exempel på svårt handikappade och förlamade soldater som inte får den rehabilitering som de behöver när de kommer hem. Kommunerna, landstingen, regionerna och försvaret har olika ansvar, men ingen har helhetsansvaret.

Dessa soldater är värda den allra bästa vården. Jag delar alltså försvarsministerns uppfattning att vi ska visa vår uppskattning för dem som faktiskt ställer upp när FN kallar. Vi ska då vara beredda att göra en insats från Sveriges sida för fredsbevarande styrkor. Då gäller det också

att se till att dessa människor får en bra vård och en bra rehabilitering om de skulle skadas när de är utomlands. Det kan naturligtvis också hända inom landet när människor gör sin värnplikt. Därför måste det finnas ett tydligt helhetsansvar oavsett var eller när det sker en olycka eller någon upplever en traumatisk händelse.

Det kan vara olika typer av hjälp som man behöver. Det kan vara fråga om ledsagare, psykologer, transporter eller olika typer av specialkompetens. Försvarsmakten har en del av detta. Men är det ett långt sjukdomsförlopp fungerar inte systemet, och försvaret kan inte hjälpa till eftersom de berörda befinner sig inom sjukvården.

Det som jag efterlyser är helhetsansvaret. Jag hoppas att vi med denna diskussion och debatt, och även med den proposition som kommer under våren, kan reda ut detta.

Anf. 67 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Även jag har träffat Pontus Hübinette och dessutom hans bror Lukas, dels för att det är viktigt att visa stöd, dels för att lyssna på deras erfarenheter som en del i faktainsamlingen för den proposition som kommer. Jag delar därför helt Monica Greens beskrivning av hur viktiga dessa frågor är. De är helt centrala.

Jag delar också helt Monica Greens beskrivning av olycksfrekvenser och att soldater blir skadade även i verksamheten i landet. Vi har haft en bedrövlig situation på helikoptersidan under ett antal år som många nu arbetar med att ställa till rätta.

I den utredning som vi nu har som grund för den kommande propositionen, Veteransoldatutredningen, finns det ett förslag som möter just det som Monica Green efterfrågar. Det handlar om att Försvarsmaktens ansvar för att utreda och koordinera stödåtgärder ska förtydligas och att stödet till soldater som skadas till följd av tjänstgöring inte längre ska begränsas i tid, skriver utredningen. I stället ska dessa stödåtgärder pågå så länge behovet kvarstår. Det är väl en synpunkt som direkt möter det som Monica Green tar upp i sin interpellation.

Lagen om utlandsstyrkan i Försvarsmakten har funnits i tio år. Då ersatte den i sin tur en äldre förordning. År 2003 gjordes det några mindre ändringar i lagen, och där regleras samhällets och Försvarsmaktens ansvar för soldater i internationell verksamhet. Lagen ger däremot inte längre, menar regeringen, den helhetssyn som vi eftersträvar. Därför har alliansregeringen under sina tre år vid makten tillsatt Veteransoldatutredningen som gjort en mycket ingående och omsorgsfull genomgång av hela det veteransoldatpolitiska området. Vi har remissbehandlat utredningen med ett positivt utfall generellt, vill jag säga. Vi har fortsatt beredningen för att kunna lägga fram en proposition för riksdagen med nya förslag om en bättre veteransoldatpolitik.

Fru talman! Jag vill också ta upp en annan aspekt som jag tycker är viktig. Det är riksdagen och regeringen som har det yttersta ansvaret för den personal som vi skickar till fredsfrämjande verksamhet utomlands. I det ansvaret ligger såklart att staten ska se till att soldaterna får rätt förutsättningar för att lösa sina uppgifter. Staten ansvarar för att förberedelserna är de bästa, att omhändertagandet fungerar men också för att personalen ska veta att den har politikens stöd före, under och efter en insats. Det är väldigt angeläget att soldaterna när de gör en insats känner att

de har fullt stöd från hemmaplan. Därför tycker jag att det var bra att Monica Green markerade det.

Våra förband genomför insatser som sker i enlighet med folkkräftens regler och de bestämmelser som politiken har lagt fast för insatsen. Soldaterna är ofta i ett utsatt läge och långt hemifrån. De är separerade från sin familj. Stödet från familj och anhöriga är helt ovärderligt. Men det är också jätteviktigt att våra soldater känner ett uttryckligt stöd från dem som har beslutat om insatsen, det vill säga regering och riksdag.

Att vi står upp för våra insatser, förklarar dem och försvarar dem, att vi ger ett erkännande till de soldater som väljer att ta risker för att värna andras säkerhet och att vi visar vår tacksamhet mot dessa soldater tycker jag också är en alldeles central del i en bra och välfungerande veteran-soldatpolitik.

Vi har en tradition i Sverige av brett stöd i riksdagen för de insatser som Sverige gör. Därför tycker jag att det var väldigt bra att Socialdemokraterna på sin kongress nyligen markerade att de fortsatt kommer att ge sitt stöd till insatsen i Afghanistan, som är den insats där Pontus, som Monica Greens interpellation utgick ifrån, faktiskt verkade.

Anf. 68 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Försvarsministern och jag delar uppfattningen att det är viktigt att de som åker ut och ställer upp när FN kallar – det är faktiskt under FN-mandat som de ställer upp – ska få både stöd och hjälp. Särskilt viktigt är det när de har blivit skadade.

När jag träffade Pontus och hans bror Lukas träffade jag även den gode mannen som också jobbar hårt för att Pontus ska få en bra rehabilitering. Han nämnde när det gäller soldater som har tjänstgjort utomlands att det finns andra länder som ser till att dessa soldater innan de kommer tillbaka till hemlandet får vara på något ställe där de får summera det som har hänt, lämna över till andra, diskutera med specialister och psykologer och få ett avslut på den insats som de har gjort. Är det någonting som försvarsministern har med i sitt kommande förslag och proposition? Det skulle vara intressant att veta. Jag har förstått att andra länder jobbar med den principen.

Eftersom man i detta fall som jag har varit i kontakt med upplever att det inte finns någon röd tråd, alltså att det inte flyter på utan att man måste jobba sig till varje insats, efterlyser jag det. Jag välkomnar om det ska bli så nu och om det förslag som kommer till våren innehåller det. Man kan alltså inte peka på att det har brustit på ett särskilt ställe, utan det handlar om att det är så många olika instanser och att det inte finns någon som tar ett helhetsansvar, alltså den röda tråd som säger att man först borde göra en sak och sedan nästa steg i rehabiliteringen så att denna person kan komma tillbaka till ett normalt liv eller tillbringa en del av tiden på ett arbete och så vidare. Det är alltså den röda tråden och detta helhetsansvar som jag eftersträvar. Om det är det som försvarsministern menar ska komma välkomnar jag det. Jag förutsätter att vi kan fortsätta diskussionen om sådana insatser om förslaget inte innehåller det.

Anf. 69 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Jag nämnde tidigare vad som sades i utredningen när det gäller exakt den aspekten. Jag upprepar därför inte det.

Låt mig dock säga att Försvarsmakten bär ansvaret för sin personal. Det är väldigt mycket som sker redan nu i form av återträffar och debriefing.

Men låt oss vidga perspektivet lite grann. Det säger sig självt att när Sverige väljer att skicka militär utomlands är det därför att säkerhets-situationen kräver det. Det är därför som vi gör en militär insats. Då är det viktigt att vi har en politik för personalen inte bara efter utan faktiskt också före och under insatsen. I den kommande propositionen kommer regeringen att redovisa en samlad politik på detta område. Det är faktiskt första gången det görs, trots att Sverige så länge – det är ett antal decen- nier – har gjort internationella insatser.

Politiken ska omfatta alla delar av kedjan – före, under och efter. Det vore att förenkla det att bara titta på en del i kedjan, det vill säga den efter. Alla delarna behövs nämligen.

Inför en insats handlar det om att rekrytera rätt personer. I det nya försvaret kommer vi att ha kontrakterade och stående förband. Män och kvinnor söker sig frivilligt till försvaret och dessa förband, som ska kunna göra insatser både i Sverige, i närområdet och utanför närområdet. Här är ansvaret att de ska ges rätt utbildning och rätt övning före insats för att vara väl förberedda.

Det handlar också om att de måste ha rätt materiel och ledning under insats. Det måste finnas en fungerande sjukvårdskedja i insatsområdet, vilket vi ordnar både med egna resurser och i samverkan med andra län- der. Lika viktigt som att ta hand om de fysiska, tydliga skadorna är det att kunna ta hand om den risk för psykisk påverkan som kan uppstå vid skarpa händelser i insatser. Det kan handla om att tidigt förebygga gry- ende kriser hos en individ eller grupp eller att kunna ge stöd när någon större, allvarligare händelse har inträffat.

Ett exempel är att Veteransoldatutredningen föreslog att den nordiska stridsgruppen 2008 skulle förses med en missionspsykolog. Regeringen delade den uppfattningen och uppdrog åt Försvarsmakten att genomföra förslaget. Sverige ska också ha beredskap att skicka ut mer omfattande psykologstöd om en traumatisk händelse skulle inträffa. Det finns alltså ingen anledning att vänta med att debriefa en grupp eller individ efter en större händelse, utan det måste ske redan under insatsens gång.

Den sista delen i kedjan är den Monica Green i dag tar upp. Den är också rätt och relevant, men den måste vara en del i en helhet. Det är omhändertagande efter hemkomsten. Den som drabbas av en fysisk skada ska ges vård och rehabilitering. Här har inte bara Försvarsmakten utan också sjukvården och Försäkringskassan ett ansvar, och det finns förslag från utredningen som stärker denna koordinering. Det gäller också att hjälpa dem som fått psykiska skador, och vi vet av erfarenhet att det kan dröja innan en sådan skada upptäcks – det kan komma senare i livet. Det är därför angeläget att de som deltagit i internationella insat- ser följs upp inte bara under kort utan under längre tid.

Ytterligare en pusselbit jag gärna vill nämna är veteransoldatorgani- sationerna, som har en väldigt viktig roll. Det kan vara naturligare för en veteransoldat att tala med en annan som gjort internationell insats och

*Svar på
interpellationer*

kan dela erfarenheten. Till exempel finns Fredsbaskrarnas kamratstöd-jare, som själva har deltagit i internationella insatser. Min poäng i detta inlägg, fru talman, är alltså att helhetssynen är väldigt viktig. Vi ska använda alla relevanta resurser för att skapa bästa tänkbara stöd för kvinnor och män som deltar i internationella insatser.

Anf. 70 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag delar den uppfattningen; naturligtvis är hela kedjan viktig. Det är också viktigt vilka man rekryterar och att man ser till att de är väl förberedda på vad som skulle kunna hända och de traumatiska upplevelser de kan vara med om. Dessa personer måste vara psykiskt starka så att de orkar med det.

Även om man rekryterar rätt kvinnor och män kan det dock inträffa olyckor, skador och traumatiska upplevelser som inte går att förebygga. Då måste dessa personer ha den bästa vården, och vi måste ha en helhets-syn så att de slipper bollas mellan Försäkringskassan, landstingen, sjuk-vården i regionen, kommunen och försvaret. Det ska finnas en röd tråd. Det måste gå till på det sättet. Dessutom: Även om det är viktigt att vi ställer upp för dem som ställer upp i internationella styrkor kan det också, som vi tidigare varit inne på, inträffa saker på svenska regementen också.

Jag kommer att återkomma med en interpellation i en helt annan fråga, nämligen att sexuella trakasserier förekommer inom försvaret. Det är något vi absolut inte kan ställa upp på eftersom vi vill att både män och kvinnor ska kunna göra en bra insats inom försvaret. Då ska sexuella trakasserier bara inte få förekomma. Det tänker jag dock återkomma till i en annan interpellation.

Denna interpellation handlar om den röda tråden och att ställa upp för dem som blivit drabbade. Vi ska se till att de får den allra bästa vården och slipper hamna mellan stolarna. Jag välkomnar den proposition som kommer till våren.

Anf. 71 Försvarsminister STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Interpellationen handlade om en viktig aspekt i veteran-soldatpolitiken, nämligen vård och uppföljning efter insats, efter att något har hänt. Det är såklart en viktig pusselbit. Jag har i den här debatten försökt lägga till två andra perspektiv också, nämligen förberedelserna inför insats och det stöd som sker under insats. De är lika viktiga.

Det finns faktiskt ytterligare en aspekt. I och med att det nya försvaret kommer att bygga på frivillig rekrytering handlar det väldigt mycket om att Försvarsmakten måste arbeta med att ständigt vara en attraktiv arbets-givare med generellt bra och sunda villkor för män och kvinnor. Det är viktigt för att kunna attrahera rätt personer att söka sig till försvaret och de nya stående och kontrakterade förbanden. Försvarsmakten blir då konkurrensutsatt bland alla andra arbetsgivare som också jobbar för att erbjuda goda villkor för sina anställda.

En del i detta är omsorgen om de anställda, och det är mycket det vi har talat om i dag. Det är särskilt viktigt när det som i detta fall handlar om en per definition riskfylld och faktiskt ibland också farlig verksamhet. Man måste från myndigheten Försvarsmaktens sida kunna visa dem som överväger att söka sig till Försvarsmakten att man verkligen gör allt

för att kunna erbjuda de bästa förutsättningarna för att klara uppgifterna och också vad gäller stöd om någon blir sjuk eller skadad i nationell eller internationell verksamhet.

I den proposition som regeringen kommer att lämna i början av nästa år kommer vi att redovisa en samlad svensk veteransoldatpolitik. Den kommer att innehålla både förslag om förbättrad lagstiftning och en utökad helhetssyn för de enskilda soldaterna i alla perspektiv – före, under och efter internationella insatser.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2009/10:25
6 november

Svar på
interpellationer

9 § Svar på interpellation 2009/10:40 om att bli gift mot sin vilja

Anf. 72 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Luciano Astudillo har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta med anledning av rapporten *Gift mot sin vilja*, som Ungdomsstyrelsen överlämnade till regeringen i juni 2009. Mer specifikt undrar Luciano Astudillo vilka initiativ som kommer att tas i syfte att ändra och förstärka lagstiftningen för att förhindra arrangerade äktenskap mot ungas vilja, och vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förstärka det förebyggande arbetet när det gäller unga människors möjligheter att själva få välja vem de ska gifta sig med.

Situationen för unga som begränsas i sitt val av livspartner är mycket oroande. Kunskapen om problemets omfattning och bakgrundsfaktorer behöver utvecklas. Det var med anledning av det som regeringen 2008 gav Ungdomsstyrelsen i uppdrag att kartlägga förekomsten i Sverige av arrangerade äktenskap mot en parts vilja. Kartläggningen är den första av sitt slag. Rapporten bereds för närvarande, liksom flera andra relevanta utredningar, inom Regeringskansliet. Dessa utgör alla viktiga kunskapsunderlag för det fortsatta arbetet.

Ungdomsstyrelsens rapport pekar på att problemet är utbrett. Utifrån det statistiska urvalet i undersökningen har Ungdomsstyrelsen uppskattat att ca 70 000 unga lever med begränsningar i förhållande till äktenskap och/eller att familjen ställer upp villkor för val av partner. Undersökningen pekar också på att många av dessa är oroliga över att inte själva få välja vem de ska gifta sig med. Flickor med utländsk bakgrund uppger i störst utsträckning att de har begränsningar eller villkor. De är också mest oroliga för att inte själva kunna välja partner. Det är vanligare att utsättas för hot, våld och kränkningar av närstående bland de unga som inte själva får välja framtida partner, än vad det är bland de unga i undersökningen som inte har några sådana begränsningar.

Denna begränsning av ungas levnadsvillkor är naturligtvis oacceptabel. Rapporten belyser behov av kunskapsutveckling och kompetenshöjning på området samt olika frågeställningar kring den nu gällande lagstiftningen. Däremot lämnas inga fullständiga förslag till ändringar i lagstiftningen.

Arbete med relevans för frågan om arrangerade äktenskap mot en parts vilja har redan påbörjats.

Utredningen om människohandel med mera har bland annat haft till uppgift att genomföra en översyn av det straffrättsliga skyddet mot barn- och tvångsäktenskap (SOU 2008:41). Barnskyddsutredningen har haft i uppdrag att se över bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga i socialtjänstlagen och lag om vård av unga (SOU 2009:68). Betänkanden från dessa två utredningar bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Flera viktiga insatser har också beslutats. Det inkluderar generella insatser för att förebygga mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa insatser kommer även dem som har utsatts, eller riskerar att utsättas, för arrangerat äktenskap mot den egna viljan till del. Exempelvis har länsstyrelserna i uppdrag att stödja det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, och Nationellt centrum för kvinnofrid har ett uppdrag att sprida kunskap och information i dessa frågor. Likaså har Ungdomsstyrelsen i uppdrag att genomföra kompetenshöjande utbildningar för anställda som dagligen möter unga i fritidsverksamhet, socialtjänst och skola. En ungdomsmottagning har öppnats på Internet där unga kan få lättillgänglig information om tvångs- och arrangerade äktenskap och hur man kan få stöd av samhället. Även ideella krafter, såsom tjejjourer, fyller en viktig funktion i kontakten med unga personer som utsatts, eller riskerar att utsättas, för äktenskap mot sin vilja. Tjejjourernas arbete och kunskapsutveckling i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck har getts stöd genom regeringsuppdrag till Ungdomsstyrelsen.

Dagens debatt visar att vi tagit ett viktigt första steg för att uppmärksamma situationen för unga som inte själva får välja vem de ska gifta sig med. Vi återkommer med besked om hur det fortsatta arbetet kommer att bedrivas. Jag kan försäkra Luciano Astudillo att frågan har hög prioritet.

Anf. 73 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Sabuni för svaret. Jag har fram tills nu inte haft någon anledning att tvivla på Sabuni på det här området, men jag vill göra en liten korrigerig i statsrådets avslutande beskrivning av dagens debatt. Dagens debatt är inte ett första steg mot att uppmärksamma situationen för ungdomar som inte själva får välja vem de gifter sig med. Det är att göra både den sittande regeringen och de initiativ som den tagit och tidigare regeringar en otjänst att göra den beskrivningen. Flera steg har redan tagits, och fler steg kommer att behöva tas i takt med att vår kunskap på det här området växer och i takt med att vi lär oss vilka verktyg som är effektiva för att komma åt tvångs- giftesproblematiken.

I det här svaret väljer Sabuni delvis att passa från de frågor jag ställer. Hon säger att utredningarna bereds i Regeringskansliet, hon vill inte ge svar nu. Samtidigt redogör hon för flera insatser som görs på området. I det här läget finns det ingen anledning att betvivla dessa insatserns effektivitet. Det är bra insatser.

Men när jag läste rapporten kände jag ändå en stark oro. Trots att vi haft en debatt under så många år om detta och trots att vi tagit flera initiativ på det här området är situationen enligt vad ungdomarna beskriver den att samhället alldeles för ofta har reagerat för sent. Det har hunnit gå alldeles för långt. Det blir extremt drastiska åtgärder.

Det tyder någonstans på att insatserna är otillräckliga. Det tyder på att mer måste göras, och jag menar att det måste göras på två plan. Det ena är det normativa. Hur ser samhället på det här? Är det rätt eller fel? Där tycker jag att vi måste bli mer tydliga. Jag tycker för övrigt att vi socialdemokrater måste bli mer tydliga än i dag. Vi menar att det är dags att ta steget att kriminalisera tvångsgifte. Det är dags att ta det steget.

Men det är otillräckligt, det kommer att behövas mer än så. Framför allt handlar det om att göra något för de människor som väljer – även om de någonstans vet att det är fel – att göra fel när de tvingar sitt barn, en ung person, att gifta sig mot egen vilja. Samhällets stöd och att det kommer i rätt tid innan det är för sent är oerhört väsentligt här.

Därför vill jag ändå ge Sabuni möjligheten att lite mer konkret, utifrån de brister som rapporten lyfter fram, beskriva vilka åtgärder den här regeringen vill vidta för att komma åt problemet.

Anf. 74 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Jag delar Luciano Astudillos uppfattning om vikten av att vi arbetar så hårt som möjligt med detta problem. Luciano Astudillo har rätt när han säger att vi i samhället inte har agerat tillräckligt kraftfullt och absolut inte i tid. Insatserna kommer in alldeles för sent. Jag tror att det delvis har berott på kunskapsbrist hos dem som kan agera, människor som möter barn i sin vardag, till exempel skola och fritis. I det här fallet är det precis där som arbetet påbörjats.

En del lagstiftningsarbete genomfördes under den förra regeringen, bland annat gällande synen på barnäktenskap. Det är svårare i dag. Jag skulle vilja se att man täppte till möjligheten att bli gift mellan 16 och 18 år. Den förra regeringen gjorde det svårare att bli gift när man är under 18 år. I det avseendet har vi satsat väldigt mycket på information och utbildning för att de människor som umgås med barn ska kunna se och anmäla tidigt.

Nu har vi två utredningar i Regeringskansliet som vi arbetar med. En är från Ungdomsstyrelsen, *Gift mot sin vilja*, en som handlar om människohandel där tvångsäktenskapsfrågan kommer in och en tredje om en översyn av hur skolan arbetar med utsatta barn. Det finns ett antal förslag som jag tycker är väldigt bra.

Jag håller med dig och vill se över möjligheten att kriminalisera tvångsäktenskap. Det föreslås i Ungdomsstyrelsens rapport, men det finns inget färdigt lagförslag. Där det kunde ha lagts fram ett färdigt lagförslag, det vill säga i människohandelsutredningen, tycker man inte att vi behöver kriminalisera tvångsäktenskap. Man tycker att dagens befintliga lag är bra. Men jag menar att den är bristfällig därför att den inte tar hänsyn till helheten. Att bara straffa någon för olaga hot eller tvång räcker inte. Tvångsäktenskap är ett större fenomen än bara det konkreta hot som kan bevisas. Därför fortsätter vi i regeringen att jobba med denna fråga. Hur kan vi gå vidare? Det är inte alldeles lätt.

Jag kan bara säga att det finns många goda idéer och förslag. Vi bereder dem, och jag måste få göra precis som man alltid har gjort och få återkomma med ett åtgärdspaket och presentera det när vi är färdiga. Jag kan i dag inte presentera ett åtgärdspaket, men vi bereder frågan inom Regeringskansliet.

Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Här pekar Sabuni på ett väsentligt problem, att en del hävdar att lagstiftningen är tillräcklig. Jag menar att lagstiftningen också kan vara normativ och visa på att det finns beteenden som vi inte accepterar. Där menar jag att en kriminalisering av tvångsäktenskap skulle kunna vara en tydlig signal om hur vi i Sverige ser på det här. Därför menar jag att det är dags att ta det steget fullt ut.

Rapporten går att läsa på flera olika sätt. Så mycket som 95 procent av dagens ungdomar känner att de helt fritt kan välja vem de vill dela resten av sitt liv med. Det är helt fantastiskt bra att så många känner det. Det är oerhört bra. 70 000 upplever begränsningar, och 8 500 är rädda för att man inte ska kunna välja över huvud taget vem man ska gifta sig med.

Man kan tycka att det inte är så många, men varken Sabuni eller jag har den ingången. Tvärtom – ingen i vårt land ska behöva vara rädd för att giftas bort mot egen vilja. Det är en gemensam utgångspunkt.

Jag vill lite problematisera en del av regeringens initiativ. Det gäller det flaggskepp som det verkar vara avseende hur vi kommer åt dessa nya fenomen i det Sverige vi i dag lever i, den obligatoriska samhällsorienteringen, som det nu tillsatts en utredning om. Människor som kommer hit får lära sig vad som gäller i vårt land. Det är rimligt, det är ingenting som jag har någonting emot. Det är viktigt att förtydliga och ge människor verktyg för att lära sig hur det funkar i vårt land.

Är det i förlängningen, när väl olyckan är framme, ett kunskapsproblem, Sabuni, när en arg pappa läser in sin 14-åriga flicka i rummet och inte tillåter henne gå ut med kompisarna?

Är det en brist på kunskap om hur det fungerar i Sverige om det går än värre, att man inte bara läser in utan till och med är i färd att ta livet av en anhörig? Tror Sabuni att en obligatorisk samhällsorientering kommer att lösa detta, att pappan i det här fallet skulle komma att tänka att just det, Sabunis obligatoriska samhällsorientering sade ju att det var förbjudet att göra det här, så jag avbryter? Nej, det är inte så, det vet både Sabuni och jag.

Jag tror att det behövs mycket mer av effektiva åtgärder som verkligen når resultat. Och den här rapporten är oerhört tydlig med att myndigheter reagerar alldeles för sent, har fel verktyg för att reagera i tid och dessutom att skolan och andra aktörer fegar ur alldeles för ofta. Det är dags att kriminalisera tvångsgifte. Och det är dags att ta fram en nationell handlingsplan som ser till att myndigheter följer lagen och att samhället i övrigt tar ansvar för de här unga tjejerna och, ibland, pojkarna som drabbas av det här.

Anf. 76 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Jag tror att min och Luciano Astudillos kamp i dessa frågor har underlättats väsentligt de senaste två tre åren sedan rapporterna från Socialstyrelsen, Stockholms stad och inte minst från Ungdomsstyrelsen kom. Som Luciano Astudillo så riktigt påpekar har den här diskussionen pågått i många år, och en del åtgärder har vidtagits. Men det tog också väldigt många år innan vi med trovärdighet kunde säga att det här problemet är utbrett. Tvärtom fanns det många kulturellrelativister i

denna kammare och ute i samhället som hela tiden tyckte att man överdrev, att man utpekade vissa folkgrupper och så vidare.

Vi har nu kunskap om att 5 procent av alla ungdomar mellan 16 och 25 år är rädda för att bli bortgifta med någon som de inte har valt eller för att inte kunna göra fria livsval fullt ut. Det är jättebra. Och vi fortsätter kampen för dem.

Jag tror inte att varken jag eller någon annan har sagt att samhällsorientering, som presenterades häromdagen, är lösningen på hedersproblematiken. Samhällsorientering är en del av och en viktig nyckel till introduktionen för människor i vårt samhälle. Vi har ett antal universella värden här i Sverige som vi tycker är viktiga och som vi förmedlar till våra barn och unga i skolan. Jag tycker att det är viktigt att man också förmedlar dem till människor som kommer till Sverige i vuxen ålder.

Är kunskap en garanti för att människor inte ska bete sig illa, olämpligt eller till och med olagligt? Nej, det är det inte. Men bara för att det finns människor som kan bete sig illa, olämpligt och olagligt betyder det inte att man till exempel inom skolans ram säger: Men då behöver vi inte lära barn vad det demokratiska systemet innebär eller vad mänskliga rättigheter, jämställdhet eller barns och ungas rättigheter innebär. Det är klart att det är värden som vi ska sprida både till våra barn och till de nya som kommer, och det är det vi gör i det här fallet.

Nej, samhällsorienteringen kommer inte att garantera att det inte finns familjer som kommer att mördra sina flickor. Och jag håller med Luciano Astudillo om att vi behöver mer arbete på detta område. Vi behöver lagstiftning, vi behöver kunskap, vi behöver forskning och vi behöver utbildning för dem som ska möta de här flickorna. Vi behöver mod att agera, och det är det som saknas många gånger i vårt samhälle. Många människor är rädda för att utsättas för kritik, men jag menar att det här handlar om barn. Hellre kritik en gång för mycket än att vi missar ett enda barn som blir bortgift mot sin egen vilja, eller ett enda barn som mördas därför att föräldrarna inte anser att hon, eller han för den delen, ska ha rätt att välja sin livspartner och sitt eget sätt att leva. Jag håller med om detta.

Vi fortsätter att kämpa på detta område. Och jag är inte Luciano Astudillos motståndare i denna fråga. Tvärtom kan vi jobba sida vid sida.

Det ligger många bra förslag i de olika utredningarna som vi nu tagit emot. Och jag lovar att de här frågorna är prioriterade, att arbetet är prioriterat, men lagstiftningsarbetet är inte alldeles enkelt.

Vi ska komma ihåg att när man förbjuder en sak kan samhället säga att det där inte är lämpligt och så vidare. Om man kriminaliserar betyder det faktiskt att de här barnen ska anmäla sina föräldrar, som riskerar fängelse. Det är knappt så att barn vill anmäla sina föräldrar nu, fast detta bara är förbjudet. Om det blir fler anmälningar för att detta är kriminellt vet jag inte. Men jag håller med dig om att lagar ska visa på vad vi i samhället anser. Det kanske inte alltid leder till flera fall av fällande domar, men det leder till att samhället säger att tvångsäktenskap är oacceptabelt i vårt samhälle. Jag tror att med det har vi kommit en bit på väg.

Anf. 77 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Jag vill tacka Sabuni för det här samtalet. Jag ser inte Sabuni som en motståndare i den här frågan, tvärtom. Men jag pushar på för att det ska bli lite förändring på det här området. Sabuni är säkert väldigt glad för att det är lite kraft också bakom oppositionens krav på det här området.

Jag ser inte bara en förändrad lagstiftning på det här området som ett sätt att signalera att detta är fel. Jag tror att det också kan ha en avskräckande effekt för en del, att det blir förebyggande så att en del säger: Okej, nu får vi tänka oss för vad vi gör.

Vi är som sagt överens om samhällsorienteringens nytta för både vuxna och barn, så det behöver vi inte tvista om. Jag tror dock att det är ett ineffektivt verktyg för att lösa det här problemet. För att bryta segregationen är jobb minst lika viktigt som obligatorisk samhällsorientering, men den diskussionen kan vi ta i ett annat sammanhang.

Återigen: Jag tvivlar inte på Sabunis ambitioner. Jag tvivlar inte på att hon, precis som jag och socialdemokratin, menar att ingen i vårt land ska behöva vara rädd för att tvingas gifta sig mot sin egen vilja eller hamna i den situationen. Det är en viktig utgångspunkt, och det är viktigt att vi pressar på i den här frågan.

Den här rapporten är ett av många viktiga steg som redan tagits. Den är full av förslag på konkreta åtgärder, till exempel vad Migrationsverket, Skatteverket, skolan och socialtjänsten kan göra. Det är dags att använda sig av den här kunskapen och att börja trycka på så att var och en där ute tar sitt ansvar. Det är det som den här debatten handlar om.

Anf. 78 Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO
SABUNI (fp):

Fru talman! Jag håller återigen med om att det är denna utredning det handlar om, att se till att genomföra så många som möjligt av de åtgärder som föreslås i denna utredning. Men nu fungerar det så att det inte är denna utredning som kommer att läggas fram som en proposition i denna kammare. Nu måste vi jobba fram en proposition, och det tar tid att bereda en propositionen. Den tiden tar vi oss nu, så att vi ser till att det som görs också görs rätt. Den tiden hoppas jag att Luciano Astudillo vill ge oss.

Framför allt vill jag tacka för denna debatt och för din kamp. Jag ser gärna ett nära samarbete med Luciano Astudillo och det parti han företräder, så att vi tillsammans kan rösta fram ett antal åtgärder i denna kammare som gör att flera flickor i vårt land ska kunna välja sitt liv, fritt från tvång och hot.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Anmälan om inkomsten faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

11 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2009/10:C4 till civilutskottet
2009/10:Ju1 till justitieutskottet

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 2009/10:44 Ändringar i premiepensionssystemet
2009/10:Sf6 av Kalle Larsson m.fl. (v)
2009/10:Sf7 av Gunvor G Ericson m.fl. (mp)

med anledning av skr. 2009/10:34 Sveriges handlingsprogram för tillväxt
och sysselsättning – uppföljningsrapport 2009
2009/10:N6 av Ulf Holm och Per Bolund (mp)

13 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 6 november

2009/10:91 Sena utbetalningar från a-kassorna

av *Ulf Holm* (mp)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2009/10:92 Lärarutbildningen i matematik

av *Marie Granlund* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:93 Sambors arvsrätt

av *LiseLotte Olsson* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2009/10:94 Regeringens hantering av propositionen om stöd till personer som lämnar sjukförsäkringen

av *Patrik Björck* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 november.

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 6 november

2009/10:160 Redovisning av intäkterna från trängselskatten i Stockholm

av *Lena Hallengren* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:161 Avregleringen av järnvägen, subventionerad regional kollektivtrafik och EU:s statsstödsregler

av *Lena Hallengren* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2009/10:162 Utbildning av lok- och vagnsreparatörer

av *Peter Hultqvist* (s)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2009/10:163 Trovärdigheten i bredbandsattsning

av *Peter Hultqvist* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 november.

15 § Kammaren åtskildes kl. 13.08.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 5 § anf. 36 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Svar på interpellation 2009/10:32 om ratifikation av konventionen mot trafficking.....	2
Anf. 1 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	2
Anf. 2 CARINA HÄGG (s).....	3
Anf. 3 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	4
Anf. 4 CARINA HÄGG (s).....	6
Anf. 5 BJÖRN VON SYDOW (s).....	7
Anf. 6 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	8
Anf. 7 CARINA HÄGG (s).....	9
Anf. 8 BJÖRN VON SYDOW (s).....	10
Anf. 9 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	10
3 § Svar på interpellation 2009/10:38 om polisens agerande vid oroligheter och hantering av anmälningar mot polisen.....	11
Anf. 10 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	11
Anf. 11 JACOB JOHNSON (v)	12
Anf. 12 THOMAS BODSTRÖM (s).....	13
Anf. 13 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m).....	14
Anf. 14 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	15
Anf. 15 JACOB JOHNSON (v)	16
Anf. 16 THOMAS BODSTRÖM (s).....	17
Anf. 17 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m).....	18
Anf. 18 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	18
Anf. 19 JACOB JOHNSON (v)	19
Anf. 20 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	20
4 § Svar på interpellationerna 2009/10:42 och 45 om fängelser i Haparanda och Östersund	21
Anf. 21 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	21
Anf. 22 MARIE NORDÉN (s).....	21
Anf. 23 THOMAS BODSTRÖM (s).....	22
Anf. 24 KRISTER HAMMARBERGH (m).....	24
Anf. 25 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	25
Anf. 26 MARIE NORDÉN (s).....	26
Anf. 27 THOMAS BODSTRÖM (s).....	27
Anf. 28 KRISTER HAMMARBERGH (m).....	28
Anf. 29 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	29
Anf. 30 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	29
Anf. 31 MARIE NORDÉN (s).....	30
Anf. 32 THOMAS BODSTRÖM (s).....	30
Anf. 33 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	31
Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	31
5 § Svar på interpellation 2009/10:46 om trafikdata	32
Anf. 35 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	32
Anf. 36 THOMAS BODSTRÖM (s).....	32
Anf. 37 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	34

Anf. 38	THOMAS BODSTRÖM (s)	35
Anf. 39	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	36
Anf. 40	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	36
Anf. 41	THOMAS BODSTRÖM (s)	37
Anf. 42	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	38
Anf. 43	HENRIK VON SYDOW (m)	39
Anf. 44	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	39
6 §	Svar på interpellation 2009/10:47 om Stockholmsprogrammet och artikel 6 i Europakonventionen	40
Anf. 45	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	40
Anf. 46	THOMAS BODSTRÖM (s)	41
Anf. 47	HENRIK VON SYDOW (m)	42
Anf. 48	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	43
Anf. 49	THOMAS BODSTRÖM (s)	44
Anf. 50	HENRIK VON SYDOW (m)	45
Anf. 51	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	46
Anf. 52	THOMAS BODSTRÖM (s)	46
Anf. 53	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	47
7 §	Svar på interpellation 2009/10:48 om kriminalisering av köp av sexuella tjänster i Europa	48
Anf. 54	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	48
Anf. 55	THOMAS BODSTRÖM (s)	48
Anf. 56	CARINA HÄGG (s)	50
Anf. 57	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	51
Anf. 58	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	52
Anf. 59	THOMAS BODSTRÖM (s)	53
Anf. 60	CARINA HÄGG (s)	54
Anf. 61	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	55
Anf. 62	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	55
Anf. 63	THOMAS BODSTRÖM (s)	56
Anf. 64	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	57
8 §	Svar på interpellation 2009/10:67 om rehabilitering för soldater i utlandstjänstgöring	57
Anf. 65	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	57
Anf. 66	MONICA GREEN (s)	58
Anf. 67	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	59
Anf. 68	MONICA GREEN (s)	60
Anf. 69	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	60
Anf. 70	MONICA GREEN (s)	62
Anf. 71	Försvarsminister STEN TOLGFORS (m)	62
9 §	Svar på interpellation 2009/10:40 om att bli gift mot sin vilja	63
Anf. 72	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	63
Anf. 73	LUCIANO ASTUDILLO (s)	64
Anf. 74	Integrations- och jämställdhetsminister NYAMKO SABUNI (fp)	65

Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s)	65	Prot. 2009/10:25
Anf. 76 Integrations- och jämställdhetsminister		6 november
NYAMKO SABUNI (fp)	66	
Anf. 77 LUCIANO ASTUDILLO (s)	67	
Anf. 78 Integrations- och jämställdhetsminister		
NYAMKO SABUNI (fp)	68	
10 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag		
från Europeiska kommissionen	68	
11 § Hänvisning av ärenden till utskott	69	
12 § Bordläggning	69	
13 § Anmälan om interpellationer	69	
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	70	
15 § Kammaren åtskildes kl. 13.08	70	

